

59

GRAMMATICA LATINA

12243
*Diverso discentium prospectui accommo-
data,*

Cujus
*prima elementa etiam Polonicè
sunt proposita.*

In usum schola Racoianæ.

RACOVIAE, Typis Sebastiani Sternacii.
Anno clo 1598 XXXVII.

5328/59

grammatica
ad usum scolarum Racoviensium

Racoviae - 1638.

222240/-
I

Bolesław Węgrzyn
Krec, Kościuszk 56
28.7.59 600,-

LECTORI S.

Institutiones pueris Grammaticas damus, in quibus id egimus, ut, quoad licet, usitata qvidem præcepta non mutaremus; multa ramen, aut erronea, aut parùm necessaria recideremus, & methodo aliquanto ute remur commodiore. Qvum verò non unius sint profectus ii, qvibus præcepta Grammatica proponuntur: pro ista diversitate, & præcepta discrevimus, ita qvidem, ut, quæ signata sunt literâ [A] iis sint accommodata, qui legere, literasq; pingere ut cunque norunt. qui ista jam exactè tenent, promovendi ad secundum sunt ordinem, cui inserviunt, qvæ notata literâ [B.] hinc ad tertium, cui, qvæ litera [C.] ostendit, destinata. porrò ad quartum [D.] & deniq; ad quintum [E.] modò id obseruetur, ne puer ad superiorē transferatur ordinem, priusquam, qvæ inferiores erant, probè non tantum teneat; sed & ad singulas voces applicare sciat. nec etiam incommodè in illis, qvæ unidetur ordini, delectum prudens Præceptor adhibebit; ut ea pueros priùs doceat, ex qvibus illi plurimum fructûs statim percipient: nec enim semper seqvendus est ordo præceptorum, ut is in libro descriptus est.

Porrò qvum Grammatica cum in finem propo-
natur, ut puer latinam discat linguam: non debuerunt
utiq; præcepta tradi merè latina: quandoq; videm ea
juxta cum ignarissimis tyrones hactenus intelligunt.
Qvapropter, qvæ incipientibus maximè necessaria, ea
lingvâ liberis nostris vernaculâ dedimus: nō cum tan-
tum in finem, ut ista illi solùm disserent; verùm eti-

am, ut, ad istorum exemplum, seduli Præceptores su-
pe. ioribus interpretarentur reliqua: ne vel mini-
mum juberetur memoriae puer committere, quod
non, probè perceptum, vernaculo explicare sermo-
ne posset; recens tamen artis, quos vocant, terminis,
quales sunt: *Genus, Casus, Declinatio, Conjugatio, Tem-
pus, Modus, Numerus, &c.*

Denique non satis erit præcepta intellexisse, &
mandasse memorias; sed usus cum primis & accom-
modatio eorum spectanda. Idcirco Præceptor singu-
lorum cujusque vocis Accidentium rationes è Gram-
maticis hisce præceptionibus à pueros petet: & quo-
ties nō succurrunt oxyüs (minus enim est tenax illius
statulæ memoria) toties vel apertis libris à pueros
quætri, & clara voce legi jubebit; vel ipse Præceptor
quæret, puerosq; ostendet: quò crebra ista repetitio-
ne, inquisitione, & lectione omnia sibi discentes red-
dant familiarissima. Cui lectioni etiam illa, quæ pa-
senthesi [ ] inclusa sunt, reservata volumus. Plura
vel uberiorum Grammaticorum suppeditabunt Com-
mentarii, è quorum fontibus & hi deducti sunt rivu-
li: vel iedula bonorum autorum, genuinorum quip-
pe latini sermonis magistrorum, docebit lectio.
Valc.

Praecep. Matthei. Apparatu

GRAMMATICA LATINA.

Quid est [quod docer] Grammatica?

Est certa loquendi & scribendi ratio [*Et Latina quidem latine*]

Quot sunt partes Grammaticae?

Quatuor: Orthographia, Etymologia,
Syntaxis & Prosodia.

Quid in his singulis est observandum?

- I. Analogia, quā exempla cum regulis congruunt.
- II. Anomalia, quā exempla à regulis discrepant.

PARS I. ORTHOGRAPHIA.

CAP: I.

DE LITERIS.

Quid docet Orthographia?

Rationem literarum & syllabarum.

Quot sunt litterae?

Viginti tres: A a, B b, C c, D d, E e, F f, G g, H h,
I i, K k, L l, M m, N n, O o, P p, Q q, R r, S s, T t,
U u, X x, Y y, Z z.

Majores scribuntur in principiis sententiarum, &
nominum proprietatum.

In principio & medio syllabæ ponitur svel s: in fini-
tantum s. ut suū, non suis.

Quomodo dividuntur literas?

In Vocales & Consonantes.

Quot sunt Vocales?

Sex; A, E, I, O, U, Y. Ex his i & u, inchoantes syllabam;

• bām sequente vocali, consonantes sunt: & ita scribuntur. j, v, vel V.

Qvot sunt Consonantes?

Decim & septem: B, C, D, F, G, H, K, L, M, N, P, Q, R, S, T, X, Z. qvibus adde j. & V.

Qvomodo dividuntur Consonantes?
In mutas & semivocales.

Qvot sunt Mutae?

Novem: B, C, D, F, G, K, P, Q, T.

Qvot sunt Semivocales?
Septem, L, M, N, R, S, X, Z.

Qvomodo dividuntur Semivocales?
In liquidas & duplas.

Qvot sunt liquidae?

Quatuor: L, M, N, R.

Qvot sunt Duplae?

Duæ: X, & Z. qvibus adde j, inter duas vocales: ut
majus.

Tres istæ F, H, S, à qvibusdam spirantes dicuntur.

C A F. II.

D E S Y L L A B I S.

Quid de syllabis docet Orthographia?

Earum naturam; & accentuum in scribendo collo-
cationem.

Quotu-

Quotuplex est syllabae?

Duplex: Simplex & Composita.

Quæ est simplex syllabæ?

Quæ unica constat vocali: ut *a, e, i, o, u*

Quæ sunt Compositæ syllabæ?

Quæ vel ex pluribus vocalibus constant, ut sunt Diphthongi; vel ex vocalibus & consonantibus.

Quot sunt Diphthongi?

Quatuor: *ae, oe, au & eu* [qvibus addi solet ei antiqua.]

Quæ ratione ex vocalibus & consonantibus fiunt syllabæ?

I. Unica consonans inter duas vocales posita, ad sequentem pertinet ut, *Do—mi—nus*. Exceptis tamen compositis: ut *in—ers, ex—eo, &c. ob—ruo, ab—latuſ*.

II. Ex consonantibus immediatè geminatis, prior ad præcedentem, posterior ad sequentem spectat syllabam: ut, *il—le, an—nus, &c.*

III. Consonantes, quæ a principio vocis conjungi possunt, ne divellantur extra compositionem. ut *a—ſtrum, ca—ſtrum*, qvia dico ſtruō. *l—chthyophagus*, qvia *Chthonius*: *Na phta*, qvia *Phthisis* &c.

Nota: Si tres in medio Consonantes concurrunt, & priores duæ in dictionis alicuius initio reperiantur, non necesse est angi de tertia. ut *a—ſhma*, qvia est ſhēnlus vel ſaltim ſto, [H enim nihil impedit] *De ērina* qvia datur *Cſipho*.

IV. Duæ vocales Diphthongum non facientes in duas abeunt syllabas, totidemq; notantur punctis: ut *poēta &c. aēr.*

V. Derivata seqvuntur naturam primitivorum, ut
-gmen, non ag-men, quia est ab ago. &c.

VI. Pars vocis reflecta notatur custode, vel divisio-
nis signo, tali- vel ut

do-	dos
mi-	mis
nus,	nus. &c.

(8) Quotuplex est Accentus

Triplex: Acutus / Gravis \ & Circumflexus $\wedge$
Ubi scribuntur isti Accentus?

Latini Accentum non scribunt, nisi distinctionis
grauâ, ut vox a simili alia discerni posse.

I. Acutus scribitur in penultima, licet brevi, vo-
cum compositarum cum Enclyticis q̄, ne, ve. ut: de-
reḡ, itāne, hominēmve, &c.

II. Gravis scribitur in ultima vocum indeclinabi-
lium, & potissimum Adverbiorum, ut à similibus di-
scernantur. ut: modò, ad differentiam nominis Dativi &
Ablativi modo: rectè, verò, &c. Qvòd si non dentur vo-
ces similes, non est necesse scribere accentum: malè
ergo scribitur: benè, ritè, hodiè, &c.

III. Circumflexus inscribitur omnibus syllabis
ultimis & penultimis, qvæ contractionem patiuntur:
& aliquando in ultima ablativorum singularium pri-
mæ declinationis in A collocatur, quoties per aliam
vocem ablativum indicantem à nominativo & voca-
tivo non distinguitur. ut: amārim, nostrūm, naturā inest,
&c. Non igitur rectè scribitur ita: in naturā: duce na-
turā &c. nam voces adjectæ hic satis apertè discer-
nunt.

[religia q̄a huic facere possent, in prosodiam rejicimus.]

, DE SPECIE ET FIGVRA. CAP: I.
PARS II. ETYMOLOGIA.

CAP: I.

De Generalibus vocum accidentibus (D)

SPECIE & FIGURA.

Quid vocet Etymologia?

Singularum vocum naturam & accidentia.

Quae accidunt singulis vocibus?

Duo: Species, & Figura.

Quotuplex est SPECIES?

Duplex: Primitiva, quæ à nulla alia voce descendit,
ut: *Lego*, *dico*, &c.

Et Derivativa, seu derivata, quæ aliunde originem
trahit, ut *Lectionis*, *Dictio*, &c.

[Notari hinc potest: Derivata in omnibus Grammatica partibus
ferè naturam Primitivarum suorum seqvī. ut: In ORTHOGRAPHIA: Judicium; non juditium, quia est à judice: gratia; non
gracia, quia est à gratus: Mendacium non mendatium, quia
est à mendax mendacis, &c. In ETYMOLOGIA: Avis fæmininum est: ergo derivatum etiam inde fæmininum formatur, A-
vicula, &c. In SYNTAXI & PROSODIA idem fieri suo lo-
codicetur.]

Quotuplex est FIGURA?

Duplex: Simplex, cùm vox in partes significantes
eiusdem originis dividi nequit. ut: *Homo*: nam ho & mo
nihil significant. [Muscatum: nam mus & catum signifi-
cant quidem; sed non aliquid eiusdem originis. Justitia: nam jus
significat quidem aliquid eiusdem originis; verum non ita altera
pars titia, &c.]

Et Composita, cùm vox in partes significantes ejus-
dem originis dividi potest, ut *innocens* ex *in* & *nolens*:
addo ex *ad* & *do*, &c.

DE VOCIBUS FLEXIBILIBUS.

(A) Wiele Rodzajów jest Row/ktorych zapisywamy w mowie?

Osm.

Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Adverbium, Præpositio, Conjunctio, Interje-
cio.

Jakosz sie dziclo te
Rowat?

Ná dwoie / Ná takie
Etore sie na koncu od-
mieniaia / y na takie kto-
re sie na koncu nie od-
mieniaia.

Etorej sie odmienias-
ię?

W ktorych Numerus y
Persona ma mieysce.
Iako sa:

Nomen, Pronomen, Verbum, Participium.

A Numerus iedenże jest
czy wiele ich?

Dwą tylko:
Singularis, ktory o ie-
dnym mowi:

Quotuplices sunt vaces
seu partes oratio-
nis?

Octuplices.

Quomodo dividuntur
hae voces?

In flexibles & Inflex-
ibles.

Quæ sunt Flexibi-
les?

Quæ per numeros &
personas variantur,
ut:

Quotuplex est Nume-
rus?

Duplex:

Singularis, qui de uno
loquitur.

Pluralis,

II DE GENERE NOMINVM. CAP:III.

<i>Pluralis, qvi de multis loquitur.</i>	<i>Pluralis, Etory o wielu mowi.</i>
<i>Ovotuplex est Persona?</i>	<i>A person wiele?</i>
<i>Triplex: Prima, quæ loquitur.</i>	<i>Trzy: Pierwsza / Etora mowi:</i>
<i>Secunda, ad quam loquimur.</i>	<i>Wtora / do Etorey sie mowi.</i>
<i>Tertia, de qualloquimur.</i>	<i>Trzecia / o Etorey sie mowi.</i>

CAP: III.

DE NOME: & quidem de ejus GENERE.

<i>Quid est Nomen?</i>	<i>powiedzże mi Etore slowo / Po iest Nomen?</i>
<i>Est vox flexibilis, rem primò significans, si ne tempore.</i>	<i>Nomen iest slowko to Etory pewna iaka rzecz mianowana bywa/ iako Liber, Rziożka: tym slowem mianuje sie pewna rzecz / to iest taka na Etorey sie czyta abo pisze.</i>
<i>Ovae accidunt Nomini?</i>	<i>A co sie ma wrażać w tym slowku Etore iest Nomen?</i>
<i>Præcipue Genus & Declinatio: qvibus accidunt generalia illa: Numerus, Persona, Figura, & Species.</i>	<i>Osobliwie Genus , y Declinatio.</i>
	<i>A Genus</i>

A Genus sed nos est /
czy wiele ich?

Trzy sa:

Masculinum, Fœmininum, Neutrum.

A iednak kiedy sie slowo
to iakie raz in Masculi-
no, drugi raz in Fœmi-
nino genere bierze / te-
dy to zowa Generis
communis, abo utri-
usque.

A kiedy sie jeszcze do
tego in Neutro gene-
re bierze / tedy sie zowie
generis omnis.

**Quotplex est Genus
Nominum?**

Triplex:

Quam verò una ea-
demq; vox modò in
Masculino, modò in
Fœminino genere u-
surpatur, ea Generis
Communis seu utriusq;
dicitur.

Quòd si insuper eti-
am in Neutro genere
usurpetur, Generis O-
mnis dicitur.

Unde cognoscuntur Genera Nominum? Ex Significatione & Terminatione.

Quomodo ex Significatione?

(c) Per Regulas Generales [quæ nisi exceptio fuerit additis,
terminationi derogant.]

1. Generis Masculini sunt, Virorum, Deorum, An-
gelorum, Dæmonum, Mensium, Ventorum, Fluvio-
rum, Montium nomina: Et prima terminatio Adje-
tivorum trium terminationum: itemque nomina
partium Aspis. ut: Cicero, Consul, Iupiter, Michaël, As-
modæus, Aprilius, Etesia, Rhenus, Albus, Parnassus, doctus, do-
cissimus, Deunx, dextans, &c.

Excipiunt-

15 DE GENERE NOMINVM. CAP: III.

Excipiuntur Fœminina fluviorum nomina, *Alia*, *Styx*, *Lethe*, *Seqvana*, *Vistula*, *Garumna*, [Druentia, Lupia.]
Et ex partibus Assis *Uncia*.

Utriusque generis *Albula*, *Mosella*.

Neutra in U.M desinentia, ut *Metaurum*, &c. [adde
& *Iader*.]

II. Generis fœminini sunt, *Mulierum*, *Dearum*,
Regionum, *Insularum*, *Urbium*, *pagorum*, *arborum*,
virtutum & *gemmarum* nomina, itemque secunda
terminatio *Adjectivorum* trium terminationum, ut:
Lucretia, *Mater*, *Diana*, *Ægyptus*, *Cyprus*, *Tyrus*, *Pinus*,
Fortitudo, *Crystallum*, *docta*, *doctissima*, &c.

Excipiuntur, 1. nomina *Urbium*, & *Insularum* ma-
sculina in I pluralia. ut, *Philippi*, *Locri*, &c., Item *sulmo*,
Hippo, *Daphnis*.

2. Neutra in E, UM, & UR desinentia, ut, *Prænestine*,
Comum *Tybur*, &c.

3. Arborum nomina Masculina quædam, *Olea-*
ster, *Pinaster*, *Spinus*, *dumus*, *Styrax*; sed *rubus* Utriusque
generis est.

4. Quædam Neutra sunt, *Acer*, *robur*, *filar*, *suber*.

III. Utriusque generis sunt, *Adjectiva* duarum ter-
minationum, in priore terminatione. ut: *fortis*, *Dolior*,
meliot, &c.

IV. Neutrius generis sunt nomina Metallorum,
hicet, rini, & omnia materialiter accepta; itemq. ul-
tra terminatio *Adjectivorum* trium & duarum ter-
minationum.

minationum. ut: *Æs*, *Alpha*, *pater*, cùm dico: *pater* est disyllabum; non disyllabus. *doctum*, *doctius*, *doctissimum*, &c.

V. Generis Omnis sunt Adjectiva unius terminacionis: ut: *Felix sapiens*, &c. qualem sunt & nomina numeralia à quatuor ad centum: ut, *viginti*, *triginta*, &c. Sic & Substantivum *Animans*, pro animali.

Quomodo cognoscitur Genus ex Terminacione?
Id in quaque declinatione commodius indicabitur.

CAP: IV.

DE DECLINATIONIBUS ET CASIBUS.

Quid est Declinatio?

Est variatio nominis per Casus.

(a) <i>Wielesz iest Casus?</i>		Quot sunt Casus?
<i>Sześć.</i>		<i>Sex.</i>

Nominativus,
Genitivus,
Dativus,
Accusativus,
Vocativus,
Ablativus.

(c) Ex his Nominativus & Vocativus Recte dicuntur; reliqui Obligati. Vocativus secundæ tantum.

P. L. (en)

De CASIB: ET DECLINAT: CAP:IV.
Personæ est; reliqui Casus cuivis personæ accommo-
dari posunt.

Quot sunt Declinatio-
nes?

Qvinque:

Prima, Cujus Geniti-
vus singularis in Æ desinit.

Secunda, Cujus Geni-
tivus singularis in I desinit, & Dativus in O.

Tertia, Cujus Geni-
tivus singularis in IS desinit.

Quarta, Cujus Geni-
tivus singularis in US desinit.

Quinta, Cujus Geni-
tivus & Dativus sin-
gularis in EI desinit.

Wielesz iest Declinat
cy?

Pieć.

Pierwsza/ Rtorey Ge-
nitivus Casus singularis numeri konczy sie na Æ .

Wtora/ Rtorey Geni-
tivus singularis konczy sie na I, a Dativus na O.

Trzecia/ Rtorey Ge-
nitivus singularis konczy sie na IS.

Czwarta/ Rtorey Ge-
nitivus singularis konczy sie na US.

Piąta/ Rtorey Geni-
tivus y Dativus singu-
laris konczy sie na EI.

Typus omnium Declinationum.

Numerus singularis.

	Declinatio Prima, Secunda, Tertia, Quarta, Quinta.
Casus No-	a, as er, us, a, e, o, c, us & u es.
minat.	e, es um l, n, r, s, t, x.

Genit:	æ	i	is	us, u	ei.
Dat:	æ	o	i	ui, u	ei.
Accusat:	am	um	em, im	um, u	em.
Vocat:	Vocativus similis est Nominativo.				
Ablat:	a	o	e, i	u	e.

Numerus pluralis.

Casus Nom:	æ	i, a	es, a	us, a	es.
Genit:	arum	orum	um	uum	erum.
Dat:	is	is	ibus	ibus vel ubus	ebus.
Accusat:	as	os, a	es, a	us, a	es.
Vocat:	Vocativus similis est Nominativo.				
Ablat:	is	is	ibus	ibus vel ubus.	ebus.

(c) Quæ in unaqvaque declinatione sunt observanda?

Duo potissimum: Casuum formatio & Genus.

CAP: V.

CAP. V.

DE PRIMA DECLINATIONE.

Quae sunt terminationes prime declinationis? (B)

una Latina in A. ut *Mensa*, &c: & tres Graecæ, in
AS, ES & E. ut: *Æneas*, *Anchises*, *Episome*, &c.

Recituy pierwszą Declinacją

(A)

Numero singulari,	Numero plurali,
Casu Nominativo A,	Casu Nominat: Æ,
Genitivo Æ,	Genitivo ARUM,
Dativo Æ,	Dativo IS,
Accusativo AM,	Accusativo AS,
Vocativo A,	Vocativo Æ,
Ablativo A.	Ablativo IS.

Tak sie declinute *Mensa*, *Stol*.

Numero singulari,

Casu Nominativo	<i>Mensa</i>	<i>Stol</i> .
Genitivo	<i>Mensæ</i>	<i>Stolu</i> .
Dativo	<i>Mensæ</i>	<i>Stolowi</i> .
Accusativo	<i>Mensam</i>	<i>Stol</i> .
Vocativo	<i>Mensa</i>	<i>Stole</i> .
Ablativo	<i>Mensa</i>	<i>Stolem</i> .

Numero Plurali,

Casu Nominativo	<i>Mensæ</i>	<i>Stoly</i> .
Genitivo	<i>Mensarum</i>	<i>Stolow</i> .
B		Dativo

Dativo	<i>Mens</i> is	Stolom.
Accusativo	<i>Mens</i> as	Stoly.
Vocativo	<i>Mens</i> æ	Stoly.
Ablativo	<i>Mens</i> is	Stolech.
		Stolami.

Także siedem declinatio-

<i>Ala</i>	<i>Skrzydlo.</i>	<i>Penna</i>	<i>Pioro.</i>
<i>Barba</i>	<i>Brodá.</i>	<i>Pila</i>	<i>Pilá/</i>
<i>Creta</i>	<i>Bretá</i>	<i>Mappa</i>	<i>Obrus &c.</i>

(b) Quae in prima declinatione sunt observanda de casuum formatione?

I. Nomina in E & ES aliquando E in singulari retinent, ut *Epirome*, Gen: ES, Acc: EN, Voc: E, Abl: E. *Anchises*. Acc. EN. Voc. E. Abl. E.

II. Quædam Nomina habent in Dativo & Ablativo plurali ABUS: ut

Filia, nata, Dea, liberta, eqva, mula, due, amba

Adde animam atque asinam, sociam, servam dominamqve.

Quamvis & communis horum terminatio inveniatur.

(c) Cujus generis sunt nomina primæ declinationis?

Nomina in A & E primæ declinationis, & plura-
lia tantum in Æ, sunt generis Fœminini. ut; *Mensa*, *Epi-
rome*, *tenebrae*, &c.

Exceptis Mæculinis, *Cometa*, *Planeta*, *Hadria*. Et
verbalibus personam significantibus; ut, *Adrena*, *ac-
cola*, *Collega*. &c.

CAP. VI.

DE SECUNDA DECLINATIONE.

Quot sunt terminaciones secundæ declinationis? (B)

Tres: ER, US & UM, ut, *liber, dominus, Scamnum:*

Recituy rutora Declinacioꝝ? (A)

Numero singulari.	Numero plurali.
Ca: Nom: ER, US, UM	Ca: Nom: I, neutra A,
Gen: I,	Gen: OR UM,
Dat: O,	Dat: IS,
Acc: UM;	Acc: OS, neutra
Voc: iáko y Nom: US tylkoma E.	A,
Abl: O.	Voc: I, neutra A,
	Abl: IS.

Tak sie declinacie Liber, Rsiazka.

Numero singulari,

Casu Nominativo	<i>Liber</i>	Rsiazka.
Genitivo	<i>Libri</i>	Rsiazkię.
Dativo	<i>Libro</i>	Rsiazce.
Accusativo	<i>Librum</i>	Rsiazke.
Vocativo	<i>Liber</i>	Rsiazko.
Ablativo	<i>Libro</i>	Rsiazce.
		Rsiazka.

Numero plurali,

Casu Nominativo	<i>Libri</i>	Rsiazki.
Genitivo	<i>Librorum</i>	Rsiazek.
Dativo	<i>Libris</i>	Rsiazkom.
		Accusa-

Accusativo	<i>Libros</i>	Książki.
Vocativo	<i>Libri</i>	Książki.
Ablativo	<i>Libris</i>	Książkach. Książkami.

Tak się też declinatio

Cancer	Rak.	Scamnum	Lawa.
Dominus	Pan.	Sertum	Wieniec.
Equus	Roń.	Prunum	Sliwa &c.

(B) Quæ de casuum formatione in secunda declinatione sunt observanda?

I. Nomina quædam Adjectiva, quæ madmodum & Pronomina nonnulla in prima & secunda declinatione Genitivum singularem formant in IUS, & Dativum in I, ut: *unus, ullus, nullus, solus, totus, alius, uter, alter, neuter.*

II. Nomina in US secundæ declinationis habent in Vocativo E, ut *Dominus Domine*. Exceptis nominibus propriis in IUS quæ US abjiciunt, ut *Georgius, Georgi* quæmadmodum & *filius, fili*. Deus Vocativum habet Nominativo similem. [Graca in EUS, Vocativum formant in EU, ut *Orpheus, Orpheu*: & Accusativum aliquando in EA, ut *Orphea, Etc.*]

III. Neutra cuiuscunqve declinationis habent tres similes casus in utroque numero, Nominativum, Accusativum, & Vocativum, qui in plurali desinunt in A.

IV. Ad hanc declinationem pertinet unicum in UR, nempe

21 DE TERTIA DECLINAT. CAP. VII.
UR, nempe *Satur*, & in IR nempe *Vir* cum compositis.

Cujus generis sunt Nomina secundæ declinationis? (c)

I. Nomina in ER, IR, & US, secundæ declinationis, & pluralia in I, Masculina sunt: ut, *Liber*, *Vir*, *Dominus*, *Philippi*, &c.

Exciuntur: 1. Fœminina, *alyus*, *humus*, *vannus*, & Græca Diphthongus, *Methodus*, &c.

2. Neutra, *virus*, & *Pelagus*.

3. Masculini & Fœminini generis sunt *Carbasus*, *grossus*, *pampinus*, *phaselus*, *rubus*.

4. *Vulgus*, tam Masculino quam Neutro Genere usurpat.

II. In U M Neutra sunt, ut *Scamnum*, &c.

CAP: VII.

DE TERTIA DECLINATIONE.

Quot sunt literæ terminales tertie declinationis? (b)

Decem. A, E, O, C, L, N, R, S, T, X, ut *Dogma*, *Mare*, *bomo*, *lac*, *mel*, *lumen*, *pater*, *flos*, *caput*, *pax*: [adde peregrinatio in D. ut David.]

Recituy trzecią Declinatę. (a)

Numero singulari, Casu Nō: A,E,O,C,L,	Numero plurali, Casu Nō: ES, Neutra N,R,S,T,X.
--	--

Genit: IS,

Dat: I,

Numero plurali,
Casu Nō: ES, Neutra

A,

Genit: UM,

Dat: IBUS,

Accusat:

Acc: EM, niētore
IM,
Neutra īšo
y Nominat.
Vocat. Jāšo y No-
minat:
Ablat: E, niētore I.

Acc: ES, Neu-
tra A.
Voc: Es, Neu-
tra A.
Ablat: IBUS.

Tāk sie declinatio Anser, Ges.

Numero singulari,

Casu	Nominativo	Anser	Ges.
	Genitivo	Anser is	Gesiey.
	Dativo	Anser i	Gesi.
	Accusativo	Anser em	Ges.
	Vocativo	Anser	Ges.
	Ablativo	Anser e	Gesi. Gestg.

Numero plurali,

Casu	Nominativo	Anser es	Gesi.
	Genitivo	Anser um	Gesi.
	Dativo	Anser ibus	Gesiom.
	Accusativo	Anser es	Gesi.
	Vocativo	Anser es	Gesi.
	Ablativo	Anser ibus	Gesiach. Gesiāmi.

(v) Quæ de casuum formatione in tertia declinatione sunt
observanda?

I. Accusativus Singularis, in qvibusdam Nomi-
bus, in IS,

23 D E T E R T I A D E C L I N A T . C A P . V I I .

bus, in Is desinentibus, exit in Im. Unde versus:

IM tantūm faciunt, Buris, siū atqve Charybdis,
Tusis, Vī, Pelvū, Magudarū atqve Mephitū.
Prēsepū Cucumū, Ravūqve Synapū, Amusis.
Hinc Albis, Fabarū, Tyberū, Leucaspū & Opū.
Tygrūqve Syrtūqve, & in IS desinentia Græca.
Qvædam habent modò EM modò IM:
Sæpiùs EM febrū, clavūqve & navū, aqualū.
Sæpiùs IM Puppū, turris, restūqve securis.

Rara sunt sementim, strigilim; freqentiora, semen-
tem, strigilem.

II. Ablativus nonnunquam in I. definit, nempe
(1.) in illis, qvæ Accusativum in IM tantum faciunt,
(2.) itemqve in Neutris in E, AL, & AR excentibus, ut
mare, mari: vestigal, vestigali: Calcar, calcari: &c. præ-
ter: Sal, sar, bepar, iubar, baccar, nectar. nec non (3.)
in Mensium nominibus ut Aprili, Septembri, &c. &
(+) in adjectivis in IS, & ER, qvorum Neutra in E
definiunt, ut fortis. Neut: forte Abl. fortis. Acer, acris,
acre, Abl. acri. &c.

Qvædam habent E & I in Ablativo singulari, ut
(1.) Adiectiva unius terminationis pleraq; (2.) item
Comparativa in OR & US & (3.) qvorum Accusativus
in EM & IM definit: (4.) Substantiva in IS qvæ Adje-
ctivis sunt similia: ut, Ædili, Sodali, familiaris, popularis,
&c. Itemqve hæc substantiva: Amnis, anguis, Avus, Cannabi-
us, Cinnus, classis, finis, fustis, ignis, imber, occiput, ovus,

postū, pugil, rectū, ungrū, supellex, tridens:

III. Genitivus pluralis aliquando desinit in IUM. ut (1.) in Nominibus illis quæ Ablativum in I. vel E & I formant: Exceptis comparativis. Sic etiam (2.) quæ desinunt in NS, RS, & X. ut & in ES & IS parisi-
laba pleraque

[IV. Nominatīus, Accusatīus & Vocatīus plurales Masculinorum & Fæmininorum, in quibzdam antiquissim habebant aliqzando EIS, ut Omneis, parteis, &c.]

V. Græca in MA geminos habent Dativos & Ablati-
vos plurales BU\$ & TIS, ut Poëma, Poëmatibus &
Poëmatiū. &c.

[qzibz ad formam Gracorum aliquando additur tertia SI, un
Poëmasi, &c.]

(c) Cujus generū sunt Nomina tertie declinationis
I. Masculina.

1. Masculina sunt desinentia in O pleraque, ut
homo, sermo. &c.

2. In AN, IN, & ON, masculina sunt, ut *Praen.,
Delphin, Canon. &c.*

Exceptio: *Halcyon, icon, sindon* Fæminina sunt.

3. In IL, OL, & uL Masculina sunt: ut *Vigil, sol,
exul. &c.*

Exceptio: *nihil & nil* Neutra sunt.

4. In ER & OR masculina sunt pleraque: ut, *Car-
ter, honor &c.*

Exceptio: Fæminina sunt *Arbor & mulier.*

[Neutra in OR & ER postea recensebuntur.]

5. In ES impari syllaba, & in OS masculina sunt,
ut, *pes, flos, &c.*

Exce-

25 DE TERTIA DECLINAT. CAP. VII.

Exceptio: Fæminina sunt: *Seges*, *Teges*, *Compes*, *merces*, *merges*, *qvies*, *reqvies*, *inqvies*, & *præpes* pro *ave*. Item *Arbos*, *cos*, *dos*, *Eos*.

Neutra sunt *os*, *chaos*, *epos*, *melos*.

Ales pro *ave* commune est.

6 Masculina sunt, *Ren*, *spلن*, *lien*, & a *Cano* composita ut *Lyricen* &c. item *mas*, *as*, *vas* [vadus.] & in AS reliqua qvæ in Genitivo habent ANTIS; ut *Elephas Elephantis* &c.

7. Itemqve in IS, versibus inclusa seqventibus:

Mascula sunt: *Panis*, *penis*, *crinis*, *cini*, *ignis*.

Funis, cum *vesti*, *piscis*, *fascis*, *lapis*, *amnis*.

Sic *fusis*, *postis*, sic *axis*, *vermis* & *unguis*.

Ecclisis, *follis*, *callis*, *glis*, *sanguis* & *ensis*.

Mugilis & *Mensis*, sic *vomis*, *torris* & *orbis*.

Cassis & *caulis*, cùmqve *assis* *prole*, *jugalis*.

Pollis, *semis* qvem & *semis* nomine signant.

Anguis, *rivalis*, *natalis*, & inde *molaris*.

Et *Cossis*, *pulvis*, *cucumis*, *Maialis*, *aqualis*.

Perq, *duellis*, *mortalis*, *sentis* qvæ *canalis*.

Uniqve *cornis* & *aqualis*, cum *fine*, *sodalis*.

Finis & *Canalis* etiam fæminino genere reperiuntur.

8. Deniqve & in X versibus hisce comprehensa:

Mascula sunt: *Anthrax* & *dropax*, *nycticorax* qvæ

Thorax, *arctophylax*, *cordax*, *harpax* qvæ *colax* qvæ.

Grex, *furnix*, *Phanix*, *spadix* qvæ *calix* qvæ *dioryx*.

*Bombyx vermis, Eryx & oryx, qvibus addito Coccox:
Atqve calix, volvox, esox, traduxq vel larynxq ve.*

II. Fœminina:

1. Fœminina sunt in Do, Go & to verbalia, ut *arundo, imago, lectio, &c.*

Exceptio: masculina sunt *Ordo, cardo, ligo, harpago, & margo;* qvod tamen raro etiam fœmininum est. Pondo neutrum est.

2. Qvæ his versibus comprehensa sunt, Fœminina sunt:

Conditio, ditio, communio, portio, haloq ve.

Hinc *grando, caro, perq ve duellio, ratio & echo.*

Econsortio, post argo, virgo, unio ab unus.

3. In As Imparsyllaba Fœminina sunt: ut, *Aetas, Majestas, Aetas.*

4. In US pleraqve fœminina sunt, itemqve in US qvæ in obliquis u retinent. ut: *avis, strigilis, virus, virtutis, tellus, telluris, &c.*

Exceptio: Monosyllaba in US neutra sunt, ut, *Ius, crux, rus, mis, masculinum est.*

5. In ES parisyllaba, in AUS, & S præcedente consona, itemqve in X pleraqve fœminina sunt. ut: *Nubes, laus, ars, pax, &c.*

Excipiuntur in Es parisyllaba.

I. Masculina sunt: *acinaces, coles, verres.*

II. Neutra sunt: *Cacothæs, hippomanes, panaces, negenthes.*

III. Communia sunt: *Palumbes, vepres, torquiss, pro quo & torquu dicitur.*

In S, præ-

27 D E T E R T I A D E C L I N A T . C A P . V I I .

In S. præcedente consona

I. Masculina sunt, *Mons, pons, fons, dens, seps, gryps, manceps, hydrops, torrens, tridens, rudens, occidens, oriens, confluens, profluens, Substantiva.*

II. Communia sunt *scrobs, adeps, serpens.*

III. Tam Masculino qvàm fœminino genere repe-
riuntur, qvæ seqventibus inclusa sunt versibus.

Antistes, vates, adolescens, autor & augur.

Dux, Iudex, custos, testis, cum civi, sacerdos.

Municipi adde parens, patrueli affini & hosti.

Bos, canis, interpres, par, conjunx, miles & haeres.

Sus, juvenis qve familiaris, martyr, comes, infans.

Hospes, nemo, opifex, index cum principe vindicta.

Adde cliens, de quo datur & muliebre clienta.

III. Neutra.

1. In A, E, C, & T, neutra sunt: ut; *pœma, mare, bac-
lē, caput, &c.*

2. In AL, EL & EN Neutra sunt: ut *Animal, mel, flu-
men, &c.*

Excipe Masculinum *Sal.*

3. Neutra sunt Nomina in AR, UR, & US, qvæ u-
in obliquis mutant; ut; *Calcar, jecur, corpus, corpo-
ris, &c.*

Exceptio:

Masculina sunt: *Lar, sur, furfur, turtur, vultur, &
lepus.*

4. Neutra, *cadaver, iter, cicer & piper atqve papaver.*
Ver,

Ver, sifer, & suber cum verbere, tuber & uber.

Zingiber atque laser, spinter, sifer, addito laver

*Qvin & acer, sed & ir, cor &, egyptor, marmor, adorq.
s. Neutrum est vas, vasis. &c.*

CAP: V III.

DE QVARTA DECLINATIONE.

(B) *Quot sunt terminations quartae Declinationis?*
Dux, VS, & V. fructus, cornu, &c.

(A) *Recituy czewarts Declinatio.*

Numero singulari,	Numero plurali.
Casu Nomin: US, U	Ca. Nom: US, UA,
Genit: US, U,	Genit: UUM,
Dat: UI, U,	Dat: IBUS, nietkos
Accus: UM, U,	re UBUS,
Vocat: US, U,	Accus: US, UA,
Ablat: U.	Vocat: US, UA,
	Ablat: IBUS nietkos
	re UBUS,

Tak sie declinacie Currus, Woz y Cornu, Rog.

Numero singulari, Casu

Nomin:	Curru	Woz.	Cornu	Rog.
Genit:	Curru	Wozá:	Cornu	Rogu.
Dat:	Curri	Wozowi.	Cornu	Rogowi.
Accus:	Currum	Woz.	Curnu	Rog.
Vocat:	Currus.	Wozie.	Cornu	Rogu.
Ablat.	Curru	Wozie.	Curnu	Rogu.
		Wozem.		Rogiem.
				Num-

29 DE QVARTA DECLINAT: CAP:VIII.

Numero plurali, Casu

Nomin:	<i>Currus Wozы.</i>	<i>Cornua Rogi.</i>
Genit:	<i>Curruum Wozow.</i>	<i>Cornuum Rogow.</i>
Dat:	<i>Curribus Wozom.</i>	<i>Cornibus Rogom.</i>
Accus:	<i>Currus Wozы.</i>	<i>Cornua Rogi.</i>
Vocat:	<i>Currus Wozы.</i>	<i>Cornua Rogi.</i>
Ablat:	<i>Curribus Wozach.</i>	<i>Cornibus Rogach.</i>
	<i>Wozami.</i>	<i>Rogami.</i>

Tak sie tež declinatio:

<i>Fructus</i>	<i>Owoc.</i>	<i>Genu</i>	<i>Rolano.</i>
<i>Arcus</i>	<i>Luč</i>	<i>Veru</i>	<i>Rožen.</i>

Quæ in quarta declinatione de casuum formatione (B)
sunt observanda?

I. Dativus & Ablativus pluralis, in quibusdam ha-
bent VBVS, ut

Arcus, acus, portus, querqus, ficus, lacus, artus

V retinenribus, adde specus, veruq, pecuq,

Sic etiam partus, questus, quod quesibus addit.

II. Nomina in U, in singulari numero sunt indecli-
nabilia: Vnde verlus,

V Non mutabis donec plurale videbis

Cujus generis sunt nomina Quartæ declinationis (C)

I. In VS desinentia sunt generis Masculini, ut fru-
ctus, &c.

Exceptio.

Fœminina sunt: *acus, manus, eribus, porticus, colus, do-*
mui, anus, socrus, nurus, & plurale idus.

II. In V Neutra sunt, ut *Cornu, &c.*

CAP: IX.

DE QVINTA DECLINATIONE.

(B) *Qvot sunt terminationes Qvintae Declinationis?*
Vna ES, ut facies. &c.

(A) *Recituy pista Declinatio.*

Numero singulari,		Numero plurali,
Casu Nominat: ES,		Casu Nomin: ES,
Genit: EI,		Genit: ERUM,
Dativo EI,		Dativo EBUS,
Accus: EM,		Accus: ES,
Vocat. ES,		Vocat: ES:
Ablat: E.		Ablat.: EBUS.

Tak sie declinue *Facies*, Twarz.

Numero singulari,

Casu Nominat:	<i>Facies</i>	Twarz.
Genitivo	<i>Faciei</i>	Twarzey.
Dativo	<i>Faciei</i>	Twarzii.
Accusativo	<i>Faciem</i>	Twarz.
Vocativo	<i>Facies</i>	Twarzii.
Ablativo	<i>Facie</i>	Twarzii. Twarz.

Numero plurali.

Casu Nominativo	<i>Facies</i>	Twarz.
Genitivo	<i>Facierum</i>	Twarz.
Dativo	<i>Faciebus</i>	Twarzom.
Accusativo	<i>Facies</i>	Twarz.
		Vocativo

51 DE QVINTA DECLINAT: CAP: IX.

Vocativo	Facies	Twarz.
Ablativo	Faciebus	Twarzach.
		Twarzami.

Cujus Generis sunt nomina quinta Declinationis? (1)

Generis Fœminini: præter Dies, quod in singulari
Vtriusq; est Generis: In plurali verò Masculini tan-
tum. Et meridies quod Masculinum & singulare tan-
tum est.

CAP: X.

DE DIVISIONE NOMINUM.

Quotuplex est No-
men?

Duplex : Substanti-
vum & Adjectivum.

Quid est Nomen Sub-
stantivum?

Cui non potest addi-
Vir, Mulier, Animal.
[seu: Cuius significatio sine a-
lio intelligi potest.]

Jako sie dzieli No-
men?

Ná Substantivum, y
ná Adjectivum.

Atore Nomina sę Sub-
stantiva?

Do ktorych sie nie mo-
że przydać/ mąć/ niewia-
sta / zwierzę / iako Po-
num, Jabłko: nie mo-
ge mówić/ iabłko mąć/
iabłko niewiasta / iabł-
ko żwierze.

Quotuplex est Substantivum?

Duplex: Proprium & Appellativum.

(1)

Quid

Quid est nomen Proprium?

Qvod uni soli rei convenit, ut *Iohannes*, *Maria*,
Cracovia.

Quid est Nomen Appellativum?

Qvod multis commune est, ut *Vir*, *Mulier*, *Vrbs*, *fluvius*, *regio*.

(A) Atore Nomina s̄q Adjectiva?

Quid est Nomen Adjectivum?

Doktorych może być Cui addi potest, *Vir*,
przydano / maž / niewiasta / mulier, animal.
sta / zwierze / jako / Magnus, wielki: bo moge [Vel cuius significatio, sine alio-
mowić / wielki maž / ro intelligi non posest.]
wielka niewiasta / wielkie zwierze.

C A P . X I .

D E M O T I O N E .

(1) Cożsobnależy Nominibus Adjectivis? *Quæ Adjectivis peculia-
riter accidunt?*

Motio & Comparatio.

Motio & Comparatio.

Coż jest Motio?

Riedy sie Masculinum odmienia na Femininum y Neutrum.

Quid est Motio?

Est variatio Adjectivis per genera.

Quomo-

Quomodo moventur Adjectiva?

Tribus modis.

I. Qvædam Adjectiva moventur per tres terminations qvarum prima generis Masculini desinit in US aut ER: secunda generis Fœminini in A: tertia generis Neutrius in UM.

Takas̄ iest motio Adiectivorum?

Troikā.

I. Jedne Adjectiva máis trzy terminations, iako kiedy sie konczy Masculinum náris Masculini US abo ER: Fœmininum ná A: Neutrum in UM.

DECLIN: II. DECLIN: I. DECLIN: II.

Mascul:	Fœmin:	Neutr:
<i>Doctus,</i>	<i>Docta,</i>	<i>Doctum.</i>
<i>Fortissimus,</i>	<i>Fortissima,</i>	<i>Fortissimum.</i>
<i>Niger,</i>	<i>Nigra,</i>	<i>Nigrum.</i>

Adde in UR unicum: *Satur, satura, saturum.*

II. Qvædam Adjectiva habent duas terminations: qvarum prior Vtriusq; Generis in Masculino IS, abo ris in IS aut IOR: posterior Neutrius Gen-neris in E, aut IUS.

II. Drugie Adjectiva dwie terminations: in Fœminino IS, abo IOR, a in Neutro E, a IUS.

III. DECLIN:

Masc: <i>Fortis,</i>	Neut: <i>Forte.</i>
<i>Doctior,</i>	<i>Doctius.</i>
C	III, Quæ-

III. Trzecie zás Adje- III. Qvædam Adje-
 ctiva iedne tylko máia ctiva unam tacuní ha-
 terminationem, á zá bent terminationem
 tym sa generis Omnis. sub tribus Generibus.

III. DECLIN.

Masc: y Fœmin: y Neut: *Sapiens,*
Felix.

[In Accusativo autem & Nominativo ac Vocativo plurali, ter-
 minatio Neutrorum à Communi, qva Masculini & Fœminini ge-
 neris est, discernenda est. ut:

Accus: sing: *Felicem,* in Neut. *Felix.*
 Plur: Nominat: *Felices,* in Neut: *Felicia.*]

(C) IV. Qvædam tandem sunt duarum & trium ter-
 minationum. ut:

Sylvester, volucer, celer & campester & acer.

Atque alacer celeberq; deinde saluber, equester.

Adde paluster, itemq; pedestre, itemq; seqvester.

*Hæc faciunt ER, IS, E; vel IS, E, tantummodo for-
 mant.*

A Substantivis deducta sequentibus adde:

Arma, animus, clivus, nervus, frænumq; ve bacillum.

Atq; jugum, somnusq; per ISq; per VSq; moventur.

Sic hilaruq; ve hilaruq; modo formatur utroq;.

*Ad modum autem Adjectivorum qvædam etiam
 Substantiva moventur, ut Dominus, Domina: Rex, Regi-
 na, &c.*

DE COMPARATIONE. CAP: XII.
CAP: XII.

DE COMPARATIONE.

(B)

<i>Quid est Comparatio?</i>	<i>Cos iest Comparatio?</i>
Est variatio Nominis Adjectivi per gradus.	Iest odmiāna Nominis Adjectivi przez powne gradus.

Quānam Adjectiva comparantur?
Qvorum significatio augeri minuive potest; si modō eorum comparationem usus eruditorum probet.

<i>Quot sunt gradus comparationis?</i>	Atore sę gradus Comparationis?
--	--------------------------------

Tres:
Positivus, Comparativus, Superlativus.

Quid est Positivus?

Est prima vox nominis Adjectivi; ut *Doctus*.

Quid est Comparativus?

Est qvi supra Positivi significationem magis significat: ut *Doctior*, id est, magis doctus.

<i>Quot sunt terminatio- nes Comparativi?</i>	Jakob sę Konczy Com- parativus?
---	---------------------------------

Comparativus est Adjectivum duarum terminacionum, quarum altera Ultriusq; generis est I O R: ut, *Doctior*; altera Neutrius generis I U S, ut *Doctius*.

Quid est Superlativus?

Est qvi supra positivi significationem valdē sive maximē

PARS II. ET VMOLOGIA 36
ximè significat: ut *Doctissimus*, id est, valdè vel maxime *doctus*.

(A) <i>Tako sie konszy Superlativus?</i>	<i>Quot sunt terminatio-nes Superlativi?</i>
<i>Etiam IM US in Masculino,</i>	<i>Superlativus est Adjectivum trium terminacionum.</i>
<i>Etiam IM A in Fœminino,</i>	<i>Masculinum in IMUS</i>
<i>Etiam IM UM in Neutro.</i>	<i>Fœmininum in IMA</i>
	<i>Neutrum in IMUM</i>

Przykład Comparationis Adiectivorum ~~ktos~~
rych Positivus matrzy terminaciones.

Posit:Compar:Superlat:

Gen:	{ Masc: } D { II. }	{ Fœm: } Decl { I. }	{ Neut: } S { III. }	III.	{ II. }
				I.	

Nomin:Masc: *Doctus* *Doctior* *Doctissimus*.

Fœm: *Docta* *Doctior* *Doctissima*.

Neut: *Doctum* *Doctius* *Doctissimum*.

Genit:Masc: *Docti* *Doctioris* *Doctissimi*,

Fœm: *Doctæ* *Doctioris* *Doctissimæ*.

Neut: *Docti* *Doctioris* *Doctissimi*.

[Hoc patet ad normam dictarum declinationum & reliqui casus reflectantur.]

Przykład

Przykład Comparationis Adjectivorum, ktorych Positivus ma aby dwie terminacje, aby jedne tylko.

Positivus,	Comparati-	Superlativus.
	vus	{ II. Masc. III.
Declin: III.		{ I. Fœm. II. Neut.
Nom: Masc:	<i>Fortis</i>	<i>Fortior</i>
Fœm:	<i>Fortis</i>	<i>Fortior</i>
Neut:	<i>Forte</i>	<i>Fortius</i>
Genit:Masc:	<i>Fortis</i>	<i>Fortioris</i>
F.	<i>Fortis</i>	<i>Fortioris</i>
N.	<i>Fortis</i>	<i>Fortioris</i>
Nomin:M:	<i>Felix</i>	<i>Felicitas</i>
F.	<i>Felix</i>	<i>Felicitas</i>
N.	<i>Felix</i>	<i>Felicitas</i>
Genit: M.	<i>Felicitas</i>	<i>Felicitatis</i>
F.	<i>Felicitas</i>	<i>Felicitatis</i>
N.	<i>Felicitas</i>	<i>Felicitatis</i>

Quotuplex est Comparatio?

(B)

Duplex:

Regularis & Irregularis.

Quid est Comparatio Regularis?

Est quando Comparativus & Superlativus rite formantur à suo Positivo.

Quomodo rite formatur Comparativus à Positivo?
Adiecta ad Positivi casum in I syllabā OR vel VS: ut

doctus, docti, adde OR, fit doctior, vel Vs, fit doctius.

*Quomodo rite formatur Superlativus
à Positivo?*

I. *superlativus* fit plerumq; ad *Positivi Casum* in I desinentem adjecto S, & SIMVS. ut: *doctus, docti* adde S, & SIMVS, fit *doctissimus: nobilis, nobili, nobilissimus: sapiens, sapienti, sapientissimus, &c.*

II. Si *Positivus* in ER definit, fit *superlativus* adjecto RIMVS, ut *pulcher, pulcherrimus, &c.*

III. A qvibusdam *positivis* in LIS desinentibus, fit *Superlativus* mutando LIS in LIMUS.

Dant tibi qvinque LIMUS qvæ signat dicto FA-GU.S. ¹⁴⁴

<i>Facili</i> ū	<i>facilim</i> us.
<i>Agili</i> ū	<i>agilim</i> us.
<i>Gracili</i> ū	<i>gracilim</i> us.
<i>Humili</i> ū	<i>humilim</i> us.
<i>Simili</i> ū	<i>similim</i> us: sic etiam ab
<i>Imbecilli</i> ū fit	<i>imbecillim</i> us.

CAP. XIII.

DE IRREGULARI COMPARA-TIONE.

(C) *Quid est Irregularis Comparatio?*

Est qvando Comparativus & Superlativus non rite formantur a suo Positivo.

Qvod in-

Quotuplicia Nomina Adjectiva Irregularēm habent Comparisonem?

Duplicia: Variantia & Deficientia.

Qvæ sunt variantia?

<i>Bonus</i>	<i>Melior</i>	<i>Optimus.</i>
<i>Malus</i>	<i>Pejor</i>	<i>Pesimius.</i>
<i>Magnus</i>	<i>Major</i>	<i>Maximus.</i>
<i>Parvus</i>	<i>Minor</i>	<i>minimus.</i>
<i>Multus</i>		<i>Plurimus.</i>
<i>Multa</i>		<i>Plurima.</i>
<i>Multum</i>	<i>Pius</i>	<i>Plurimum.</i>
<i>Nequam</i>	<i>Neqrior</i>	<i>Nequissimus.</i>
<i>Vetus</i>	<i>Veterior</i>	<i>Veterrimus.</i>
<i>Posterus</i>	<i>Posterior</i>	<i>Postremus.</i>
<i>Nuperus</i>	<i>Nuperior</i>	<i>Nuperrimus.</i>

Quæ cum verbis *Dico*, *Volo*, & *facio*, componuntur, Comparativum faciunt in **ENTIOR**, Superlativum in **ENTISSIMVS**. ut: *Benevolus*, *Benepvolentior*, *Benepolensimus* &c.

Quæ vocalem ante US habent, eorum Comparativus & Superlativus describuntur ferè voce *Magis*, & *valde*, sive *maxime* ut: *Piùs*, *magù piùs*, *valde sive maxime piùs* &c.

Composita ex præpositione *Per*, ad Comparativum simplicis addunt *multò*, vel *longè*: ad Superlativum *quam*. ut *perdoctus*, *multò* vel *longè doctior*, *quam doctissimus*.

Huc pertinent, qvæ simul sunt abundantia in Superlativo.

Exterus exterior extremus & extimus:

C.

Inferius,

Inferus inferior infimus & imus.

Superus superior supremus & summus.

Maturus maturior maturissimus & maturimus.

Dexter dexterior [dexterrimus & dextimus.]

Sinister sinisterior [sinisterrimus & sinistimus.]

Quae sunt deficientia?

I. Qvorum Positivus non est in usu.

<i>Citerior,</i>	<i>Citimus.</i>	<i>Licentior,</i>	<i>Licentissimus.</i>
<i>Interior,</i>	<i>Intimus.</i>	<i>Ocius,</i>	<i>Ocissimus.</i>
<i>Vtterior,</i>	<i>Vleinus.</i>	<i>Prior,</i>	<i>Primus.</i>
<i>Deterior,</i>	<i>Deterrimus.</i>	<i>Propior,</i>	<i>Proximus.</i>

II. Qvorum Comparativus non est in usu.

<i>Falsus,</i>	<i>Falsissimus.</i>	<i>Novus,</i>	<i>Novissimus.</i>
<i>Inclitus,</i>	<i>Inclytissimus.</i>	<i>Iuriconsultus,</i>	<i>Iuriconsultissimus.</i>
<i>Invictus,</i>	<i>Invictissimus.</i>	<i>Diversus,</i>	<i>Diversissimus.</i>
<i>Sacer,</i>	<i>Sacerrimus.</i>	<i>Invitus,</i>	<i>Invictissimus.</i>
<i>Sacrilegus,</i>	<i>Sacrilegissimus.</i>	<i>Fidus,</i>	<i>Fidissimus.</i>
<i>Christianus,</i>	<i>Christianissimo.</i>	<i>Persvensus,</i>	<i>Persvassissimus.</i>
<i>Meritus,</i>	<i>Meritissimus.</i>		

Sic Pronomen Ipse, Ipsissimus.

III. Qvorum Superlativus non est in usu.

<i>Cæsus,</i>	<i>Cæcior,</i>	<i>Proclivis,</i>	<i>Proclivior.</i>
<i>Comis</i>	<i>Comior.</i>	<i>Senex,</i>	<i>Senior.</i>
<i>Declivus,</i>	<i>Declivior.</i>	<i>Sapinus,</i>	<i>Supinior.</i>
<i>Flebilis,</i>	<i>Flebilior.</i>	<i>Sylvester,</i>	<i>Sylvestriior.</i>
<i>Ingens,</i>	<i>Ingentior.</i>	<i>Stabilius,</i>	<i>Stabilior.</i>
<i>Iuvenis,</i>	<i>Iunior.</i>	<i>adolescens,</i>	<i>Adolescentior.</i>
<i>Longinquus,</i>	<i>Longinquier.</i>	<i>Satur,</i>	<i>Saturior.</i>
<i>Pronus,</i>	<i>Pronior.</i>		

Positivo & Superlativo caret Anterior.

CAP. XIV.

DE FIGURA & SPECIE NOMINUM.

Quomodo declinantur Nomina compositæ Figura? (C)

I. Casus recti compositionem ingredientes, semper integrè declinantur. ut: *Respublica*, *Reipublicæ*.

II. Qvæ ex obliquo & recto componuntur in iistantum rectus declinatur: ut, *Paterfamilias*, *Patriſamiliæ*, *Iurisperitus*, *Iurisperiti*.

III. Ex duobus obliquis composita sunt indeclinabilia, ut *hujusmodi*, &c.

IV. Ex duobus corruptis composita, declinantur ut simplicia: ut *particeps*, &c.

Quotuplia sunt Nomina Derivativa?

Duplicia: alia à nominibus derivantur, alia a verbis. Illa Denominativa, hæc verbalia dicuntur. (E)

Et Denominativa quidem sunt:

I. Possessiva, ut *Erandius*, &c.

II. Gentilia, ut *Polonius*, *Spartiata*, &c.

III. Deminutiva, ut *Catellus*, *Regulus*, &c.

IV. Patronymica, in D E S sunt primæ Declinationis,

Priamides, *Priamida*, &c. In A S autem & I S tertius sunt declinationis, ut *Pelias*, *Atlantis*, &c.

V. Qvædam qvæ generale nomen Denominativorum retinent, ut *Ferreus*, *ligneus*, &c.

Verbalia denique sunt *Lectionis*: *Amabilis*, &c. qvò etiam Participia referri possunt.

His accedunt pauca qvædam ab *Adverbis* ducta, ut: *Hesternus*, *hodiernus*, &c.

Itemqve à *Præpositionibus*, ut *superus*, *inferus*, *antiquus* ab *ante*, &c.

CAP. XV.

DE ANOMALIA NOMINUM.

(D) Quæ nomina à traditis hucusq; regulis discedunt?
Nomina deficientia & variantia.

Quæ sunt deficientia?

Quæ vel numero alterutro, vel quibusdam casib[us] ca-
rent.

Quæ numero deficiunt?

Duplicia: alia sunt singularia tantum; alia tantum Plu-
ralia?

Quæ sunt singularia tantum.

Nomina Metallorum, Mineralium, seminum, aro-
matum, herbarum, liqvidorum, qvæq; ad Mensu-
ram & pensum spectant: Item virtutum & vitiorum:
præterea etiam qvæ seqventibus continentur versi-
bus.

Masculina singularia tantum.

Singula de maribus sunt: Aér, pontus & aether
Vesperus & Sangrū, tum muscū, nemo, pudorq;
Cum visco, sopor & cestus, simus, indeq; ve limus.

Fœminina singularia tantum.

Fama, salus, foibles, proles & gloria tellus
Lux, cholera atque lues, humus & cum pube, juvenus
Paupertas cum prosapia, labesq; sibiūq;
Talio item requies, cumq; ve indole, rabe, senectus
Adde fames, bilis, fors, pestis, plebsq; struesq;
Et rabies, sanies, alvus, pituita, supellex.

Neutra singularia tantum.

Ver, pelagus, senium, sevum, nihilumq; pedumq;

43 DE NOMINIB: DEFECT: CAP: XV.

Letum, iustitium, fel, cœnum, vulgus & ævum,
Fascinum, itemque halec, jubar & diluculum & Album,
Adde gelu, atque salum, pentis, inde lirum, atque macellū.
Sic epar, viscum, pius, hilum, ebur atque barathrum,
Vervactum, sanum, sinum, sic manna, solumq;

[*Nomina propria, vel sunt pluralia tantum. ut Athena, Philippus, Potus: vel singularia tantum, quatenus uni singulari rei tribuantur. ut Marcus Tullius Cicero &c. Ceterum si pluribus tribuat possint integrè declinantur ut Duo Decii, aut Duo Scipiones. Cæcilius Scipiones, Brutus, Horatios, Casios, Metellos, idem. Sic tres Joves, tercentum Fabios. Velestiam, si similitudo significetur, ut Cicero: Numeremus Paulos, Catones, Scipiones, id est, Cirros et flos miles. Iuvencus. Qui Curios simulant & Bacchanalia vivunt.*]

Quæ sunt Pluralia tantum.

Nomina numeralia cardinalia & distributiva: Item ludorum & festorum gentilium. Præterea quæ his inclusa sunt versibus:

Masculina Pluralia tantum.

Liberi & annales, natales atque Penates,
Cancelli, cani, fasti, superi, inferi, & artus,
Manes & Lemures, cum calitibus, primores,
Et cum surfuribus, gemini, menses, proceresq;
Inde pugillares, fasces, qvibus addito ludos,
Inde fori atque loci, triplices cum casibus, antes,
Posterius item loculi, maiores atque minores.
Et propria: ut Gabii, Locri, Veji, atque Philippæ
Et Rhamnes, Luceres, Tatienses, codicique cilli:

Fœminina Pluralia tantum.

Antie & ambages, sortes, argutiae & Alpes,
Divitiae, bigæ, clitellæ, apinæq; tricæq;
Copiae & excubia, grates, diræq; plaga qve,

Crates, insidiaqve facetiae, opesqve, foresqve.
 Feriae & exequiae, sauces, valvaeqve minaeqve
 Literae & illecebrae, lactes, nugae, atqve tenebrae,
 Exuviae, scopaeqve, manubiae, qvinqviliæqve.
 Nundinae & inducie, nonæ, idus atqve calenda,
 Nuptiae & inferiae, cunæ, thermæ, atqve secunda,
 Vires, suppetiaeqve vigiliae, primitiaeqve
 Reliquiae Phaleræ sic & præstigiae, habentæ,
 Tonsæ, consilleqve parietinae atqve saline,
 Scalæ, edes, decimæ, indufiaeqve officia & antæ,
 Fortunæqve facultatesqve minutiae & areæ,
 Vindiciae atqve opera, gerræ primæ & repetunda,
 Epiphoræ cum panticibus, tumicesqve Nomæqve,
 Thermopylae esqviliæ sic Vergiliæqve, alæqve,
 Sic Thebæ, Patræqve Syracusæqve & Athenæ,
 Sardes, & Tralles, Cannæ, Bajæ, Plateæqve,
 Cadesqve & similes, qvarum pars maxima Grajæ.

Neutra pluralia tantum.

Ilia cum rostris, bellaria pascua & arma,
 Extra, parentalia, sponsalia, munia, justæ
 Mœnia, cum flabris, æstiva, crepundia, castra,
 Et vinacea, compita & incunabula, Tempe,
 Cete, lustra, sata, atqve hyberna, reportia, resqua,
 Hinc præcordia & hinc oblivia & acta, stativa,
 Inde cibaria tum parapherna, pudenda, verenda,
 Evangelia, coagmenta & donaria, tela,
 Sic palearia, sic genitalia, sic bona, transstra,
 Et multitia cum muliebribus & lamentis,
 Inde yirilia, naturalia, utensilia, adde

Hybernalia

49 DE NOMINIB: DEFECT: CAP: XV.

*Hybernalia cum fragis, præsegmina, ferta
Sic Artaxata, sic semina, Acroceraunia, Bactra
Cum propriis aliis, ut Gargara, Susa, Cythera
Postremò adversaria & hinc subsellia junge.*

Quæ Nomina Casibus deficiunt? (E)

I. Qvædam unico tantùm reperiuntur casu: ut Nominativo singulari, *Satias, damnas, potis, &c pote.*

Genitivo singulari dicitur:

Dat singul. *Despicatui, divisui, frustratui, irrigui, indu-
tui, ludificatui, ostentui.*

Acc: sing: *bilicem trilicem.*

Abl: sing: *affatu, accitu, accersita, admonitu, allegatu,
coactu, concessu, datu, fretu, flicitu, horatatu, invitatu, injussu,
inconsultu, jussu, libitu, mandatu, missu, monitu, natu, oratu,
objectu, promtu, peccatu, permisu, relatu, vocatu.*

Acc: Plur: *inficias, incitas.*

Abl: Plur: *ingratiis.*

II. Qvædam duos tantùm habent casus. ut:

Nominativo & Voc: singulari expes.

Nom: & Acc: sing: *ador, fas, nefas, volupe, necesse, &
necessum, nihil, nil.*

Nomin: & Acc: singulari & Plurali, *opus, præsto.*

Nom: & Acc: plurali *suppetiæ, suppetias.*

Nom: & Abl: singulari, *vesper, vespere.*

Gen: & Abl: sing. *sponti, sponte: tabi, tabo,*

Dat: & Abl: sing: *nuptui, nuptu, obtentui, obtenu.*

Acc: & Abl: sing: *rogatum, rogatu.*

Voc. sing. & Plurali *macte, macti.* [macte etiam aliquando usurpatur pro Nominat: & Accus:]

III. Qvæ-

III. Qvædam tres tantùm habent Casus, ut:

Arbitratus, arbitratum, arbitratu.

Dicam, dicam, dicas.

Forts, fortis, forte.

Plus, plus, pluris,

Tantidem, tantidem, tantidem.

Tantidem.

Tantidem.

IV. Quadam quatuor habent casus ut:

Astus ab astu hi astus hos astus

Grates gratibus grates gratibus

Impetus impetu his impetu ab impetu.

Repetundæ repetundarum du à du

situs, situm, situ, hos situs.

V. Qvædam Integra sunt in plurali, sed defectiva
in certis casibus singularis. ut

Nominativo & Vocativo singulari carent: *Vicus, da-*
pū, frugū, precū, opū, sordū, & apud Poëtas procerū; item
primorū Adjectivum.

Genit: Dat: & Vocat: singulari caret, *Vū, vim, vi-*

Dat: & Voc: singulari caret *plus, pluris, plure vel*
pluri Antiquis.

VI. In Nomi: & Acc Plurali Neutrius generis vix
aut nunquam reperiuntur ista: *Vigil, pervigil, memor, im-*
memor, cicur. Et terminata in Es. (nisi sint composita a
PES) *Compos, impos, exos, intercus, particeps, princeps, inops,*
artifex, seminex, illex, exlex, senex, pernox, redux.

Sol integrum eit; excepto Genitivo plurali.

VII. Huc referri etiam possunt Nomina indeclinabiliæ quæ significationem diversorum casuum; sed sub
una

47 DE NOMINIB: VARIANT: CAP: XVI.

una semper terminatione admittunt: ut, Nomina literarum & Numerorum Cardinalium, a quatuor ad centum: Vocabula peregrina, ut *Judith* &c. bestiarum & rerum inanimatorum fictæ voces, ut *Tireli*, *coax* &c. Vocabula denique omnia materialiter posita. Item in singulari numero nomina in U. In plurali *tot*, *totidem*, *quæ*, *quæcunque*, *aliquæ*, *quæcunque* & *sesqui*. In utroque autem numero, *pondus*, *Gummi*, *sinapi*, *sibi*, *cepe*, *gausape*, *nequam*, *frugi*, *nauci*, *nihili*, *mancipi*, *eiusmodi*, *cujusmodi*, *bujusmodi*, *istiusmodi*, & similia adjectivè usurpata.

CAP. XVI.

DE NOMINIBUS VARIANTIBUS.

Quæ sunt Nomina Variantia?

Quæ non perpetuò ejusdem manent generis, aut declinationis.

I. Masculina, in plurali Neutra sunt, *Tartarus*, *infernus*, *supparus*, *carbasus*: dicimus autem etiam *jocuſ*, *joci*, & *joca*; *locuſ*, *loci*, & *loca*; *sibilus*, *sibili* & *sibila*.

II. Fœmininum, Plurale Neutrum, est *Suppellex*, plur. *supelleſtilia*.

III. Neutra, in plurali Masculina. *cælum*, *frænum*, *fræni*, *fræna*: *porrum*, *porri*, *porra*: *raſtrum*, *raſtri*, *raſtra*. *cicer*, *ciceres* & *sifer*, *siferes*.

IV. Neutra, in plurali fœminina *epulum*, *delicium*, *exuvium*, *balneum* &c. a.

V. Secundæ & quartæ declinationis sunt, *coluſ*, *cornuſ*, *ficus*, *laurus*, *pinuſ*, *qvercuſ*, & *domuſ*: de quo ultimo versus est.

Tolle me, mu, mi, mi, si declinare Dōminus vis

Exempla

Exempla Declinationum qvorundam
Nominum Irregularium.

(A) Sing: Nomin:	<i>Domus</i>	<i>Dom.</i>
Genit:	<i>Domi & domus</i>	<i>Domu.</i>
Dativo	<i>Domui</i>	<i>Domowi.</i>
Accus:	<i>Domum</i>	<i>Dom.</i>
Vocat:	<i>Domus</i>	<i>Domie.</i>
Ablat:	<i>Domo</i>	<i>Domie.</i>
		<i>Domem.</i>

Numero plurali.

Nom:	<i>Domus</i>	<i>Domy.</i>
Gen:	<i>Domorum & domuum.</i>	<i>Domow.</i>
Dat:	<i>Domibus</i>	<i>Domom.</i>
Acc:	<i>Domos & domus</i>	<i>Domy.</i>
Voc:	<i>Domus</i>	<i>Domy.</i>
Abl:	<i>Domibus</i>	<i>Domach. Domámi.</i>

J e s u s.

Numero singulari.

Nom:	<i>Jesus,</i>	Acc:	<i>Jesum.</i>
Gen:	<i>Jesu,</i>	Voc:	<i>Jesu.</i>
Dat:	<i>Jesu.</i>	Abl:	<i>Jesu.</i>

Duo.

Numero plurali.

Casu Nom:	<i>Duo, Dwójl</i>	<i>duæ, dwiel</i>	<i>duo, dwie.</i>
Gen:	<i>Duorum,</i>	<i>duarum,</i>	<i>duorum.</i>
			<i>Dat: Du-</i>

Dat:	<i>Duobus,</i>	<i>duabus,</i>	<i>duobus.</i>
Acc:	<i>Duos,</i>	<i>duas,</i>	<i>duo.</i>
Voc:	<i>Duo,</i>	<i>duæ,</i>	<i>duo.</i>
Abl:	<i>Duobus,</i>	<i>duabus,</i>	<i>duobus.</i>

Mille, tysiąc/ abo Adjectivum iesit/ a tedy sienie declinuiet ale iesit iednakie przez wszystkie Casus y wszystkie genera; in plurali numero: Abo Substantivum, a w ten czas sie declinuiet trzecia declinatio in plurali numero.

CAP: XVII.

DE PRONOMINE.

Quid est Pronomen?

(A)

Est vox, quæ loco nominis utimur, in re demonstranda aut repetenda.

*Utore se Pronominat**Te dziewietnascie.**Quot sunt Pronomina?**Undeviginti.*

Ego, tu, sui, iste, ille, ipse, hic, is, qui, quis, meus, tuus, suus, noster, uester, nostras, uestras, cuius & cujas.

Quæ accidunt Pronomini?

(C)

Peculiariter Significatio: Cui accidunt generalia, numerus, persona, Figura, & species: Itemque quæ à nomine mutuatur, nempe Genus & Declinatio.

*Quot sunt significationes Pronominum?**Sex: Demonstrativa Ego, tu, sui, hic, is, iste, ille.**Relativa: Is, illo, ipse, qui.**Reciproca Sui, suus.**Interrogativa. Quis? Quid? Cuju? cujas?*

Posseſſiva

Meſſ, tuuſ, ſuuſ, noſter, veſter,
cujuſ.

Gentiliſ

Noſtras, veſtras, cujaſ.

*Cujus ſpecieſ ſunt Pronomina?*Qvædam primitiua ſunt. ut. Ego, tu, ſui, iſte, ille, ipſe,
hic, u, qui, quis.Qvædam derivata, ut. Meſſ, tuuſ, ſuuſ, noſter, veſter,
noſtras, veſtras, Cujuſ, & Cujaſ.*Cujus figuræ ſunt Pronomina?*

Simpliſiſ figuræ ſunt enumerata omnia.

Componuntur autem variis modis. præcipue verò
cum Syllabicis adjeſtionebus, TE, MET, CE, CINE,
PTE, PSE, DAM, DEM, CUNQUE, PIAM, & ſi
fortè ſunt ſimiles. ut. Egomet, tute. &c.*Cujus perſonæ ſunt Pronomina?*Ego primæ perſonæ eſt; Tu, & Vocativi ubiqve ſecun-
dæ. reliqua omnia ſunt tertiae.*Cujus generiſ ſunt Pronomina?*I. Generiſ omniſ ſunt substantiua tria. Ego, tu, ſui. Et
Adjeſtiva unius terminationiſ, noſtras, veſtras, cujaſ.II. Reliqua pronomina omnia ſunt Adjeſtiva tri-
um terminationiuſ, adeoq; prima maſculini, ſecunda fa-
minini, tertia neutriuſ generiſ eſt.*Quomodo declinantur Pronomina?*

Primitiua ferè peculiarem habent declinationem.

Derivativa autem ut nomina adjeſtiva trium termi-
nationum ferè declinantur. præter Noſtras, veſtras, Cu-
jaſ, qvæ ut adjeſtiva unius terminationiſ ad tertiam
declinationem pertinent.

Regula.

(A)

Pronomina omnia carent Vocativo, prę- ter <i>Tu</i> , <i>Mew</i> , <i>Noster</i> & <i>Nostras</i> .	Pronomina niemája Vocativum, oproce- tych czterech! <i>Tu</i> , <i>Me-</i> <i>us</i> , <i>Noster</i> & <i>Nostras</i> .
--	--

Declinatio Pronominum.

Ego, iest primæ Personæ.

Sing. No: <i>Ego</i> Ja.	Plur. No. <i>Nos</i> Wy.
Gen: <i>mei</i> mnie.	Gen: <i>nostri</i> vel <i>no-</i> <i>strum</i> nas.
Dat: <i>mihimnie</i> á- bo mi.	Dat: <i>nobis</i> nam.
Acc: <i>me</i> mnie á- bo mie.	Acc: <i>nos</i> nas.
Vocativum <i>nie ma</i>	Vocativum <i>nie ma</i> .
Abl: <i>me</i> mnie.	Abl: <i>nobis</i> nas
	nami.

Tu, iest secundæ personæ.

Sing. Nom: <i>Tu</i> , Ty.	Plu. Nom: <i>Vos</i> , Wy.
Gen: <i>tui</i> ciebie.	Gen: <i>vestri</i> vel <i>ve-</i> <i>strum</i> was.
Dat: <i>tibi</i> tobie.	Dat: <i>vobis</i> wam.
Acc: <i>te</i> ciebie.	Acc: <i>zos</i> was.
Voc: <i>tu</i> ty.	Voc: <i>vos</i> wy.
Abl: <i>te</i> tobie.	Abl: <i>vobis</i> .was.
	wami.

Sui iest tertia personæ.

Numero singulari & plurali,

Nominativum *nie ma.* | Acc: *se* siebie/sie.

Gen: *Sui* siebie. | Vocabivum *nie ma.*

Dat: *sibi* sobie. | Abl: *se* sobie.

loba.

Hic, hæc, hoc.

Singulariter,

N. *Hic, hæc, hoc* Ten/ tā/ to:

G. *Hujus* przez wßytkie trzy genera, tes
go/ tey/ tego.

D. *Huic* przez wßytkie trzy genera, tes
mu/ tey/ temu.

Acc: *Hunc, hanc, hoc*, Tego/ te/ to.

Vocabivum *Nie ma.*

Abl. *Hoc, hac, hoc*, tym/ tey/ tym.

to.

Pluraliter,

N. *Hi, hæ, hæc, Ci* te/ te.

G. *Horum, harum, horum, tych.*

D. *His* przez wßytkie trzy genera tym.

Acc: *Hos, has, hæc, te.*

Vocabivum *Nie ma.*

Abl: *His* przez wßytkie trzy gen. tych/ tymi.

Iste, Ista, Istud. Owo/ ową/ owo.

Ten/ tā/ to.

Singu-

Singulariter,

N. *Iste, ista, istud.*

G. *Istius, przez wszystkie trzy genera.*

D. *Isti przez wszystkie trzy genera.*

Ac: *Istum, istam, Istud.*

Vocativum *nie ma.*

Abl: *Isto, ista, isto.*

Pluraliter.

N. *Isti, istae, ista. G. istorum, istorum, istorum*

D. *Istis przez wszystkie trzy genera.*

Ac: *Istos, istas, ista.*

Vocativum *nie ma.*

Abl: *Istis przez wszystkie trzy genera.*

Także też.

Ille, illa, illud. ipse, ipsa, ipsum.

Is, Ea, Id.

Singulariter.

N. *Is, ea, id. On/ ona/ono.*

G. *ejus, przez wszystkie trzy genera, iegó/ iey/ iego.*

D. *ei przez wszystkie trzy genera, iemu/ iey/ iemu.*

Ac: *cum, eam, id. iego/ ábo go/ io/ ie.*

Vocativum *nie ma.*

Abl: *eo, ea, eo. nim/ niey/ nim.*

Pluraliter nis!

N. *Ii, ea, ea.*

G. *corum, earum, eorum.*

D. *eis, abo iis. przez wßytkie trzy genera.*

Ac. *eos, eus, ea.*

Vocativum *Nie ma.*

Ab. *eis abo iis, przez wßytkie trzy genera.*

Tak też ziozonez Is ydemum.

Idem, eadem, idem.

Singulariter.

N. *Idem, tenże/ eadem, tąż/ idem, toż.*

G. *Ejudem, przez wßytkie trzy genera.*

D. *Eidem, przez wßytkie trzy genera.*

Ac. *eundem, tegoż/ eandem, też/ idem, toż.*

Vocativum *Nie ma.*

Ab. *eodem, eadem, eodem. tymże/ teyże/tymże.*

Pluraliter. toż.

N. *Iidem, eadem, eadem, čiż/ też/ też.*

G. *corudem, earundem, eorundem, tychże:*

D. *Eisdem, abo iisdem, przez wßytkie trzy
genera, tymże.*

Ac. *eosdem, easdem, eadem, tychże/ też/ też.*

Vocativum *nie ma.*

Ab. *Eisdem, abo Iisdem przez wßytkie trzy ge-
nera tychże/ tymże.*

Q u i abo quis, R eo abo ktoru/ quæ abo qua,
ktora/ quod abo quid, eo abo kore.

Singulariter.

No: *Q u i abo quis, quæ abo qua, quod abo quid.*

Gen: *Cuius, przez wßytkie trzy genera, Rores*

go/ krop.

go/ktorey/ czego ábo ktorego.

Dat: Cui, przez wſytkie trzy genera, Romus
ábo ktoremu: ktorey/ ktoremu.

Acc: Quem, quam, quod, ábo quid, Kogo ábo
ktorego/ ktora/ co ábo ktore.

Vocativum nie ma.

Abl: Quo, qua, quo. Rimi ábo ktorym/ ktorey/
Czym ábo ktorym. ktora.

Pluraliter.

Nom: Qui, qua, qua, Ktorzy/ ktore/ ktore/

Gen: Quorum, quarum, quorum, Ktorych.

Dat. Quibus, [ábo Quem.] przez trzy gen. ktorym.

Acc: Quos, quas, qua, Ktore.

Vocativum nie ma.

Abl: Quibus, [ábo Quem.] przez wſytkie trzy ge-
nera, Ktorych/ ktorymi.

Meus Moy.

Noster Nasz.

Tuus Twoj.

Vester Wasz.

Suis Swoj/

Te pronomina declinantur y moventur iako
Adiectiva ktore mia trzy terminacie. Ale No-
stras, Vestrás, Cujas, iako Adiectiva ktore iedna
tylko terminacio mia.

Cujus, Cziy/ tak sie declinuje:

Si. N. Cujus, Cuja, Cujum. Pl. N. — Cuja. —

Acc. Cujum, cujam, cujum. Acc: — Cujas. —

Abl. — cuja — infyzych casus nie ma.

Seqvuntur Composita Pronomina.

Aliquis, Rtos, abo Rictory.

Singulariter,

Nom: *ALIQVIS*, aliqua, aliquod, abo aliquid.

Gen. *Alicius*. przez wßytkie trzy genera.

Dat. *Alicui*, przez wßytkie trzy genera.

Acc. *Aliquem, aliquam, aliquod, abo aliquid.*

Vocativum nie ma.

Abl. *Aliquo, aliqua, aliquo,*

Pluraliter-

Nom. *Aliqui, aliquæ, aliqua.*

Gen. *Aliqvorum, aliquarum, aliquorum.*

Dat. *Aliqvibus, przez wßytkie trzy genera:*

Acc. *Aliquos, aliquas, aliqua.*

Vocativum nie ma.

Abl. *Aliqvibus, przez wßytkie trzy genera.*

Tak też.

Nequis (pro ne aliquis) Fœm. *Nequa*. Neutr.

Nequod vel Neqid.

Nunquis (pro num aliquis) Fœ. *Nunqua*. Neu.

Nunquod vel Nunqid.

Siquis, siqua vel siqua, siquod vel siqid.

Ecquis, ecqua vel ecqua, ecquod vel ecqid.

QVIS QVIS, Rtos, Rictory.

Singulariter,

N. *QVIS QVIS, quæqua, quodquod vel quicquid.*

Gen. *Cujus cujus, przez wßytkie trzy genera.*

Dat. *Cui-*

Dat: *Cui cui* przesz w bytkie trzy genera.

Acc: *Quemquam, quamquam, quodquod vel
quicquid.*

Vocativum nie ma.

Abl: *Quibus quibus* przesz w bytkie trzy genera.
QVISQVAM, Kto.

Singulariter.

Nom: *QVISQVAM — Quicquam.*

Gen: *Cujusquam, przesz w bytkie trzy genera.*

Dat. *Cuiquam, przesz w bytkie trzy genera.*

Acc. *Quemquam, — quamquam.*

Vocativum nie ma.

Abl. *Quoquam, — quoquam.*

Pluralem numerum nie ma.

UNUSQVISQVE, Rāzdy z osobna.

Singulariter,

Nom: *UNUSQVISQVE, Unaquaque, Unum-
quodque.*

Gen: *Uniuscuiusque, przesz w bytkie trzy genera.*

Dat. *Unicuique, przesz w bytkie trzy genera.*

Acc. *Unumquemque, unamquamque, unum-*

Vocativum nie ma. *(quodque).*

Abl. *Unoquoque, unaquaque, unoquoque.*

Pluralem numerum nie ma.

QVICUNQVE, Ratory kolwiek.

Singulariter,

Nom: *QVICUNQVE, quacunque, quodcunque.*

Ds

Gen. Cu-

Gen: Cujuscunque, przez wsztytkie trzy genera.
Dat: Cuicunque, przez wsztytkie trzy genera.
Acc: Quemcunque, quamcunque, quodcunque.
Vocativum nie ma.
Abl: Quocunque, quacunque, quocunque.

Pluraliter,

Nom: Quicunque, quacunque, quacunque.
Gen: Quorumcunque, quarumcunque, quorum-
cunque.

Dat: Quibuscunque, przez wsztytkie trzy gen.
Acc: Quoscunque, quascunque, quacunque.
Vocativum nie ma.

Abl: Quibuscunque, przez wsztytkie trzy gen.

QVILIBET, QVIVIS, Rāzdy.

Singulariter,

Nom: Qvilibet, Qvalibet, Qvodlibet, vel
qvidlibet.

Gen: Cujuslibet, przez wsztytkie trzy genera.

Dat: Cuilibet, przez wsztytkie trzy genera.

Acc: Quemlibet, quamlibet, quodlibet vel qvid-
libet.

Vocativum nie ma.

Abl. Qvolibet, qualibet, qvolibet.

Pluraliter.

Nom: Qvilibet, qualibet, qvalibet.

Gen: Quorumlibet, quarumlibet, quorumbonet.

Dat: Quibulibet, przez wsztytkie trzy genera.

Acc:

” DE PRONOMINE. CAP: XVII.

Acc. *Quoslibet*, *quaslibet*, *quælibet*.

Vocativum *nem*ma.

Abl. *Quibuslibet*, *przez w*szystkie trzy genera.

Tak też:

Nom: *Quivis*, *quevis*, *quodvis* vel *quidvis*.

Gen: *Cujusvis*, *przez w*szystkie trzy genera &c.

Defectiva.

S E S E, in utroqve numero.

Accus: & Ablat. *Sesc*, siebie samego.

HICCINE, Tenli.

Singulariter,

Nom: *Hiccine*, *hæccine*, *hoccine*.

Acc: *Hunccline*, *hanccline*, *hoccine*.

Abl: *Hoccine* *haccine*, *huccine*.

Pluralit: *Hæccine*, Neutrotantūm

ISTRIC.

Singulariter:

Nom: *Istic*, *Istac*, *Istoc*, *abo Istuc*.

Acc: *Istunc*, *istanc*, *istoc*, *abo istuc*.

Abl: *Istoc*, *istac*, *istuc*.

Pluraliter, *Istac* in Neutrotantūma

ILLIC.

Singulariter:

Nom: *Illic*, *Illac*, *Illoc*, *abo Illuc*.

Acc: *Illunc*, *illanc*, *illoc*, *abo illuc*.

Abl: *Illoc*, *illac*, *illoc*,

CAP: XVIII

CAP: XVIII.

DE VERBO.

(A) Atore slowo iest Ver-
bum?

Verbum iest slowo tā-
kie/ktore znáczy co czy-
nić abo čierpieć: iako A-
mo, miłujel Amaris, byz-
wasz miłowany.

(C) Atore s̄ rzeczy naleja do
Verbum;

Osobliwie Forma y
Conjugatio.

Quid est Verbum?

Verbum est vox flexi-
bilis, significans age-
re aliquid aut pati, sub
tempore.

[*Verbum est vox flexibilis per
modos, rem significans sub tem-
pore.*]

Verbo quot accidunt?

Præcipue Forma [scilicet Ge-
nus] & Conjugatio:

Qvibus accedunt ge-
neralia illa, Numerus,
Personæ, Figura, & Spe-
cies.

CAP. XIX.

DE FORMIS VERBORUM.

(A) Atore s̄ Formæ Ver-
borum?

Dwie: ná O, y ná OR:
z ktorych tāmta Acti-
vorum iest y Neutro-
rum: atá Passivorum
y Deponentium.

*Quot sunt Formæ Verbo-
rum?*

Duæ: in O & OR:qua-
rum illa Activorum
& Neutrorum est: hęc
Passivorum & Depo-
nentium.

Atore Verba s̄ Acti-
va

*Quæ verba sunt Acti-
va?*

Activa

61 DE FORMIS VERBORVM. CAP: XIX.

Activa verba sunt, Activa verba sa te / Etos
qvæ desinunt in O, & re sie konicza na O, a
adjectâ literâ R, fiunt przydawosy litere R,
ex illis Passiva in OR, sstawaisie z nich Pas-
ut Amo, adde R, fit pas- siva na OR: iako Amo
sivum Amor. miluie / przyday do niego R, stanie sie z niego
Passivum Amor, bywam milowany.

Quæ verba sunt Pas- siva?

Passiva verba sunt, Passiva Verba sa te
qvæ desinuut in OR, Etore sie konicza na OR
& abjectâ literâ R, re- a odiawosy litere R, o-
deunt in Activa in O, bracaisie w Activana
ut Amor, abjice R, fit O. iako Amor, milowa-
activum Amo. ny bywam / odiawosy lis-
tere R, stanie sie Acti-
vum Amo, miluie.

Quæ verba sunt Neu- tra?

Verba Neutra sunt, Verba Neutra sa Etore
qvæ desinunt in O, sie konicza na O, a nie sa-
nec fiunt ex illis Pas- stawaisie sie z nich Passi-
siva in OR ut Sto, Se- va na OR, iako sto, stos-
deo. ie / sedeo, stedze: bo sie
nie mowistor abo sedeor.

[Neutra dicuntur quædam I, Absoluta. qualia jam diximus.
II. Neutropassiva, quapropter ita passiverum more faciunt ut
Gaudeo, gavisus sum, &c.]

PARS II. ETYMOLOGIA 62

III. Neutralia passiva, qvæ significationem passivam habentes
ut, Veneo, przedam bycam / Vapulo, hitu bycam / &c.

IV. Neutra in M, ut Sum, cum compositu.]

Atore verba s̄ Deponen. | **Quæ verba sunt Depo-**
tia?

Deponentia s̄ / Atore Deponētia verba sunt
sie kōńczā nā OR, à nie qvæ desinunt in OR,
obrácāsia sie w Activa nec redeunt in Acti-
nā O, iako Seqvor, nā va in O, ut Seqvor, na-
sláduie / Nascor, rodze scor.
sie. bo sie nie mowi Seqvo, abo nasco.

C A P: XX.

D E C O N J U G A T I O N E,

ITEM QVÆ DE TEMPORIBUS ET MODIS
Verborum.

Quid est Conjugatio?

Est flexio verbi per Tempora & Modos.

Atore s̄ tempora Verbo- | **Quæ sunt tempora Ver-**
rum?

Te. Præsens, Præteri- | Illa: Præsens, Præteri-
tum, y Futurū. A præ- | tum, (qvod rursus vel
teritum zás iest trojā- | est, Imperfectum vel per-
fictum, Imperfectum, per- | fectum, vel plusquam-
fectum, & plusquam- | perfectum) & Fatu-
perfictum

Ex his autem Temporibus maximè observanda sunt
Præsens & præteritum perfectum Indicativi & dñiqve su-
pinum: Nam

63 DE CONIVG: VERBORVM CAP: XX.

Prateritum primum de se dat tempora quinque
RAM, RIM, SEM, RO, SE; formabit cætera præsens.
At a supino Futura Infinitivi Activi: & præterita passiva,
futuraq; conjunctivi formantur.

Quot sunt modi Verbo- | Atoresq; modi Verbo-
rum? rum?

Qatuor. Te Cztery:

Indicativus, Imperativus, Subiunctivus, In-
finitivus.

Infinitivo autem subjiciuntur Gerundia,
Supina, Itemque Participia.

Quot sunt Conjugatio- | Wielesz iest Conjugatiq;
nes? Qatuor: Cztery:

Prima, Cujus futu- | Pierwsza / Etorey futu-
rum Indicativi desi- | rum indicativi konczy-
nit in ABO vel A | sie na ABO, abo A-
BOR. ut: | BOR, iako

amo amabo, amabor, veneror, venerabor.

Secunda, Cujus futu- | Wторая / Etorey futu-
rum Indicativi desinit | rum Indicativi konczy-
in EBO vel EBOR, | sie na EBO, abo E-
ut: | BOR, iako

doceo, docebo, docebora: mereor, merebor.

Tertia, Cuius futu- | Trzecia / Etorey futurū
rum Indicativi desi- | Indicativi konczy sie
nit in AM vel AR, & | na AM, abo AR, a in
Infinitivus non exit | Infinitivo nie konczy
in IRE vel IRI. | sienna IRE abo IRI, iako
Lego,

Lego, legam, legere: loqvor, loqvar, loqvi.

Czarta/ Etorey futu- Quarta, Cujus futu-
rum Indicativi, konczy rum Indicativi des-
siená IAM, ábo IAR, nit in IAM, vel IAR,
á in Infinitivo konczy & Infinitivus exit in
siená IRE, ábo IRI, iáko IRE vel IRI. ut.

Audio, audiam, audire: potior, potiar, potiri.

	Indicativus		Imperat:		Conjunctivus		Infinitivus.	
	Ad:	Pass:	Ad:	Pass:	Ad:	Pass:	Ad:	Pass:
Pralens	1 O.	Or	1 a.	are	1 em.	er	are	ari
	2 EO.	EOR	2 e.	ere	2 eam.	ear	ere.	eri
	3 O.	OR	3 e.	ere	3 am.	ar	ere.	i
	4 IO	IOR	4 i	ire	4 iam	iar	ire.	iri
Imperfectum	1 abam.	abar			arem.	arer		
	2 ebam.	ebar			erem.	erer		
	3 ebam.	ebar			erem.	erer		
	4 iebam.	iebar			jirem.	irer		
Perfectum	1 avi.	atus			averim.	atus	avisfe.	tum
	2 ui.	us			uerim.	us	uisfe	um
	3 i.	us			erim:	us	isfe.	um
	4 ivi	tus			iverim.	tus	livisse.	tum
Pluperf.	1 averam.	atus			avissem.	atus		
	2 ueram.	us			uissem.	us		
	3 eram.	us			issem.	us		
	4 iveram.	tus			ivissem.	tus		
Futurum	1 abo.	abor	ato.	ator	avero.	atus	aturum.	tum
	2 cbo.	cbor	eto.	etor	uero.	us	urum.	um
	3 am.	ar	ito.	itor	ero.	us	urum.	um
	4 iam.	iar	ito.	itor	ivero.	tus	iturum.	tum

Qvomodo Neutra Conjugantur?

Neutra Conjugantur ut Activa.

Qvomodo Conjugantur Deponentia?

Deponentia Conjugantur ut passiva; excepto *futuro infinitivi*, qvod a Perfecto habet URUM ESSE, ut se-
qvor, secutum: secutum esse; non secutumiri. Habent
præterea, gerundia & supina: ut seqvendum &c. secutum,
secutu. Itemq; Participia ut Activa & Passiva. [de
g̃ib⁹ suo loco]

De præteritis perfectis Regulæ Generales. (C)

I. Quando Simplicia verba primam syllabam præ-
teriti geminant, in compositū id non observatur: ut, mor-
deo, momordi: remordeo, remordi: tendo, tetendi: contendō,
contendi.

Excipiuntur composita cum verbis Do, sto, disco, posco,
qvæ geminationem Præteriti retinent. addidi, addidici,
depoposci.

Sic non raro etiam decurro, excurro, percurro & præcurro.

II. Passiva & Deponentia formant Præterita a
Participio in TUS, SUS, XUS, cum verbo SUM.
[Qnapropter reliq⁹ in istud præmissum.]

SUM.

(A)

Indicativusmodus.

Præsens.

Sing.

Plural.

1 Sum,	Iestem/	1 Sumus,	Iestesmy/
2 Es,	iestes/	2 estis,	iestescie/
3 Est.	iest.	3 sunt	sa.

E

Imperf;

Imperfectum,

Plur:

Sing:			
1 Eram	byłem/	1 Eramus,	bylismy.
2 Eras,	byłes/	2 eratis,	byliscie/
3 Erat.	był.	3 erant.	byli.

Perfectum.

Plur:

Sing:			
1 Fui,	byłem.	1 Fuimus,	bylismy/
2 fuisti,	byłes/	2 fuistis,	byliscie/
3 fuit.	był.	3 fuerunt, abo ére.	byli.

Plusquam perfectum.

Sing:			
1 Fueram,	byłem/	1 Fueramus,	bylismy/
2 fueras,	byłes/	2 fueratis,	byliscie/
3 fuerat.	był.	3 fuerant	byli.

Futurum.

Sing:			
1 Ero,	bede/	1 Erimus,	bedziemy/
2 eris,	bedzieſſ/	2 eritis,	bedziecie/
3 erit.	bedzie.	3 erunt.	beda.

Imperativus, Præsens

Sing:			
2. Es,	będz.	2 Este.	będzieſſ.

Futurum.

Sin:			
2 Esto,	będź wiec.	2 Estote.	będziewiec.
3 esto,	niech wiec	3 sunt.	niech wiec
	będzie.		beda.

Con-

Conjunctivus.

Præsens

Sing:		Plur:	
1 Sim,	Jestem/	1 Simus,	Jestesmy/
2 sis,	iestes/	2 sitis,	iestescie/
3 sit.	iest.	3 sint.	si.

Imperfectum.

Sing:		Plur:	
1 Essem,	bylbym/	1 Essemus,	bylibysmy/
2 esses,	bylbys/	2 essetis,	bylibyscie/
3 esset.	bylby/	3 essent.	byliby.

Perfectum.

Sing:		Plur:	
1 Fuerim,	bylem/	1 Fuerimus,	bylismy/
2 fueris,	byles/	2 fueritis,	byliscie/
3 fuerit.	byl.	3 fuerint.	byli.

Plusquam perfectum.

Sing:		Plur:	
1 Fuissem,	bylbym byl/	1 Fuissemus,	bylibysmy byli/
2 fuissest,	bylbys byl/	2 fuissestis,	bylibyscie byli/
3 fuissest.	bylby byl.	3 fuissest.	byliby byli.

Futurum.

Singul.		Plur:	
1 Fuerio,	bede/	1 Fuerimus,	bedziemy/ 2 fueris,

2 fueris, bedzieſſ/	2 fueritis, bedziecieſſ/
3 fuerit. bedzie.	3 fuerint. beda.

Infinitivus,

Præsens y Imperfectum, esse, Być.

Perfectum y Plusquam perfectum, Fuisse, być.

Futurum: ut, Futurum esse, być.

Grundia y Supina nie ma.

Dwoie Participia pochodz̄a od teº Verbū Neutrūm, Præsens, Ens, bedacy.

Futurum ná RUS, *Futurus*, ktorý bedzie.

C A P. XXI.

(A) D E PRIMA CONIUGATIONE.

Pierwsza Conjugatio.

Verbum Activum *Amo*.

Indicativus modus.

Præsens,

Singulariter,

1 Amo,	Milvieſſ/
2 as,	milvieſſ/
3 at.	milvie.

Pluraliter,

1 Amamus,	Miluſemy/
2 atis,	milviecieſſ/
3 anc.	miluiſſ.

Imperfectum,

Singulariter,

1 Amabam,	Milowalem/
2 abas,	

69 DE PRIMA CONIVGAT: CAP: XXI.

2	ab <i>us</i> ,	milowales/
3	ab <i>at</i> .	milowat.

Pluraliter,

1	Amabamus,	Milowálismy/
2	abatis,	milowáliscie/
3	abant.	milowáli.

Perfectum,

Singulariter,

1	Amavi,	Milowalem/ v milo- walem/
2	avisti,	milowales/
3	avit.	milowat/

Pluraliter-

1	Amavimus,	Milowálismy/
2	avistis,	milowáliscie/
3	averunt, abo ère,	milowáli.

Plusquam perfectum,

Singulariter,

1	Amaveram,	V milowalem byl/
2	averas,	v milowales byl
3	averat.	v milowat byl.

Pluraliter,

1	Amaveramus,	V milowálismy byli/
2	averatis,	v milowáliscie byli/
3	averant.	v milowáli byli.

Futurum,

Singulariter,

PARS II.

ETYMOLOGIA

70

- 1 Amabo,
2 abis,
3 abit.

bede miłowaſ/
bedzieſ miłowaſ/
bedzie miłowaſ.

Pluraliter,

- 1 Amabimus,
2 abitis,
3 abunt.

bedziemy miłować/
bedziecie miłować/
bedę miłować.

Imperativus,

Præsens,

Singulariter,

Miluy.

Pluraliter,

Miluycie.

Futurum,

Singulariter,

Miluy wiec/

niech wiec miluie.

Pluraliter,

Miluycie wiec:

niech wiec miluia.

Conjunctivus,

Præsens,

Singulariter,

Miluie/

miluieſ/

miluie.

- 1 Amem,
2 es,
3 et.

Plura-

Pluraliter,

1 Amemus,	miluiemy/
2 etis,	miluiet
3 ent.	miluo.

Imperfectum,

Singulariter,

1 Amarem,	Milowalbym/
2 ares,	milowalbyat
3 aret.	milowalbys

Pluraliter.

1 Amaremus,	Milowalibysmy/
2 aretis,	milowalibyscie/
3 arent.	milowaliby/

Perfectum,

Singulariter.

1 Amaverim,	milowalem/
2 averis,	milowales/
3 averit.	milowall

Pluraliter,

1 Amaverimus,	Milowalismy
2 averitis,	milowaliscie/
3 averint.	milowali.

Plusquam perfectum.

Singulariter,

1 Amavissem,	Milowalbym byl/
2 avisses,	milowalbys byt/
3 avisset.	milowalby byl.

Pluraliter.

1 Amavissemus,	Milowálibysmy byli/
2 avissetis,	milowálibyscie byli/
3 avissent.	milowaliby byli.

Futurum,

Singulariter.

1 Amavero,	Bede milowal/
2 averis,	bedziesz milowal/
3 averit.	bedzie milowal.

Pluraliter,

1 Amaverimus,	Bedziemy milowaci/
2 averitis,	bedziecie milowaci/
3 averint.	beda milowaci.

Infinitivus,

Præsens & Imperfectum Amare, milowac:

Perfectum & plusquam perfectum,

Amavise, Milowac.

Futuruim, Amaturum esse, milowac.

Gerundia Nom: Amandum,

Genit: andi, | Acc. andum,

Dat: ando, | Abl: ando.

Supina, Amatum, atu.

Dwoje Partioipia pochodza od tego Verbum Activum.

Præsens na NS, iako Amans, miluacy.

Futurum na RUS, iako Amaturus, ten ktorzy bedzie milowal.

VERBUM PASSIVUM *AMOR.*

Indicativus modus,

Præsens,

Singulariter,

1 Amor,	Milowány bywam/
2 aris ábo are,	milowány bywas/
3 atur.	milowány bywa.

Pluraliter,

1 Amamur,	Milowáni bywamy/
2 amini	milowáni bywacíes/
3 antur.	milowáni bywáis.

Imperfectum,

Singulariter,

1 Amabar,	Milowanomiel/
2 abaris, ábo abare,	milowanó cie/
3 abatur.	milowanogo.

Pluraliter,

1 Amabamur,	Milowanonasi/
2 abamini,	milowanowasi/
3 abantur.	milowanochi/

Perfectum,

Singulariter,

1 Amatus sum, vel sui, Byłem milowány ábo iestem/
2 atus es, vel fuisti, byles milowány ábo iestes.

3 atus est, vel fuit, był milowány ábo iest.
Plura-

Pluraliter.

1 Amati sumus, vel fui. Bylismy miłowani ábo
muis, iestesmy/

2 ati estis, vel fuistis, bylisćie miłowani ábo
iestesćie/

3 ati sunt, vel fucrunt, byli miłowani ábo sā.
Plusquam perfectum,
Singulariter,

1 Amatus eram, vel fueram, Byłem miłowan/

2 atus eras, vel fueras, byłeś miłowan/

3 atus erat, vel fuerat, był miłowan.
Pluraliter.

1 Amati eramus, vel fueramus, bylismy miłowani/

2 ati eratis, vel fueratis, bylisćie miłowani/

3 ati erant, vel fuerant, byli miłowani.

Futurum,

Singulariter,

1 Amabor, Bede miłowany/

2 aberis ábo abere, bedzieś miłowany/

3 abitur. bedzie miłowany.

Pluraliter.

1 Amabimur, bedziemy miłowani/

2 abimini, bedziećie miłowani/

3 abintur, beda miłowani.

Imperativus.

Præsens,

Singulariter,

1 Amare. Bedź miłowany/

Plura-

75 DE PRIMA CONIVGAT: CAP: XXI.

Pluraliter,

Bądźcie miłowani!

2 Amamini,

Futurum,

Singulariter,

2 Amator,

Bądź wiec miłowany/
niech wiec bedzie milo-
wany.

3 ator

Pluraliter,

2 Amaminor,

Bądźcie wiec miłowa-
ni.

3 antor.

niech wiec bedzie milo-
wany.

Conjunctivus.

Præsens,

Singulariter,

miłowany bywam.

1 Amer,

2 eris aboere,

3 etur.

bywam/
bywasz/
bywa.

Pluraliter,

1 Amemur,

miłowani bywamy/

2 emini,

bywaciet

3 entur.

bywate.

Imperfectum,

Singulariter,

1 Amarer,

Milowano miej-

2 areris, aboarere,

milowano cie/

3 aretur.

milowanego.

Plura-

Pluraliter,

- 1 Amaremur, miłowanonus.
 2 aremini, miłowanowas/
 3 arentur. miłowanoidh.

Perfectum,

Singulariter,

- 1 Amatus sim, vel fuerim, byłem miłowany/
 2 atus sis, vel fueris, byłeś miłowany/
 3 atus sit, vel fuerit. był miłowan.

Pluraliter,

- 1 Amati simus, vel fuerimus, Miłowanismy byli.
 2 ati sitis, vel fueritis, miłowaniscie byli/
 3 ati sint, vel fuerint. miłowanibyli.

Plusquam perfectum,

Singulariter,

- 1 Amatus essem, vel fuisset, Miłowanybymy byli/
 2 atus esles, vel fuisses, miłowanybysbyli/
 3 atus esset, vel fuisset, miłowanyby byli.

Pluraliter,

- 1 Amati essemus, vel suis. Miłowanibysmy byssemus, li/
 2 ati essetis vel fuissetis, miłowanibyscie byli/
 3 ati essent, vel fuissent, miłowaniby byli.

Futurum,

Singulariter,

- 1 Amatis fuero, Będę miłowany/
 2 atus fueris, bedzieś miłowany/
 3 atus fuerit. bedzie miłowany/

Plura-

Pluraliter,

- 1 Amati fuerimus, Bedziemy miłowani/
- 2 ati fueritis, bedziecie miłowani/
- 3 ati fuerint, beda miłowani.

Infinitivus,

Præsens y Imperfectum Amari, miłowanym
być.

Perfectum & plusquam perfectum Ama-
tum esse, miłowanym być.

Futurum Amatum iri, miłowanym być.

Przez wszystkie genera y numeros.

Dwoie participia pochodzą od tego Verbum
Passivum.

Præteritum ná TUS iako Amatus, Miłowá-
ny.

Futurum ná DUS iako Amandus, Etorego bes-
da miłować.

[Primæ conjugationis Perfectum desinit in A VI.

Supinum in ATUM.

Exceptio his:

Cubo	cubus	cubitum.
Crepo	crepus	crepitum.
Increpo.	increps	inerepitum.
Increpo, id est increpavi		increpatum.
Discrepo	discrepus & discrepavi	discrepatum.
Do	dedi	datum.
Circundo	circundesi	circundatum.
Sic & Pessundo, Satisdo, Venundo.		
[Cetera composita sunt 3. Conjug.]		
Domo	domus	domitum.
Frico	ficus	fidum.

<i>Juro</i>	<i>jubē</i>	<i>jurum.</i>
<i>Lato</i>	<i>lātē</i>	<i>latum, lautum, & latatum.</i>
<i>Miso</i>	<i>mīcūi</i>	<i>mīcatum.</i>
<i>Dimico</i>	<i>dimicui & dimicābi</i>	<i>dimicatum.</i>
<i>Emico</i>	<i>emicui</i>	<i>emicatum. sic & promico.</i>
<i>Nocco</i>	<i>necābi & necui antiquē, necatum.</i>	
<i>Enero</i>	<i>enecui & enecābi</i>	<i>eneclum & enecatum.</i>
<i>Internocco</i>	<i>internecui</i>	<i>internelum.</i>
<i>Plico</i>	<i>plicui & plicābi</i>	<i>plicitum.</i>
<i>Applico</i>	<i>applicui & applicābi</i>	<i>applicatum & applicatum.</i>
Sic & <i>Implico</i> , <i>complico</i> , <i>explico</i> ,		<i>tozklādām.</i>
Sed <i>Explico</i> , <i>obīdātūam</i> , <i>explicābi</i>		<i>explicatum.</i>
<i>Repllico</i>	<i>replciui & replciābi</i>	<i>replciatum.</i>
<i>Poto</i>	<i>porābi</i>	<i>poratum & porum.</i>
& <i>co</i>	<i>secūi</i>	<i>secum.</i>
<i>sto</i>	<i>steti</i>	<i>statum.</i>
<i>Presto</i>	<i>prafitī</i>	<i>prafatum & prafitum.</i>
[Sic & cætera composita a Sto.]		
<i>Sono</i>	<i>sonui</i>	<i>sonitum.</i>
<i>Tono</i>	<i>tonui</i>	<i>tonitum.</i>
<i>Veto</i>	<i>vetui & vetabī</i>	<i>vetitum.</i>

DEPONENTIUM perfectum desinit in ATUS sum.
Supinum in ATUM.]

CAP. XXII.

(A) DE SECUNDA CONJUGATIONE.

Druga Conjugatione.

VERBUM ACTIVUM MONEO.

Indicativus modus.

Præsens.

Singulariter,

1 <i>Moneo</i> ,	<i>Nápominam</i>
2 es,	<i>nápominaſt</i>
3 et,	<i>nápomina.</i>

Plu-

79 DE SECUND A CONIVG. CAP. XXIL

Pluraliter,

1 Monemus,	nápominamy/
2 etis,	nápominačie/
3 ent.	nápomináig.

Imperfectum,

Singulariter,

1 Monebam,	nápominalem/
2 ebas,	nápominales/
3 ebant.	nápominat.

Pluraliter,

1 Monebamus,	nápominálismy/
2 ebatis,	nápomináliscie/
3 ebant.	nápomináli.

Perfectum,

Singulariter,

1 Monui,	nápomnialem/
2 uisti,	nápomniales/
3 uit.	nápomniat.

Pluraliter,

1 Monuimus,	náponnielismy/
2 uistis,	náponnieliscie/
3 uerunt vel uere.	náponnieli.

Plusquam perfectum,

1 Monueram,	nápomnialem byl/
2 ueras,	nápomniales byl/
3 uerat.	nápomniat byl.

Plura-

Pluraliter,

- 1 *Monueramus*, nápomnielíšmy byli.
 2 *ueratis*, nápomnielísťie byli/
 3 *uerant.* nápomnieli byli.

Futurum,

Singulariter,

- 1 *Monebo*, Nápomnie/ábo bede nás
 (pominat.)
 2 *ebis*, nápomniſſ/
 3 *ebit.* nápomni.

Pluraliter,

- 1 *Monebimus*, nápomniemy/
 2 *ebitis*, nápomničie/
 3 *ebunt.* nápomnia.

Imperativus, præsens,

Singulariter,

- 2 *Mone*, Nápomniy/

Pluraliter,

- 2 *Monete*. nápomniycie.

Futurum,

Singulariter,

- 2 *Moneto*, Nápomniy wiec.
 3 *eto* niech wiec nápomni.

Pluraliter,

- 2 *Monetote* nápomniycie wiec:
 3. *ento.* Niech wiec nápomnia.

Conjunctivus,

Præsens,

Singu-

81 DE SECUNDA CONIVG. CAP: XXII.

Singulariter,

1 Moneam,	Nápominam.
2 eis,	nápominaſ/
3 eat.	nápomina.

Pluraliter,

1 Moneamus,	nápominamy/
2 eatis,	nápominaſiel
3 eant.	nápomináis.

Imperfectum,

Singulariter,

1 Monerem,	Nápominalbym.
2 eres,	nápominalbys
3 eret.	nápominalby.

Pluraliter,

1 Moneremus,	nápominálibysmy/
2 eritis,	nápominálibyscie/
3 erent.	nápomináliby.

Perfectum,

Singulariter,

1 Monuerim,	Nápomnialem/
2 ueris,	nápomniales/
3 uerit.	nápomniat.

Pluraliter,

1 Monuerimus,	nápomnielismy/
2 ueritis,	náponnieliscie/
3 uerint.	náponnieli.

Plusquam perfectum,

F

Singu-

Singulariter,

1 Monuissem,	Nápomnialbym był.
2 uisses,	nápomnialbys był/
3 uisset.	nápomnialby był.

Pluraliter,

1 Monuissemus,	nápomnielibysmy byli/
2 uissetis,	nápomnielibyscie byli/
3 uissent.	nápomnieliby byli.

Futurum,

Singulariter,

1 Monuero,	Nápomnie/
2 ueris,	nápomniſ/
3 uerit.	nápomni..

Pluraliter,

1 Monuerimus,	Nápomniemy/
2 ueritis,	nápomnicie/
3 uerint.	nápomnia.

Infinitivus,

Præsens & Imperfectum, Monere, nápomináć.
 Perfectum & plusquam perfectum, Monuisse,
 nápomináć.

Futurum, Moniturum esse, mieć nápomináć.

Gerundia Nom: Monendum,

Genit: endi Dat: endo,

Acc. endum, Abl: endo.

Supina, Monitum,

8; DE SECUNDA CONIVG: CAP: XXII.

Dwoie Participia pochodza od tego Verbum Activum,

Præsens na NS, Monens, Nápomináacy.

Futurum na RUS, MOniturus, Ecory ma náponinač.

VERBUM PASSIVUM MONITOR.

Indicativus Modus.

Præsens,

Singulariter,

1	Moneor,	Nápominány bywam!
2	eris ábo ere,	nápominány bywaſſ!
3	etur.	nápominány bywa.

Pluraliter,

1	Monemur,	nápomináni bywamy!
2	emini,	nápomináni bywačiet
3	entur.	nápomináni bywáia.

Imperfectum,

Singulariter,

1	Monebar,	nápominano mie!
2	ebaris, ábo ebare,	nápominano čie!
3	ebatur.	nápominano go:

Pluraliter,

1	Monebamur,	nápominano nas!
2	ebamini,	nápominano was!
3	ebantur.	nápominano ich.

Perfectum,

Singulariter,

PARS II. ETYMOLOGIA 84

1 Monitus sum, vel fui, bylem náponniony ábo iestem/

2 us es, vel fuisti, byles náponniony / ábo iestes/

3 us est, vel fuit, byl náponniony ábo iest.

Pluraliter,

1 Moniti sumus, vel suim⁹ bylisny náponnieni ábo iestesny/

2 i estis, vel fuistis, byliscie náponnieni ábo iestescie/

3 i sunt, vel fuerunt. byli náponnieni ábo sa.
Plusquam perfectum,

Singulariter,

1 Monitus eram, vel fue- Byleni náponniony/
ram,

2 us eras, vel fueras, byles náponniony/

3 us erat, vel fuerat. byl náponniony.

Pluraliter,

1 Moniti eramus, vel fue- bylisny náponnieni/
ramus,

2 i eratis, vel fueratis, byliscie náponnieni/

3 i erant, vel fuerant. byli náponnieni.

Futurum,

Singulariter,

1 Monebor, náponniony bede/

2 eberis ábo ebere, náponniony bedzieſſ.

3 ebitur. náponniony bedzie.

Plura-

85 DE SECUNDA CONIVG: CAP: XX^{ij}

Pluraliter,

1	Monebimur,	náponinieni bedžiemy/
2	ebimini,	náponnieni bedžiecie/
3	ebuntur.	náponinieni beda.

Imperativus,

Præsens,

Singulariter,

2	Monere,	badž náponniony.

Pluraliter,

2	Monemini,	badžcie náponnienti:

Futurum,

Singulariter,

2	Monetor,	badž wiec náponniony
3	etor.	niech wiec bedžie náponniony.

Pluraliter,

2	Moneminor,	badžcie wiec náponnieni.

3	entor.	niech wiec beda náponnieni.

Conjunctivus,

Præsens,

Singulariter,

1	Monear,	náponinany bywam.
2	earis, abo care,	bywaf/
3	eatny,	bywa.

N

Pluraliter,

- 1 Moneamur,
2 eamini,
3 cantur.

Nápomináni bywamys
bywacie/
bywáig.

Imperfectum,

Singulariter,

- 1 Moneret,
2 ereris abo erere,
3 eretur.

bylibyin nápominány/
bylibys nápominány/
byliby nápominány.

Pluraliter,

- 1 Moneremur,
2 eremini,
3 erentur.

bylibysmy nápominány/
bylibyécie nápominány/
byliby nápominány.

Perfectum,

Singulariter,

- 1 Monitus sim, vel fuerim, nápominánym byli/
2 us sis, vel fueris, nápomináns byli/
3 us sit, vel fuerit. nápominány byli

Pluraliter,

- 1 Moniti simus, vel fue. Nápominánsmy bylis/
rimus.
2 i sitis, vel fueritis, nápominániécie bylis/
3 i sint, vel fuerint. nápomináni byli.

Plusquam perfectum,

Singulariter,

- 1 Monitus essem, vel fuis. Bylbym bylnápomis/
sem,

us es/es

2 us es ses, vel suis ses, byl bys byl náponinány
3 us es set, vel suis set. byl by byl náponinány.

Pluraliter,

i Moniti essemus, vel su- bylibysny byli nápmi-
issemus, náni.) (náni)

2 i es setis, vel suis setis, byliby ēcie byli nāpomis
3 i essent, vel suis sent. byliby byli nāpomināti.

Futurum,

Singulariter,

Monitius fuerit, nāpominiōny bebeſ

Pluraliter,

I Moniti fuerimus, na pomnieni bedziemy/

Infinitivus,

Præsens y Imperfectum, Moneri, náponnina-
nymbyć.

**Perfectum y Plusquam perfectum, Monitum
es te, vel fuisse, nápominánym być.**

Futurum, Monitum iri, mitec nápomínánym byť.

Przez wszystkie generacje numeros.

Dwoie Participia pochodzą od tego Verbum
Passivum.

Præteritum nā TUS iākō Monitus, Cīápos
mniiony.

Futurum ná DUS iākō Monendus, Etorego
májō nápominiáč.

[Secundæ Conjugationis perfectum desinit in U. I.

Supinum

in ITUM.

Exceptis his:

B E O.

Jubeo	jussi	jussum.
Sorbeo	sorbus & sorpsi	sorbitum & sorpium.
Sic & Absorbeo, exorbeo, & resorben.		

C E O.

Doceo	docui	doctum.
Luceo	luxi	—
Polluceo	polluxi	pollutum.
Misceo	mischi	mictum & mixtum.
Mulceo	mulsi	multum.
Permulceo	permulsi	permultum & permultum.

D E O.

Ardeo	arsi	arsum.
Audeo	ausus sum	ausum.
Gaudeo	gaudius sum.	—
Mordeo	momordi	morsum.
Admordeo	admordi	admortum.

[Sic & cætera composita.]

Pendeo	pendi pensum.	Spondeo sponendi sponsum.
Propendeo	propendi propensum.	Respondeo respondi resonsum.
Prandeo	prandi pransum.	[Sic & cætera composita.]
Rideo	risi risum.	Tondeo secundi tonsum.
Sondeo	seasi sesum.	Detondeo detondi detonsum.
Sedeo	sedi sessum.	[Sic & cætera composita.]
Strideo	stridi sisum.	Video sedi sisum.

G E O.

Algeo	alsi alsum.	Lugeo luxi lucum
Augeo	auxi auxum.	Mulgeo mulsi multum.
		mixxi

Frigea

82 DE SECUNDA CONIVG CAP. XXII.

Frigeo	frigi	—	Tergeo	tersi	tersum.
Fulgeo	fulsi	fulsum.	Turgeo	tursi	—
Indulgeo	indulsi	indultum.	Urgeo	ursi	ursum.

L E O.

Deleo	delebi	deletum.	Compleo	complebi	completum
Fleo	flebi	fletum.	Sic expleo,	impleo,	repleo,
Aboleo	abolebi	abolitum.	adoleo,	adolesco,	adolescere,
Adoleo,	præpalam	adolui & adolebi	dorostam,	adolui	adolitum.
Adoleo	adolebi	adolitum.	exoleo	exoleum	[Pro his dicitur: Exolesco, in-
Inoleo	inolebi	—	Obsoleo	obsolebi	olesco, obsolesco,
Obsoleo	obsolebi	obsoletum.	Soleo	soleum	solitus sum. —

N E O.

Maneo	mansi	mansum.	Neo	nebi	nerum.
Sic Emaneo,	intermaneo,	—	Teneo	tenui	tentum.
permaneo, remaneo.	—	—	Contineo	continui	contentum.
Sed emineo, eminus	—	—	Sed abstineo,	abstinui	—
Sic & promineo, immineo.	—	—	Pertineo	pertinui	—

Q V E O.

Torggeo	torsi	tortum, & torsum.
---------	-------	-------------------

R E O.

Hareo	hæsi	hæsum.	Torreo	torrhæ	torsum.
-------	------	--------	--------	--------	---------

S E O.

Censeo	censui	censum.	Recenseo	recensui	recensum.
Sic succenseo,	succensui,	succensum.	—	—	& recensum.

V E O.

Caveo	cavi	cavum.	Lævo	livi	—
Conniveo	connixi	—	Moveo	movi	motum
& connixi	—	—	Paveo	paci	—
Faveo	favi	favum.	Sceo (SGe-	sceti	scium.
Foveo	foxi	forum.	scō)	foxi	—
Ferveo	ferbui &	—	Voxeo	voxi	vixum.
	fervi	—			

I E O.

Cico	cisi	cium.	Vico	vici	victum.
------	------	-------	------	------	---------

DEPONENTIA:

Fateor fatus sum.
Confiteor confessus sum.
[Sic diffiteor, profiteor.
Liceor licitus sum.

Misereor	miseritus sum.
Reor	ratus sum.
Tueor	tutus sum.

CAP. XXIII.

DE TERTIA CONIUGATIONE.

Trzecia Coniugatianā O.

Verbum Activum *LEGO.*

Indicativus modus.

Præsens,

Singulariter,

1 Legō,	Czytam.
2 is,	czytaſt
3 it.	czyta.

Pluraliter,

1 Legimus,	czytamys
2 itis,	czytaſies
3 unt.	czytaſiaſ

Imperfectum,

Singulariter,

1 Legebam,	czytałemſt
2 ebas,	czytałeśſt
3 ebat.	czytał.

Pluraliter,

1 Legebamus,	czytaliſmęſt
2 ebatis,	

91 DE TERTIA CONIVGAT. CAP. XXIII.

2	ebatis,	czytaliſcieſt.
3	ebant.	czytaliſt.

Perfectum,

Singulariter,

1	Legi,	czytałem/
2	iſti,	czytałeś/
3	it.	czytał.

Pluraliter,

1	Legimus,	czytaliſmy/
2	iſtuſ,	czytaliſcieſt
3	erunt aboere.	czytaliſt.

Plusquam perfectum,

Singulariter,

1	Legeram,	czytałem byli/
2	erat,	czytałeś byli/
3	erat.	czytał byli.

Pluraliter,

1	Legeramus,	czytaliſmy byli/
2	eratis,	czytaliſcie byli/
3	erant.	czytaliſt byli.

Futurum,

Singulariter,

1	Legam,	bede czytał/
2	es,	bedzieſt czytał/
3	et.	bedzie czytał.

Pluraliter,

1	Legemus,	bedziemy czytałſt.
---	----------	--------------------

2 etiſt.

2	<i>etis,</i>	bedziećie czytać/
3	<i>ent.</i>	bedę czytać.

Imperativus, .

Præsens,

Sing: Plur:

2	<i>Lege,</i>	<i>czytay</i>	2	<i>Legite,</i>	<i>czytaycie.</i>
---	--------------	---------------	---	----------------	-------------------

Futurum,

Singulariter,

2	<i>Legito,</i>	<i>czytay wiec/</i>
---	----------------	---------------------

3	<i>ito.</i>	<i>niech wiec czyta.</i>
---	-------------	--------------------------

Pluraliter,

2	<i>Legitote,</i>	<i>czytaycie wiec/</i>
---	------------------	------------------------

3	<i>unto.</i>	<i>niech wiec czytaią.</i>
---	--------------	----------------------------

Conjunctivus,

Præsens,

Singulariter,

1	<i>Legam,</i>	<i>czytam/</i>
---	---------------	----------------

2	<i>as,</i>	<i>czytaſſ/</i>
---	------------	-----------------

3	<i>at.</i>	<i>czyta.</i>
---	------------	---------------

Pluraliter,

1	<i>Legamus,</i>	<i>czytamy/</i>
---	-----------------	-----------------

2	<i>atis,</i>	<i>czytaćie/</i>
---	--------------	------------------

3	<i>ant.</i>	<i>czytaią.</i>
---	-------------	-----------------

Imperfectum,

Singulariter,

1	<i>Legerem,</i>	<i>czytałbym/</i>
---	-----------------	-------------------

3 eres,

93 DE TERTIA CONIVG. CAP: XXIII.

2 eres, czytalbys/
3 eret, czytalby.

Pluraliter,
czytalicysmy/
czytalicyscie/
czytalicys.

1 Legeremus,
2 eritis,
3 erent,

Perfectum
Singulariter,

1 Legerim,
2 eris,
3 erit,

czytałcmi/
czytales/
czytał.

Pluraliter,
czytalicismy/
czytaliciscie/
czytali.

1 Legerimus,
2 eritis,
3 erint.

Plusquam perfectum,
Singulariter,

1 Legissem,
2 isses,
3 isset.

czytalbym byl/
czytalbys byl/
czytalby byl.

Pluraliter,
czytalicysmy byli/
czytalicyscie byli/
czytalicys byli.

1 Legissemus,
2 issetis,
3 issent.

Futurum,
Singulariter,
bedę czytał/
2 eris;

1 Legero,

2 eris,

bedzieſſ czycat!

3 erit.

bedzie czycat.

Pluraliter,

1 Legerimus,

bedziami czytaliſſ

2 eritis,

bedziecie czytaliſſ

3 erint.

beda czytaliſſ.

Infinitivus,

Præsens y Imperfectum, Legere, czytac̄.

Perfectum y Plusquam perfectum, Legisse,
czytac̄.

Futurum, Lecturum esse, mieć czytac̄.

Gerundia: Nominat: Legendum,

Gen: endi, | Dat: endo,

Acc: endum, | Abl: endo.

Supina, Lectum,

u.

Dwoie Participia pochodza od tego verbum A-

Etivum, Prælens na NS, Legens, czytaiacy.

Fucurum na RUS, iako Lecturus, ktory ma
czytac̄.

VERBUM PASSIVUM LEGOR,

Indicativus modus,

Præsens,

Singulariter,

1 Legor,

czytany bywam/

2 eris abo ere,

czytany bywaſſ/

3 iur.

czytany bywa.

Plu.

98 DE TERTIA CONIVGAT. CAP. XXIII.

Pluraliter.

1 Legimus,	czytani bywamy/
2 imini,	czytani bywacie
3 untur.	czytani bywaja.

Imperfectum,

Singulariter,

1 Legebam,	czytano mie!
2 ebaris vel ebare,	czytano cie!
3 ebatur.	czytano onego.

Pluraliter,

1 Legebamur,	czytano nas!
2 ebamini,	czytano was!
3 ebantur.	czytano onych.

Perfectum,

Singulariter,

1 Legebam, vel fui;	bylem czytany abo iestem!
2 es, vel fuisti,	byles czytany abo iestes!
3 es, vel fuit.	byl czytany abo iest.

Pluraliter,

1 Legebamus, vel fuimus,	bylismy czytani abo iestesmy!
2 es, vel fuisti,	byliscie czytani abo iestescie!
3 sunt, vel fuerunt.	byli czytani abo sa.

Plusquam perfectum,

Singu-

Singulariter,

- 1 Lectus eram, vel fuerā, bylēm czytány/
- 2 us eras, vel fueras, byles czytány/
- 3 us erat, vel færat był czytány.

Pluraliter,

- 1 Lecti eramus, vel fue-bylisny czytani/
- 2 i eratis, vel fueratis, byliscie czytany/
- 3 i erant, vel fuerant. byli czytani.

Futurum,

Singulariter,

- 1 Legar, bede czytany/
- 2 eris, abo ere, bedzieß czytany/
- 3 etur. bedzie czytany.

Pluraliter,

- 1 Legemur, bedziemy czytani/
- 2 emini, bedziecie czytani/
- 3 entur. beda czytani.

Imperativus,

Præsens,

Singulariter,

- 2 Legere, bædz czytany/

Pluraliter,

- 2 Legimini. bædzcie czytani.

Futurum,

Singulariter,

- 2 Legitor, bædz wiec czytany.

3 itor,

97 DE TERTIA CONIVGAT: CAP:XXIII.

3 itor.

niech wiec bedzie czytany.

Pluraliter,

2 Legimino*r*,

bodzcie wiec czystani/

3 antor.

niech wiec beda czysta-
ni..

Conjunctivus,

Præsens,

Singulariter,

1 Legar,

czytany bywam/

2 aris, vel are,

czytany bywasz/

3 atur.

czytany bywa.

Pluraliter,

1 Legamur,

czytani bywamy/

2 amini

czytani bywacie/

3 antur.

czytani bywacia.

Imperfectum,

Singulariter,

1 Legerer,

bylbym czystany/

2 ereris abo erere

bylbyz czystany/

3 eretur.

bylby czystany.

Pluraliter,

1 Legeremur,

bylibysmy czystani/

2 eremini,

bylibyscie czystani/

3 erentur.

byliby czystani.

Perfectum,

Singulariter,

G

1 Le-

- 1 Lectus sim, vel fuerim, czytanym był.
 2 us sis, vel fueris, czytanys był.
 3 us sit, vel fuerit. czytany był.

Pluraliter,

- 1 Lecti simus, vel fuerimus, czytanis my byli.
 2 i sitis, vel fueritis, czytanis cie byli.
 3 i sint, vel fuerint. czytani byli.

Plusquam perfectum.

Singulariter,

- 1 Lectus essem, vel fuissem, byl bym był czytany.
 2 us esses, vel fuisse s, byl bys był czytany.
 3 us esset, vel fuisse set byl by był czytany.

Pluraliter,

- 1 Lecti essemus, vel fuis bylibys my byli czytani.
 2 i essetis, vel fuisse setis, bylibys cie byli czytani.
 3 i essent, vel fuisse sent. byliby byli czytani.

Futurum.

Singulariter,

- 1 Lectus fuero,
 2 us fueris,
 3 us fuerit.
- bede czytany/
 bedzieß czytany/
 bedzie czytany.

Pluraliter,

- 1 Lecti fuerimus,
 2 i fueritis,
 3 i fuerint.
- bedzieniy czytani/
 bedziecie czytani/
 beda czytani.

Infinitivus,

Præsenſ

99 DE TERTIA CONIVGAT. CAP. XXIII.
Præsens & Imperfектum, Legi, czytanym być.
Perfectum & plusquam perfectum, Lectum
esse, vel fuisse, czytanym być.

Futurum, Lectum iri, mieć być czytanym.

Przez wszystkie genera y numeros.

Dwoie Participia pochodzą od tego Verbum
Passivum.

Præterisum na TUS iako Lectus, czytany.

Futurum na DUS, iako Legendus, Etorego ma-
ja czystać.

[T E R T I A Conjugationis perfecta & Supina varie for-
mantur.]

BO.

(Cumbo) cubo cubitum.
Sic & Composita.

Bibo bibi bibitum.

Glubo glubi —

Lambo	lambi	lambium
Nubo	nupsi	nupium:
Scabo	scabi	—
Scribo	scripti	scriptum.

CO.

Cresco crexi cretum.

Compresco compresci —

Cognosco conq'vixi —

Dico dixi dictum.

Disco didici —

Dispesco dispescui —

Duco duxi duatum.

Ico sis sictum.

Nosco novi notum.

Ignosco ignovi ignotum.

Sic & Pranosco, diagnosco.

Sed agnosco agnosi agnatum.	ut & cognosco.	
Parco parsi parsum	& peperci parcitum.	
Comparco comparisci comparsum.		
Vinco vici victum.		
Penso poposci —		
Reposco reposci —		
Pascio pasci pastum.		
Quiesco quieti quietum.		

SCO, Inchoativa.

assumunt perfecta & supina suorum primitorum, ut a
valco, Convalesco convalesci convalesum.

Inchoativa Nominalia.

Confanesco	confanui.
Evanesco	evanui.
Innotesco	innotui.
Macresco	macrus.
Mansvesco	mansvevi.
MatureSCO	maturui.

Obbrutesco	obbrutui.
ObdureSCO	obdurus.
Obmutesco	obmutui.
Obsurdesco	obsurdus.
OccaleSCO	occaluis.
Recrudesco	recrudui.

DO.

Accendo accendi accensum.
Sic & Incendo, succendo.

Cado cecidi casum.
Incido incidi incasum.
Sic & Occido, Recido.

Cedo cessi cessum.
[Sic & cætera composita.]
Abscondo abscondi & abscondidi, absconsuM & abscondiM.
Cudo cudi cusum.
Defendo defendi defensum.
Divido divisò divisum.
(Do)
Addo addidi additum.
Sic & cætera. (fressum.
Frendo frendi fresum &
Fido fissusum —
Findo fidi fissum.
Diffindo diffidò diffissum.
Fundò fudi fusum.
Lado last lasum.
Allido allisti allisum.
Sic & Collido, &c.

Claudo clausi clausum.
Concludo conclusi conclusum.
Credo credidi creditum.
Condo condidi conditum.
Pedo pepèdi peditum.
Oppedo oppèdi oppeditum.
Pendo pependi pensum.
Prehendo prehendi prehensum.
Prendo prèndi prènsum.
Plando plausi plansum.
Complodo complosi complosum.
Rado rasè rasum.
Rodo rosi rosam.
Rudo rudi ruditum.
Scando scandi scansum.
Ascendo ascendi ascensum.
Sic Descendo &c.
Scindo scidi scissum.
Sido sidi —
Strido stridi —
Tendo tenendi tensum &
zentum.

Ludo lusi lusum.
Mando mandi mansum.
Offendo offendì offendum.
Pando pandi, pansum, & passum.
Dispando dispandi dispansum.
Expando expandi expansum,
& expassum.

Attendo attendi attentum.
Sic Contendo, duxendo.

Sed

301. DE TERTIA CONIVG. CAP: XXIII.

Sed Extendo extendi extensum,	Mergo	mersi	mersum.
& extensum.	Mungo	munki	mundum.
Sic Intendo, ostendo, praeiendo.	Ningo	ninxi	—
Tundo — tundit tundum, &	(Pago)	pepigī	pactum.
tundum.	Pango	panxi	pactum.
Contundo contudi contusum.	Depango	depanxi	depactum.
Sic Obtundo, pertundo, retundo.	Sed Impingo, impegi, impactum.		
Trudo trusi trusum	Sic Compingo, & oppingo.		
Invado invasi invasum.	Plango	planxi	planetum.
Evado evasi evasum	Pingo	pinxi	pictum.
GO, GUO.	Pungo	pupugi	punctum.
Ago egī actum.	Repungo	repupugi	repunctum.
Abigo abegī abactum.			
Sic Adigo & redigo.	Sed cōpungo, cōpunxi, compunctum.		
Cogo coēgī coactum.	Sic dispungo, expungo.	(clum,	
Dego degī —	Rego	rexī rectum.	
Prodigo prodegi —	Sic Arrigo, corrigo, erigo, porrigo,		
Satago sategī —	dirige.		
Ango anxi —	Pergo	perrexi	perrectum.
Clango clanxi —	Surgo	surrexi	surrectum.
Cingo cinxi cinctum.	Sugo	suxi	suctum.
Figo fixi fixum.	Spargo	sparsi	sparsum.
Fingo finxi fidum.	Aspergo	aspersi	aspersum.
Affligo afflisi afflictum.	Sic Consp ergo, dispergo, &c.		
Sic Confligo, infligo.	Stringo	strinxi	strictum.
Frigo, frixi, frixum & frictum.	Tango	tetigi	tacitum.
Frango fregi fractum.	Attingo attigi	attactum.	
Sic Confringo, effringo, perfringo, refringo.	Sic Cantingo, intingo, &c.		
Iungo junxi junctum.	Tego	texi	tectum.
Lego legi lectum.	Tergo	tersi	tersum.
Sic Allego, perlego, relego, sublego, pralego. Item:	Tingo	sinxi	sindum.
Colligo, deligo, eligo.	Ungo	unxi	unctum.
Sed Diligo, dilexi, dilectum.	(Stringo strinxi strictum) cum compositis.	H O	
Sic Inse lligo & negligo.	Trabo	traxi	tractum.
Lingo linxi linctum.	Veho	veksi	vectum.

I O.

Meto minxi midum.
CIO.

Facio feci factum.
Afficio affeci affectum.
Sic Conſicio, efficio.

Iacio ieci iactum.
Adjicio adjeci adjactum.
Sic Conſicio, deſſicio, ejicio, &c.

(*Iacio*)
Allicio allexi allectum.
Sic *Illicio*, & *pelliceo*.

Sed Elicio eliciſi elicitum.
(*Specio*)

Aspicio aspexi aspeclum.
Sic Conſpicio, deſſpicio, inspi-
cio, &c:

DIO, GIO.

Fodio fodi fossum.
Fugio fugi fugitum.

PIO.

Capio cepi capium.
Accipio accepi accepitum.
Sic *Concipio*, deripio, &c.

(*Cripio*) cripsi cœpsum.
Cupio cupivi cupitum.

Rapio rapui rapitum.
Arripio arripui arreptum.
Sic *Corripio*, deripio, &c.

Sapio, sapui & sapiſi.
Desipio desipui —
Resipio resipui. —

RIO, TIO.

Pario peperi partum.
Quario quasi quasum.
Concūtio concusſi concussum.

Sic *decritio*, excriſio, dicri-
tio, &c.

L O.

Alo aliis alium.
(*Cello*)

Anſcello antocelus —
Sic *excello* & *præcello*.

Sed *percello*, percult, percultum.
Colo colui cultum.

Consisto consuluis consultum.
Fallo fesilli falsum.

refallo refelli —
Molo molui molitum.

Occulo occulus occultum.
Pello pepuli pulsum.

Appello appulis appulsum.
Sic *depello*, impello, propel-
lo, &c.

Pſallo pſalli —
Sallo ſalli ſalſum.

Tollo ſuſtuli ſubſatum.
Vello, velli & vulfis vulum.

Adello adelli adelsum.
Sic *Evello*, convello, reuello.

M O.

Como comſi comitum.
Demo demſi demum.

Emo emi entum.
Sic *adimo*, derimmo, inter-
mo, &c.

Fremo fremui fremitum.
Gemo gemui gemitum.

Premo preſſi preſum.
Sic *Comprimo*, deprimo, ex-
primi, imprimo, &c.

Promo promſi promitum.
Sumo sumſi sumitum.

Tremo tremui —
Vomo vomui vomitum.

N O.

103 DE TERTIA CONIVG: CAP: XXIII.

N.O.

Cano	accini	cantum.
Accino	accinui	accentum.
Sic Concino,	pracino,	succi-
no, &c.		
Cerno,	sgdʒə/ crevi	cretum.
Gigno	genui	genitum.
Lino	liːsi & lefi	litum.
Collino	collēsi	collitum.
Sic Illino,	oblino,	relinio, &c.
Pono	posui	positum.
Sino	ſſi	ſitum.
Desino	desi	desitum.
Sperno	ſpreſſi	ſpreatum.
Sterno	ſtrati	ſtratum.
Temno	temſi	temtum.

P.O.

Carpo	carpsi	carpum.
Concerpo	concerpsi	concerptum.
Sic Dicerpo,	excerpo,	decer-

po, &c.

Clepo	clepsi	cleptum.
Repo	repſi	repum.
Rumpo	rupsi	rupum.
Strepo	ſtrepuſi	ſtrepitum.
Serpo	ſerpſi	ſerpitum.
Scalpo	ſcalpsi	ſcalptum.
Sculpo	ſculpsi	ſculptum.

Q.V.O.

Cogvo	coxi	coctum.
Lingvo	liqvi	licitum.

R.O.

Curro	cucurri	cursum.
Decurro	decucurri	decursum.
	& decurri.	
Sic excurro,	pracurro,	procur-
ro, percurro,		

| Sed accuro, accurri, accursum
Sic incurro, recurro, succuro,
ro, &c.

Gero gessi gestum.
Quaro qvassivi qvassitum.
Acqviro acqvasivi acqvasitum.
Sic conqviro, exqviro, inqvi-
ro, &c.

Sero, ſieſi/ſeſi ſatum.
Conſero, conſeſi conſitum.
Sic adſero, diſero, inſero, obe-
fero, &c.

Sed reſero reſeſi reſatum.
Sero, rozadžam/ſerus, ſertum.
Sic auſero, conſero, diſero, inſeo-
ro, obſero, &c.

Tero trifi tritum.
Verro Verri Verſum.
Uro uusi uſtum.

S.O.

Accerſo accerſiſi accerſitum.
Arceſſo arceſiſi arceſitum.
Capoſſo capoſſi capoſitum
& capoſiſiſi

Faceſſo faceſſi faceſſitum
& faceſiſiſi
Laceſſo laceſſiſi laceſſitum.
Inceſſo inceſſi inceſſitum
& inceſiſiſi

Dopſo dopſiſi dopſitum.
Pinſo pinſiſi pinſitum, pinſiſiſi
ſitum, & pinſum.

T.O.

Flexo flexi flexum.
Metio metiſi metiſum.
Mifto mifſi mifſum.

<i>Netto</i>	<i>nexui & nexi</i>	<i>nexus.</i>
<i>Peto</i>	<i>petidi</i>	<i>petitum.</i>
<i>Peto</i>	<i>pexi & pexum &</i>	<i>pextum.</i>
<i>& pexi</i>		
<i>Plecto</i>	<i>plexi</i>	<i>plexum.</i>
<i>Stereo</i>	<i>sterui & sterei</i>	—
<i>Sisto, statuo</i>	<i>sisto</i>	<i>statum.</i>
<i>Sisto, stetio, steti</i>		<i>statum.</i>
<i>Existo</i>	<i>existi</i>	<i>extarum.</i>
<i>Resisto</i>	<i>restisti</i>	<i>restium.</i>
<i>Absisto</i>	<i>abstisti</i>	—
<i>Sic assisto, consisto, desisto &c.</i>		
<i>Verto</i>	<i>verti</i>	<i>versum.</i>
V O, X O.		
<i>Solvo</i>	<i>solvi</i>	<i>solutum.</i>
<i>Volvo</i>	<i>volve</i>	<i>volutum.</i>
<i>Vexo</i>	<i>vixi</i>	<i>victum.</i>
<i>Nexo</i>	<i>nexui</i>	<i>nexus.</i>
<i>Texo</i>	<i>texui</i>	<i>texum.</i>
U O.		
<i>Arguo</i>	<i>argui</i>	<i>argutum.</i>

<i>Acuo</i>	<i>acui</i>	<i>acutum.</i>
<i>Congruo</i>	<i>congrui</i>	—
<i>Exuo</i>	<i>exui</i>	<i>exitum.</i>
<i>Fluo</i>	<i>fluxi</i>	<i>fluxum.</i>
<i>Imbuo</i>	<i>imbiui</i>	<i>imbustum.</i>
<i>Induo</i>	<i>indui</i>	<i>indutum.</i>
<i>Ingruo</i>	<i>ingruis</i>	—
<i>Iuo</i>	<i>iui</i>	<i>iurum.</i>
<i>Abluo</i>	<i>ablui</i>	<i>ablutum.</i>
<i>Sic Diluo, eluo, &c.</i>		
<i>Metho</i>	<i>metui</i>	—
<i>Minuo</i>	<i>minus</i>	<i>minutum.</i>
<i>Nuo</i>	<i>nui</i>	<i>nusum.</i>
<i>Pluo, plui & pluvi</i>	<i>pluitum.</i>	
<i>Ruo</i>	<i>ruis</i>	<i>rustum.</i>
<i>Diruo</i>	<i>druis</i>	<i>dirustum.</i>
<i>Sic eruo, irruo, obruo, &c.</i>		
<i>Statuo</i>	<i>statui</i>	<i>statutum.</i>
<i>Suo</i>	<i>sui</i>	<i>sutum.</i>
<i>Spuo</i>	<i>spui</i>	<i>sputum.</i>
<i>Sruo</i>	<i>struxi</i>	<i>structum.</i>
<i>Tribuo</i>	<i>tribuis</i>	<i>tributum.</i>

DEPONENTIA.

<i>Apiscor</i>	<i>apisci sum.</i>	<i>Naniscor</i>	<i>nasci sum.</i>
<i>Adipiscor</i>	<i>adepisci sum.</i>	<i>Nascor</i>	<i>naturi sum.</i>
<i>Indipiscor</i>	<i>indepisci sum.</i>	<i>Nitor, nixus & nissus</i>	<i>natum sum.</i>
<i>Commisicor</i>	<i>commisius sum.</i>	<i>Oblisicor</i>	<i>oblitus sum.</i>
<i>Expergiscor</i>	<i>expergesci sum.</i>	<i>Pas. or</i>	<i>pastus sum.</i>
<i>Fungor</i>	<i>fundi sum.</i>	<i>Paciscor</i>	<i>pacius sum.</i>
<i>Fruor</i>	<i>fructus sum.</i>	<i>Proficiscor</i>	<i>profectus sum.</i>
<i>Perfruor</i>	<i>persuctus & per-</i> <i>fructus sum.</i>	<i>Patior</i>	<i>pasfus sum.</i>
<i>Gradior</i>	<i>gressus sum.</i>	<i>Perpetior</i>	<i>perpesfus sum.</i>
<i>Invenior</i>	<i>invenitus sum.</i>	(Pleclor)	
<i>Labor</i>	<i>latus sum.</i>	<i>Ampleclor</i>	<i>amplexus sum.</i>
<i>Logior</i>	<i>locutus sum.</i>	<i>Sic compleclor, circumpleclor.</i>	
<i>Morior</i>	<i>morsum sum.</i>	<i>Queror</i>	<i>qwestus sum.</i>
			<i>Seqvar</i>

Ios DE QVARTA CONIVG: CAP. XXIV.	
Seqvor	secutus sum.
Uxor	ussum.
(Vertor)	.
Diverstor	diverti.
	Prævertor, præverti, præversum. Revertor reverti & reversum sum, reversum. Vtscor also sum.]

CAP: XXIV.

DE QVARTA CONIUGATIONE. (A)
Ezquarta Conjugatia nā O.

Verbum Activum *Audio.*

Indicativus modus.

**Præsens,
singulariter,**

1	Audio,	Glyßel
2	is,	flyßyßl
3	it.	flyßy.

Pluraliter,

1	Audimus.	Slyſymy/
2	itis,	slyſyćie/
3	iunt.	slyſo.

Imperfectum,

Singulariter,

1 *Audiebam.*   *Studialemus.*

2 iebas, stuchales!

3 sebat. fluchtet.

Pluraliter.

I Audiebamus, Stochalismy!

2 *iebatis,* *stuchalisce!*

3 iebant.

ſluchali.

Perfectum,

Singulariter,

1 Audivi,

ſlyſalem/ vſlyſalem/

2 iviſti,

ſlyſales/

3 ivit.

ſlyſal.

Pluraliter,

1 Audivimus,

ſlyſelismyz

2 iviſtis,

ſlyſeliscieſ

3 iverunt.

ſlyſeli.

Plusquam perfectum,

Singulariter,

1 Audiveram,

ſlyſalem byli

2 iveras,

ſlyſales byli

3 iverat.

ſlyſal byli.

Pluraliter,

1 Audiveramus,

ſlyſelismy byliſ

2 iveratis,

ſlyſeli ſcie byliſ

3 iverant.

ſlyſeli byliſ.

Futurum,

Singulariter,

1 Audiam;

bede ſluchali/ abo vſlyſeſ

2 es,

bedzieß ſluchali/

3 et.

bedzie ſluchali.

Pluraliter,

1 Audiemus,

bedziemy ſluchali/

2 iecū,

bedziecie ſluchali/

3 ient.

3 ient.

bedə sluchali.

Imperativus,

Præsens,

Singulariter,

Sluchay.

2 Audi.

Pluraliter,

Sluchaycie.

2 Audite.

Futurum,

Singulariter,

sluchay wiec/

niech wiec slucha.

2 Auditio,

Pluraliter,

sluchaycie wiec/

niech wiec sluchao.

3 ito.

Conjunctivus,

Præsens,

Singulariter,

slyſſel.

1 Audiam,

slyſſyſſel.

2 ias,

slyſſy.

3 iat.

Pluraliter,

slyſſymyſſel.

1 Audiamus,

slyſſyſcieſſel.

2 iatis,

slyſſo.

3 iant.

Imperfictum,

Singulariter,

1 Audirem,

Slyſſalbyſſel.

2 ires,

2 *ires,* *styßalbys/*

3 *iret.* *styßalby/*

Pluraliter,

1 *Audiremus,* *styßelibysmy/*

2 *iretis,* *styßelibyscie/*

3 *irent.* *styßeliby.*

Perfectum,

Singulariter,

1 *Audiverim,* *styßalem/*

2 *iveris,* *styßales/*

3 *iverit.* *styßat.*

Pluraliter,

1 *Audiverimus,* *styßelisny/*

2 *iveritis,* *styßeliscie/*

3 *iverint.* *styßeli.*

Plusquam perfectum,

Singulariter,

1 *Audivissim,* *styßalbym byl/*

2 *ivisses,* *styßalbys byl/*

3 *ivisset.* *styßalby byl.*

Pluraliter,

1 *Audivissimus,* *styßelibysmy bylis/*

2 *ivissetis,* *styßelibyscie bylis/*

3 *ivissent.* *styßeliby byli.*

Futurum,

Singulariter,

1 *Audivero,* *bede styßat/*

a iveris,

109 DE QVARTIA CONIVG. CAP: XXIV.

1 iveris, bedzieś słyszal/
2 iverit. bedzieś słyszal.

Pluraliter,

1 Audiverimus, bedziemy słyszeli/
2 iveritis, bedziecie słyszeli/
3 iverint. bedzią słyszeli.

Infinitivus,

Præsens & imperfectum, **Audire**, Słyszeć
lub słuchać.

Perfectum & Plusquam perfectum, **Audiisse**, Słyszeć.

Futurum, **Auditurum esse**, mieć słyszęć.

Gerundia: Nominativus **Audiendum**.

Genit: *iendi*, Dat: *iendo*,
Acc: *iendum*, Abl: *iendo*.

Supina, **Auditum**,
itu.

Dwoie Participia pochodzą od tego Verbum Activum,

Præsens ná NS iako Audiens, słyszacy.

Futurum ná RUS iako Auditurus, który
bedzie słyszal.

VERBUM PASSIVUM AUDIOR.

Indicativus.

Præsens,

Singulariter,

1 **Audior**, Słyszany bywam!

iris vel

- 2   *iris, vel ire,*   Slyſháni bywaſt
 3   *itur.*   Slyſhány bywa.

Pluraliter,

- 1 *Audimur,*   Slyſheni bywamyl
 2   *imini,*   Slyſheni bywacie/
 3   *iuntur.*   Slyſheni bywalaq.

Imperfectum,

Singulariter,

- 1 *Audiebar,*   Slyſhano mie/
 2   *iebaris, ábo iebare*   Slyſhano čie/
 3   *iebatur.*   Slyſhano go.

Pluraliter,

- 1 *Audiebamur,*   Slyſhano nast/
 2   *iebamini,*   Slyſhano was/
 3   *iebantur.*   Slyſhano ich.

Perfectum,

Singulariter,

- 1 *Auditus sum, vel fui,*   Slyſhány iestem/ ábo
                                       bytem/
 2   *itus es, vel fuisti,*   Slyſhány iestes/ ábo byles/
 3   *itus est, vel fuit.*   Slyſhány iest ábo byt.

Pluraliter,

- 1 *Auditis sumus, vel fui.* Slyſheni iestesmy/ ábo bys-
                                       mus,   lismy/
 2   *iti eslis, vel fuistis,* Slyſheni iestescie/ ábo bys-
                                       liscie/
 3   *itis sunt, vel fuerunt.* Slyſheni byli/ ábo sa.

Plus-

III DE QVARTA CONIVG: CAP: XXIV.

Plusquam perfectum,

Singulariter,

1 Auditus eram, vel fui. byłem słyszany/
ram,

2 itus eras, vel fueras, byłeś słyszany/

3 itus erat, vel fuerat. był słyszany.

Pluraliter,

1 Auditii eramus, vel fuc- byliśmy słyszani/
ramus,

2 iti eratis, vel fueratis, byliście słyszani/

3 stierant, vel fuerant. byli słyszani.

Futurum,

Singulariter,

1 Audiar, bede słyszany/

2 ieris, vel iere, bedzieś słyszany/

3 ietur. bedzie słyszany.

Pluraliter,

1 Audiemur, bedziemy słyszani/

2 iemini, bedziecie słyszani/

3 ientur. bedą słyszani/

Imperativus,

Præsens,

Singulariter,

1 Audire. słyszany bedz.

2 Audimini. bedziecie słyszani/

Futu.

Futurum,

Singulariter,

2 Auditor,

badz wiec slyſhany/

3 itor.

niech wiec bedzie slyſhany.

Pluraliter,

2 Audiminoꝝ,

badzcie wiec slyſheni/

3 iunior.

niech wiec beda slyſheni.

Conjunctivus,

Præsens,

Singulariter,

1 Audiār,

slyſhany bywam/

2 iaris, vel sare,

bywaf/

3 iatur.

bywa.

Pluraliter,

1 Audiāmūr,

slyſhenibywamy/

2 iamini,

bywacie/

3 iantur.

bywāia.

Imperfectum,

Singulariter,

1 Audiārēr,

bylbym slyſhany/

2 ireris, velirere,

bylbys slyſhany/

3 iretur.

bylby slyſhany/

Pluraliter,

1 Audiāremūr,

bylibysmy slyſheni/

2 iremīni,

bylibyscie slyſheni/

3 irentur.

byliby slyſheni.

Perfe-

Perfectum,
Singulariter,

- 1 *Auditus sim, vel fuerim, styßany byl/*
- 2 *itus sis, vel fueris, styßany byl/*
- 3 *itus sit, vel fuerit. styßany byl.*

Pluraliter,

- 1 *Auditis simus, vel styßenis my byli/*
fuerimus,
- 2 *iti sitis, vel fueritis, styßenis cie byli/*
- 3 *iti sint, vel fuerint. styßeni byli.*

Plusquam perfectum,

Singulariter,

- 1 *Auditus essem, vel byl bym byl styßany/*
fuissem,
- 2 *itus es ses, vel fuisse s, byl bys byl styßany/*
- 3 *itus es set, vel fuisse t. byl by byl styßany.*

Pluraliter,

- 1 *Audities semus, vel fu- bylibys my byli styßenii/*
issemus,
- 2 *iti es setis, vel fuisse tis, bylibys cie byli styßenii/*
- 3 *iti essent, vel fuisse nt. byliby byli styßenii.*

Futurum,

Singulariter,

- 1 *Auditus fuero, bede styßany/*
- 2 *itus fueris, bedzieß styßany/*
- 3 *itus fuerit. bedzie styßany.*

Pluraliter,

H

3 Audit

1 Auditi fuerimus,	bedžiemy slyſení/
2 iti fueritis,	bedžiecie slyſení/
3 iti fuerint.	beda slyſení.

Infinitivus,

Præsens & Imperfectum, Audiri, slyſánym
być.

Perfectum & Plusquam perfectum, Audiu-
tum esse, slyſánym być.

Futurum, Auditum iri, mieć slyſánym być.

W każdym genere y numero.

Dwoie Participia pochodzą od tego Ver-
bum Passivum:

Præteritum ná TUS, iako Auditus, slyſany.

Futurum ná DUS, iako Audiendus, korego bes-
da słuchac.

Quartæ Conjugationis Perfectum definit in I V I.
Supinum in ITUM.

Exceptis his:

Amicio amicui amicum.	Aperio aperui aperatum.
& amixi	Sic Operio.
Eo sibi itum.	Sed Reperio, reperti repertum.
Abeo abis abitum.	Salio salisi & salis salutum.
Sic adeo, ineo, exeo, &c.	Desilio desilsi & desilui desultus.
Sed Ambio ambi si ambitum.	Sic exilio, insilio, disilio, resilio, subsilio, transilio.
Q&eo q&uis q&uisum.	Sed absilio absilsi & absilus. —
Farcio farsi fartum.	Sic profilio.
Confarcio confarsi confarsum.	Sancio sanxi sanctum
Sic diffarsio, infarsio.	& sanctum.
Fulcio fulsi fultum.	Sarcio sarsi fartum.
Haurio hauſi haustum.	Sensio sensi sensum.
(Pario)	Septio

115 DE QVARTA CONIVG. C.P.A. XXIV.

Sepio	sep̄s	septum.	Venio	veni	Gentum.
Sepelio	sepelis	sepultum.	Veneo	venis	—
Singulatio	singulitis	singulum.	Vincio	vinxi	Vinctum,

DE PONENTIUM perfectum definit in ITUS sum.

Blandior	blanditus sum.	Excipe.
Largior	largitus sum.	Asfentior ascensus sum.
Mentior	mentitus sum.	Comperior compers.
Molior	molitus sum.	Experior expertus sum.
Partior	partitus sum.	Metior mensus sum.
Dispertior	dispertitus sum.	Ordior orsus sum.
Postior	potitus sum.	Orisor ortus sum.
Sortior	sortitus sum.	Opperior opperius sum.]

Dantur & Periphrasticæ Conjugationes
ex Participiis & Verbo SUM.
hoc modo:

PRIMA, Pierwsza.

Indicativus.

Amaturus sum,	Mam milowac.
urus essem,	
urus fui,	mialtem milowac.
urus fueram,	

Conjunctivus.

Amaturus sim,	mam milowac!
urus essem,	mialbym milowac!
urus fuerim,	mialtem milowac.
urus fuisssem,	mialbym byl milowac!

Infinitivus.

Amaturum esse,	mieć milowac.
urum fuissce.	

SECUNDA, Wtora:

Indicativus.

A matus eram,	{ milowánym był. us fui,
us fueram.	
us ero.	
us fuero.	

milowány bede.

Conjunctivus.

A matus sim,	milowány bywam/ milowány bym był/ milowánym był/ bylbym był milowány/ bede milowány.
us essem,	
us fuerim,	
us fuisssem,	
us fuero.	

Infinitivus.

A matum esse,	milowánym być.
um fuisse,	
um futurum esse, vel fore.	

TERTIA, Trzecia.

Indicativus.

A mandus sum,	{ mam być milowány. ndus eram,
ndus fui,	
ndus fueram,	
ndus ero.	
ndus fuero.	

bede mial być milowány.

Conjunctivus.

A mandus sim,	mam być milowány. mialbym być milowány/ mialem być milowány/ miálbý był być milowány/ ndus fu-
ndus essem,	
ndus fuerim,	
ndus fuisssem,	
ndus fuero.	

117 DE SPECIEB: VERBORVM. CAP: XXV.

ndus fuero. bede miāl być milowány.

Infinitivus.

Amandum esse, być milowánym.
udum fuisse.

CAP. XXV.

DE SPECIEBUS VERBORUM.

Quotuplicia sunt verba Derivativa⁽¹⁾

Quadruplicia: Inchoativa, Freqventativa, Meditativa & Deminutiva.

Quæ verba sunt Inchoativa?

Quæ significant Inchoationem aut incrementum, & desinunt in SCO, ut Calesco, Poczy nam byćieply.

Quæ verba sunt Freqventativa?

Quæ significant assiduitatem seu conatum, ac desinunt in TO, SO, aut XO, ut: Agito, Capesso, Nexo.

Quæ verba sunt Meditativa?

Quæ significant voluntatem & appetitum: dicuntur alias Desiderativa & Exercitativa, ac desinunt in U-RIO, ut Esurio, Lecturio.

Quæ verba sunt Deminutiva?

Quæ deminutionem sui primitivi significant, ac desinunt in ILLO, ut Gentillo.

[Dantur praterea pauca quædam alia, quæ Imitativa gerant, quod imitationem significant: desinuntq; vel in ISSO, ut Patrisfo, Väsläduis Oycä; vel in IZO, ut Iudaizo, sydew väsläduis; vel in OR deponentia, ut Græcor, Grekow väsläduis; Poëtor, Poetor väsläduis; Philosophor, &c. Quædam denique in CO desinunt, ut Fodico, vellico, Albico, & Nigrico, &c.]

CAP. XXVI.

DE VERBIS ANOMALIS.

(D)

Qvæ verba sunt Anomala?

Verba Defectiva, Abundantia, & Variantia.

Qvæ sunt Verba Defectiva?

I. Qvædam verba præteritū destituuntur: Qvædam supinū tantum. Et ea quidem verba, qvæ præteritis carent, etiam supinis destituuntur: plura verò sunt, qvæ præterita quidem habent, supinis autem deficiunt. Præteritis deficiunt sequentia:

*Nexo, labo, sido, ferio, cum Polleo, vado,
Vergo, ajo, cieo & clueo, ambiго, liveo, glisco
Maret, aret, nidetq; surit, sic hisco, fatisco
Et ringor, vescor, liqvor, medeor, reminiscor.*

Supinis carent sequentia.

*Luceo, compesco, sapio, conniveo, disco,
Strideo, posco, mico, paveo, timeo, fileoq;
Arceo, dispesco, dego, urgeo, turgeo, glisco
Ambigo & emineo, vergo, nolo, hisco, fatisco
Prodigo, vado, tremo, satago, ferioq; refello
Et batuo, psallo, cernoq; excelleo, sterto,
Resphuo, promineo, volo, congruo, & ingruo, fido
Et clango, mingo, malo, furo, liveo, pedo
Et vescor, liqvor, medeor, reminiscor & ango
Et liqueo, studeo, labo, polleo, mæreo & ajo.
Accido & irascor, morior, singultio, nexo.*

Qvæque secunda in eo dat cætera pleraque Neutra

*Nideo & immineo, caleo, albeo, calleo, fio.**Candet, eget, fulget, flaret, flacceretq; cluetq;*

Fronder,

Fronder, avet, mucetq; rubet, palleterq; macestq;.

Atque madet, pingvet, rauget, riget atque renidet.

Et sordet, splendet, torpet, salvetq; tumetq;

Horret item qve viget, langvet, maretq; valetq;.

His adde abstineo, prasagit, obedit, ineptit.

Huc refer & verba dico, duco, facio, fero, qvæ in Imperativo Apocopen patiuntur. ut: dic, duc, fac, fer. Scio, pro Imperativo sci, recipit scias.

II. Verba Impersonalia, qvæ in tercia tantum persona Singularis numeri usurpantur, significationem tamen cuiusvis numeri & personæ recipiunt.

Quotuplicia sunt Impersonalia?

Duplicia. Qvædam perpetuū Impersonalia sunt, nempe: Liber, licet, liques, miseret, oportet, piget, pœnitet, redet. Item decet & pudet, qvæ tamen etiam habent decent & pudent in plurali numero.

Qvædam verò ex accidenti sunt Impersonalia, qvæ cùm alioqvi integrè flestantur, ob defectum præcedentis Nominativi fiunt Impersonalia.

Quotuplicia sunt eas.

Duplicia: Activa & Passiva.

Qvæ sunt Activas?

Ex prima Conjugatione, Delectat, juvat, stat, constat, prestat, Restat, vacat.

Ex secunda Conjugatione, Attinet, apparet, patet, placet, solet.

Ex tertia Conjugatione, Contingit, conducit, capit, incipit, definit, sufficit.

Ex quarta Conjugatione, expedit, evenit.

Item Est, Interest, Refers.

Qvæ sunt impersonalia Passiva?

Omnia passiva in TVR ab Activis & Neutris, ut, amatur, fatur, &c.

III. Addantur denique quædam peculiaria, quæ ita tantum sunt in usu: *Apage, Apagite, Cedo, cedite, Infit, Quaso, quasumus.* Deficit & DOR & FOR prima persona, quamvis sit *dari, datur, & dari, satur, &c.* Reliquorum Conjugationes mox subjiciemus.

Qvæ sunt Redundantia?

Quæ vel sub diversis terminationibus eandem significationem habent: ut, *Assentio, Assentior, &c.*

Vel sub eadem terminatione diversas habent significationes, quæ dicuntur *Communia:* ut, *osculor, &c.*

Vel in diversis Conjugationibus eandem significationem retinent, *Lavo, lavare & lavere, &c.*

Qvæ sunt Variantia?

Sum, volo, eo, queo, vaneo, fio, sero, edo, & ex his composita.

CAP. XXVII.

EXEMPLA CONIUGATIONUM VERBORUM ANOMALIUM.

Possim ex potis, pote & sum, seqvente vocali retinet T.

(A) Indicativus modus.

Præsens,

Sing.	Plur:
Possum,	Mogę/
potes,	możeſt/
potest.	może.

Possumus,	možemy/
potestis,	možećte/
posunt.	moga.

Imper.

Imperfēctū,

Sing:		Plur:
Poteram,	moglem/	poteramus, moglismy/
poteras,	mogles/	poteratis, mogliscie/
poterat.	mogl.	poterant. mogli.

Perfectū,

Sing.		Plur:
Potui,	moglem/	Potuimus, moglismy/
potuisti,	z̄c.	potuistis, z̄c.
potuic.		potuerunt.

Plusquam perfectū,

Singulariter,

Potueram,	moglem był/
potueras,	mogles był/
potuerat.	mogl był.

Pluraliter,

Potueramus,	moglismy byli/
potueratis,	mogliscie byli/
potuerant.	mogli byli.

Futurum,

Singulariter,

Potero,	bede mogli/
poteris,	bedzieſt mogli/
poterit.	bedzie mogli.

Pluraliter,

Poterimus,	bedziemy mogli/
poteritis,	bedziecie mogli/

H s

poter

poterint. beda moglt.
Imperativum nie ma.

Conjunctivus,

Præsens,

Plur:

Sing:	moge/żć.	Poslimus, poslitis, possint.	możemy/ żć.
Possim, poslis, possit.			

Imperfectum,

Plur:

Sing:	mogłbym/	Possemus, moglibysmy/	
Possem, posles, posset.	moglibys/	possetis, moglibyscie/	
	mogłby.	Possent. mogliby.	

Perfectum,

Plur:

Sing:	Potuerim, mogłem/żć.	Potuerimus, mogli-	
potueris,		potueritis, śmy/żć.	
potuerit.		potuerint.	

Plusquam perfectum,

Singulariter,

Potuissem,	moglibym był/
potuisseš,	mogibys był/
potuisset.	mogłby był.

Pluraliter,

Potuissemus,	moglibysmy byli/
potuissetis,	moglibyscie byli/
potuisserunt.	mogliby byli.

Futu-

Futurum,

Sing:

Potuero,	bede mogł/	Potuerimus, bedziemy
potueris,	żć.	potueritis, mogli/żć.
potuerit.		potuerint.

Plur:

Infinitivus,

Præsens & Imperfectum, Posse, modz.
 Perfectum & Plusquam perf: Potuisse, modz.
 Futurum, y inßych nie ma.

PROSUM, ex Pro & sum.

Seqvente vocali interponit d. ut Prodes.

Indicatus modus.

Præsens,

Sing: Prosum,	pozyteczny iestem/
prodes,	pozyteczny iestes/
prodest.	pozyteczny iest.

Pluraliter,

Prosumus,	pozyteczni iestesmy/
prodestis,	pozyteczni iestescie/
prosunt.	pozyteczni sa.

Imperfectum,

Sing: Proderam,	bylem pozyteczny/
proderas,	byles pozyteczny/
proderat.	był pozyteczny.

Pluraliter,

Proderamus,	bylismy pozyteczni/
-------------	---------------------

prode-

Proderatis, byliscie pożytecjni/
proderant. byli pożytecni.

Perfectum,

Sing:	Plur:
Profui, byłem po-	Profuimus, bylisny po-
profuisti, żyteczy/	Profuistis, żyteczi/ zć.
profuit. zć.	Profuerunt.

Plusquamperfectum,

Sing:	Plur:
Profueram, byłem po-	profueramus, bylisny
profueras, żyteczy/	profueratis, pożyteczy
profuerat. zć.	profuerant. ni/zć.

Futurum,

Sing: Prodero,	bede pożyteczy/
proderis,	bedzieś pożyteczy/
proderit.	bedzie pożyteczy.

Pluraliter,

Proderimus,	bedziemy pożytecni/
Proderitis,	bedzięcie pożytecni/
Proderint.	bedą pożytecni.

Imperativus,

Præsens,

Sing: Prodes. bądź pożyteczy.

Prodeste.

bądźcie pożytecni.

Futurum,

Sing: Prodesto, bądź wiec pożyteczy/
prodesto,

125 EXEMP. C O N I V G. ANOM. CAP. XXVII.

prodesto. niech wiec bedzie pozyteczny.

Pluraliter,

Prodestote, bedzie wiec pozyteczni!

prosunto. niech wiec beda pozyteczni!

Conjunctivus.

Præsens,

Sing.

Plur.

Prosim,	pozyteczny	Prosimus,	pozyteczni
prosis,	iestem/ zc.	prositis,	iestesmy/ zc.
prosit.		prosint.	

Imperfectum,

Sing:	Prodessem,	byl bym pozyteczny/
	prodesses,	byl bys pozyteczny/
	prodesset.	byl by pozyteczny.

Pluraliter,

Prodessemus,	bylibysmy pozyteczni!
prodessetis,	bylibyscie pozyteczni!
prodessent.	byliby pozyteczni.

Perfectum,

Sing:

Plur:

Profuerim,	bylem pozy-	Profuerimus,	bylisimy
profueris,	teczny/ zc.	profueritis,	pozytes-
profuerit.		profuerint.	czni/ zc.

Plusquam perfectum,

Sing:	profuissem,	byl bym byl pozyteczny/
	profuisles,	byl bys byl pozyteczny/
	profuislet.	byl by byl pozyteczny.

Plura-

Pluraliter,

Profuissemus, bylibysny byli pożyteczní/
profuissetis, bylibyscie byli pożyteczní/
profuissent. byliby byli pożyteczní.

Futurum,

Sing:

Profuero, bede poży- | Profuerimus, bedziemy
profueris, teczny/żć. | profueritis, pożyteczo
profuerit. | profuerint. mżć.

Infinitivus,

Præsens y imperfectum,

Prodesse, pożytecznym być.

Perfectum y plusquam perfectum,

Profuisse, pożytecznym być/

Futurum,

Profuturum esse, mieć pożytecznym być.

Gerundia y Supina nie ma.

Jedno Participium ma/ Profuturus, ktorý ma
być pożyteczny.

Verbum Activum *FERO*.

Indicativus modus.

Præsens,

Sing.

Fero,
fers,
fert.

Niose/
niesieſz/
niesie.

Plur:

Ferimus,
fertis,
ferunt.

Niesiemys/
niesiecie/
nios.

Imper-

Imperfectum,

Sing:

Ferebam, *Nioslem/*
 ferebas, *niosles/*
 ferebat. *nost.*

Plur:

Ferebamus, *nieslismy/*
 ferebatis, *niesliscie/*
 ferebant. *niesli.*

Perfectum,

Sing:

Tuli, *Nioslem/*
 tulisti, *zé.*
 tulit.

Plur.

Tulimus, *Nieslismy*
 tulistis, *zé.*
 tulerunt.

Plusquam perfectum,

Sing: Tuleram,
 tuleras,
 tulerat.

Nioslem byl/
niosles byl/
nost byl.

Pluraliter,

Tuleramus,
 tuleratis,
 tulerant.

Nieslisny byli/
niesliscie byli/
mesli byli.

Futurum,

Sing: Feram,
 feres,
 feret.

bede nosil ob poniose.
bedzieś nosil/
bedzie nosil/

Pluraliter,

Feremus,
 feretis,
 ferent.

bedziemy nosić/
bedziecie nosić/
bedo nosić.

Imperativus,

Sing,

Præsens,

Sing:
Fer.

Nies.

Plur:

Niescie.

Futurum,

Sing: Ferto,
ferto.Nieswiec/
niech wiec niesie.

Pluraliter,

Fertote,
ferunto.Niescie wiec/
niech wiec niosci/

Conjunctivus.

Præsens,

Sing: Feram, Niose ic.
feras,
ferat.Plur: Feramus, niesies
feratis, my ic.
ferant.

Imperfectum,

Sing:
Ferrem, Niosibym/
ferres, niosibys/
ferret. nosiby.Plur:
Ferremus, nieslibysmy/
ferretis, nieslibyscie/
ferrent. niesliby.

Perfectum,

Sing:
Tulerim, nioslem/ ic.
tuleris,
tulerit.Plur:
Tulerimus, nieslismy/
tuleritis, ic.
tulerint.

Pusquam perfectum

Sing: Tulislem,
tulisses,Niosibym byl/
niosibys byl/
culislet.

tulisset.

niosiby był.

Pluraliter,

Tulissemus,

Nieslibysny byli.

tulissetis,

nieslibyscie byli/

tulissent.

niesliby byli.

Futurum,

Sing:

Plur:

Tulero, poniose/

Tulerimus, poniesiemyl.

tuleris, poniesieß/

tuleritis, poniesiectie/

tulerit. poniesie.

tulerint. poniosa.

Infinitivus,

Præsens y Imperfектum; Ferre, Niesc.

Perfectum & Plusquam perfectum,

Tulisse, Niesc.

Futurum, Laturum esse, mieć niesc.

Gerundia: Nominat: ferendum,

Genit: ferendi, Dat: ferendo,

Acc: ferendum, Abl: ferendo.

Supina, Latum,

Latu.

Dwoje Participia pochodza od tego Verbum

Activum;

Præsens ná NS, iako Ferens, niosacy.

Futurum ná R U S, iako Laturus, nosis
miascy.

Verbum Passivum F E R O R.

Indicativus modus.

I

Præsens

Prælens,

Sing: Feror,	Niesiony bywam/
ferris vel ferre,	bywaſi/
fertur.	bywa.

Pluraliter,

Ferimur,	niesieni bywamy/
ferimini,	bywacie/
feruntur.	bywaiq.

Imperfectum,

Sing: Ferebar,	niesiono mie/
ferebaris vel are,	niesiono cie/
ferebatur,	niesiono go.

Pluraliter,

Ferebamur,	niesiono nas/
ferebamini,	niesiono was/
ferebantur.	niesiono ich.

Perfectum,

Sing: Latus sum,	niesiony iestem/
latus es,	niesiony iestes/
latus est.	niesiony iest.

Pluraliter,

Lati sumus,	niesienismy ſa/
lati estis,	niesieniscie ſa/
lati sunt.	niesieni ſa.

Plusquam perfectum,

Sing: Latus eram,	Niesionym byl/
latus eras,	niesionys byl/
	latus erat.

131 EXEMP: CONIVG: A N O M: CAP: XXVII.

Latus erat. niesiony był.

Pluraliter,

Lati eramus, Niesienisny byli/

lati eratis, niesieniscie byli.

lati erant. niesieni byli.

Futurum,

Sing: Ferar, bedeniesiony/

fereris vel ere, bedzieś niesiony/

feretur. bedzie niesiony.

Pluraliter,

Feremur, bedziemy niesieni/

feremini, bedziecie niesieni/

ferentur. bedą niesieni.

Imperativus,

Præsens,

Sing: Plur:

Ferre, bedź niesiony / Ferimini, bedziecie niesieni.

Futurum,

Sing: Fertor, bedź wiec niesiony/

fertor. niech wiec bedzie niesiony.

Pluraliter,

Feriminor, bedziecie wiec niesieni/

feruntor. niech wiec bedą niesieni.

Conjunctivus,

Præsens,

Sing: Plur:

Ferar, niesiony bywam/żę. Feramur, niesieni

feraris *vel* are,   feramini.
feratur.   ferantur.

Imperfectum,

Sing: Ferrer,   byłbym niesiony/
ferreris, *vel* ere,   byłbys niesiony/
ferretur.   byłby niesiony.

Pluraliter,

Ferremur,   bylibysny niesieni/
ferremini,   bylibyscie niesieni/
ferrentur.   byliby niesieni.

Perfectum,

Sing: Plur:

Latus sim, Niesiony	Lati simus, niesieni ie-
latus sis, iestem/żć.	lati sitis, stesmy/żć.
latus sit.	lati sint.

Plusquam perfectum,

Sing: Latus essem,   byłbym był niesiony/
latus esses,   byłbys był niesiony/
latus esset.   byłby był niesiony.

Pluraliter,

Lati essemus,   bylibysny byli niesieni/ lati essetis,   bylibyscie byli niesieni/ lati essent.   byliby byli niesieni.
--

Futurum,

Sing: Plur:

Latus fuero, bede nie-	Lati fuerimus, bedziemy
latus fueris, siony/żć.	lati fueritis, niesieni/
latus fuerit.	lati fuerint. żć.

Infini-

Infinitivus,

Præsens y Imperfectum, Ferri, być niesionym.

Perfectum y Plusquam perfectum, Latum es-
se, być niesionym.

Futurum Latum iri, mieć być niesionym.

W każdym genere y numero.

Dwoie Participia pochodzą od tego Verbum
Passivum.

Præteritum nā TUS, iako Latus, niesiony.

Futurum nā DUS, iako Ferendus, który ma
być niesiony.

EO Anomalon czwartey Coniugatię:

Indicativus Modus.

Præsens,

Sing:

Eo,

is,

it.

Idę/

idzieś/

idzie.

Plur:

Idziemy/

idziecie/

ida.

Imperfectum,

Sing:

Ibam,

ibas,

ibat.

Będę/

Będziesz/

Będzi.

Plur:

Będziemy/

Będziecie/

Będą.

Perfectum,

Sing:

Ivi,

Będłem/ zc.

Plur:

Będziemy/ zc.

ivisti,

ivisti,
ivit.

livistis,
liverunt vel ivere.

Plusquam perfectum,

Sing:

Plur:

Iveram, ſedlem był/	Iveramus, ſlisimy byli/
iveras, ſedles był/	iveratis, ſliscie byli/
iverat. ſedł był.	iverant. ſli byli.

Futurum,

Sing:

Plur:

Ibo, poyde/	Ibimus, poydžiemy/
ibis, poydžies/	ibitis, poydžiecie/
ibit. poydžie.	ibunt. poyda.

Imperativus,

Præsens,

Sing:

Plur:

I, Idz.	Itē, idžcie.
---------	--------------

Futurum,

Sing:

Plur.

Ito, idž wiec/	Itote, idžcie wiec/
Ito. niech wiec idžie/	Eunto, niech wiec ida.

Conjunctivus,

Præsens,

Sing:

Plur:

Eam, ide/ zę.
eas,
eat.

Eamus, idžiemy zę.
eatis,
eant.

Imper-

Imperfectum,

Sing:

Irem,
ires,
iret.
þedlbym/
þedlbys/
þedlby.

Plur:

Iremus,
iretis,
irent.
þlibysmy/
þlibyscie/
þliby.

Perfectum,

Sing:

Iverim,
Iveris,
iverit.
þedlem/
þedlby/
þedlby/

Plur:

Iverimus,
iveritis,
iverint.
þlismy *zē.*
þlibyscie
þliby.

Plusquam perfectum,

Sing:

Ivissem,
ivises
ivisset.*þedlbym byl/*
þedlbys byl/
þedlby byl.

Plur:

Ivissemus,
ivissetis,
ivissent.
þlibysmy bylt
þlibyscie bylt
þliby bylt.

Futurum,

Sing:

Ivero,
iveris,
iverit.*poyde* *zē.*

Plur:

Iverimus,
iveritis,
iverint.
poydziemy
zē.

Infinitivus,

Præsens & Imperfectum, *Ire, isē.*Perfectum & Plusquam perfectum, *Ivisse isē*Futurum, *Iturum esse, mieć isē.*

Gerundia, Nom: Eundum,

Genit: Eundi,

Dat: Eundo,

Acc: Eundum,

Abl: Eundo.

Supina, itum,
itu.

Dwoie participia pochodzą od tego Verbum
Neutrum,

Præsens ná ENS, iako lens, idacy.

Futurum ná RUS, iako Iturus, ktorý ma iść.

Fio, zstawam sie: Fit, dzieje sie / Imperso-
naliter.

Indicativus modus.

Præsens,

Sing.

Fio, zstawam sie/
fis zstawaſſ sie/
fit. zstawaſſ sie:

Plur:

Fimus, zstawamy sie/
fitis, zstawaćie sie/
fiunt. zstawaſſ sie.

Imperfectum,

Sing: Fiebam,
fiebas,
fiebat.

zstawałem sie/
zstawałeś sie/
zstawał sie.

Pluraliter,

Fiebamus,
fiebatis,
fiebant.

zstawaliśmy sie/
zstawałeście sie/
zstawały sie.

Perfectum,

Sin: Factus sum,
factus es,
factus est.

wczyniony jestem/
zstałem sie/
zstałeś sie/
zstał sie.

Plural:

Pluraliter,

	v <u>z</u> czyńieni iestesmy /
Facti sumus,	z <u>st</u> áliśmy sie /
facti estis,	z <u>st</u> áliście sie /
facti sunt.	z <u>st</u> áli sie.

Plusquam perfectum,

Sing. Factus eram,	z <u>st</u> alem sie był /
factus eras,	z <u>st</u> ales sie były /
factus erat.	z <u>st</u> al sie był.

Pluraliter,

Facti eramus,	z <u>st</u> áliśmy sie byli /
facti eratis,	z <u>st</u> áliście sie byli /
facti erant.	z <u>st</u> áli sie byli.

Futurum,

Sing:

Fiam,	z <u>st</u> áne sie /
fies,	z <u>st</u> ánieſſ sie /
fiet.	z <u>st</u> ánie sie.

Plur:

Fiemus,	z <u>st</u> ániemy sie /
fietis,	z <u>st</u> ániecie sie /
fient.	z <u>st</u> ána sie.

Imperativus, Præsens,

Sing: Fi, z <u>stan</u> sie /	Plur: Fite, z <u>stan</u> cie sie.
-------------------------------	------------------------------------

Futurum,

Sing. Fito,	z <u>stan</u> sie wiec /
Fito.	niech sie wiec z <u>stan</u> ie.

Pluraliter,

Fitote,	z <u>stan</u> cie sie wiec /
funto.	niech sie wiec z <u>stan</u> a.

Conjunctivus,
Præsens,

Sing:	Plural.
Fiam, ȝtawam sie/ ȝc. fias, fiat.	Fiamus, ȝtawamy siel fatis, fiant.

Imperfectum,

Sing: Fierem,	ȝtalbym sie/
fieres,	ȝtalbys sie/
fieret.	ȝtalby sie.

Pluraliter,

Fieremus,	ȝtalibysmy sie/
fieretis,	ȝtalibyscie sie/
fierent.	ȝtaliby sie.

Perfectum,

Sing:	Plural.
Factus sim, ȝtalem sie/ factus sis, ȝc. factus sit.	Facti simus, ȝtalismy facti sitis, sie/ ȝc. facti sint.

Plusquam perfectum,

Sing: Factus essem,	ȝtalbym sie byl/
factus esses,	ȝtalbys sie byl/
factus esset.	ȝtalby sie byl.

Pluraliter,

Facti essemus,	ȝtalibysmy sie byli/
facti essetis,	ȝtalibyscie sie byli/
facti essent.	ȝtaliby sie byli.

Futu-

Futurum,

Sing:

Factus fuero, <i>zstáne sie</i>	Facti fuerimus, <i>zstánie-</i>
factus fueris, <i>ič.</i>	facti fueritis, <i>niy sie/ič.</i>
factus fuerit.	facti fuerint.

Plur:

Infinitivus,

Præsens & Imperfectum, Fieri, *zstáć sie*.Perfectum & Plusquam perfectum, Factum esse, *zstáć sie*.

W każdym genere y numero.

Dwoie Participia pochodza od tego Verbum Passivum:

Præteritum na TUS, iako Factus, *wczyniony*.Futurum na DUS, iako Faciendus, *kto* ma być *wczyniony*.

VOLO.

Indicativus modus.

Præsens,

Sing:

Volo,
vis,
vult.Chce/
chces/
chce.

Plur:

Volumus, chcemy/
vultis, chcecie/
volunt. chca/

Imperfectum,

Sing.

Volebam, chcialem/ | Volebamus, chcielismy/ |
volebas,

Plur:

PARS II.

ETYMOLOGIA

140

volebas,	chćiales/	volebatis,	chćieliscie/
volebat.	chćial.	volebant.	chćiali.

Perfectum,

Sing:

Plur:

Volui,	chćialem zč.	Volumus, chćielismy/
voluisti,		voluistis, zč.
voluit.		voluerunt.

Plusquam perfectum,

Sing: Volueram,

chćialem był/

volueras,

chćiales był/

voluerat.

chćial był.

Pluraliter,

Volueramus, chćielismy byli/

volueratis, chćieliscie byli/

voluerant. chćielibyli.

Futurum,

Sing: Volam,

bede chćial/

voles,

bedzieś chćial/

volet.

bedzie chćial.

Pluraliter,

Volemus, bedziemy chćielii/

voletis, bedziecie chćielii/

voilent. bedzachćielii.

Imperativum niema.

Conjunctivus,

Præsens,

Sing:

141 EXEMP. CONIVG. ANOM. CAP. XXVII.

Sing:

Velim, chce/ zc.
velis,
velit.

Plur:

Velimus, chcemys/ zcs.
velitis,
velint.

Imperfectum,

Sing:

Vellem, chcialbym/ | Vellemus, chcielibysmy/
velles, chcialbys/ | velletis, chcielibyscie/
vellet. chcialby. | vellent. chcieliby.

Perfectum,

Sing:

Voluerim, chciallem/ | Voluerimus, chcielismy/
volueris, zc. | volueritis, zc.
voluerit. | voluerint.

Plur.

Plusquam perfectum,
Sing: Voluissem,
voluisses,
voluisset.

chcialbym byl/
chcialbys byl/
chcialby byl.

Pluraliter,

Voluissemus,
voluissetis,
voluissent.

chcielibysmy byli/
chcielibyscie byli/
chcieliby byli.

Futurum,

Sing:

Voluero, bede chcial/
volueris, zc.
voluerit.

Plur:

Voluerimus, bedziemy
volueritis, chcieli/ zc.
voluerint.

Infini-

Infinitivus,

Præsens y Imperfектum, Velle, chciec.
 Perfectum, & Plusq: perfect:, Voluisse, chciec.
 Futurum, y insydh me ma.

Jedno Participium ma/ Volens chcacy.

N O L O.

Indicativus modus.

Præsens,

Sing:	Plur:
Nolo, Niechce/ nonvis, niechceſſ/ non vult. niechce.	Nolumus,niehcemy/ non vultis,niechcecie/ nolunt. niechca.

Imperfектum,

Sing:	Plur:
Nolebam,niechcialem/ nolebas, niechciales/ nolebat. niechciat.	Nolebamus,niechcieliſ- ſmy/ nolebatis,niechcieliscieſ- ſmy/ nolebant. niechcieliſ.

Perfectum,

Sing:	Plur:
Nolui, niechcialem/ ſc. noluisti, noluit.	Noluimus, niechcieliſ- ſmy/ noluistis, ſmy/ ſc. noluerunt.

Plusquam perfectum,

Sing: Nolueram,	niechcialem byl/ niechciales byl/
nolueras,	noluer-

143 EXEMP. GONIVG. ANOM. CAP. XXVII.

noluerat. | niechciał był.

Pluraliter,

Nolueramus,	niechcieliśmy byli/
nolueratis,	niechcieliście byli/
noluerant.	niechcieli byli.

Futurum,

Sing: Nolam,	nie bede chciół/
noles,	nie bedzieś chciół/
nolet.	nie bedzie chciół.

Pluraliter,

Nolemus,	nie bedziemy chcieli/
noletis,	nie bedziecie chcieli/
nolent.	nie bedą chcieli.

Imperativus,

Præsens,

Sing: Noli, niechciej / Plur: Nolite, niechciecej.

Futurum,

Sing: Nolito,	niechciej wieć.
---------------	-----------------

Pluraliter,

Nolitote,	niechciecej wieć.
-----------	-------------------

Conjunctivus,

Præsens,

Sing:		Plur:
Nolim,	niechce/rę.	Nolimus, niechcemy/rę.
nolis,		nolitis
nolit.		nolint.

Imperfectum,

Sing: Noll-

Sing: Nollem,
nolles,
nollet.
niechćialbym/
niechćialbys/
niechćialby.

Pluraliter,

Nollemus,
nolletis,
nollent.
niechćielibysmy/
niechćielibyscie/
niechćieliby.

Perfectum,

Sing: Noluerim, niechćia-
nolueris, tem/żę.
noluerit. | Plur: Noluerimus, niechćie-
nolueritis, lisny żę.
noluerint.

Plusquam perfectum,

Sing: Noluissem,
noluissest,
noluisset.
niechćialbym był/
niechćialbys był/
niechćialby był.

Pluraliter,

Noluissemus,
noluissetis,
noluissent.
niechćielibysmy byli/
niechćielibyscie byli/
niechćieliby byli.

Futurum,

Sing: Nolero, nie bede
nolueris, chćiał/ żę.
noluerit. | Plur: Noluerimus, nie bedzie
nolueritis, my chćielil/
noluerint. żę.

Infinitivus,

Præsens y Imperfectum, Nolle, Niechćie.
Perfe-

145 EXEMP: CONIVG: ANOM: CAP: XXVII.
Perfectum y Plusquam perfectum, Noluisse.

Futurum y inßych niesia.

Jedno participium ma Nolens, niechcacy.

MALO,

Zložone z magis y volo.

Indicativus modus.

Præsens,

Sing:

Malo,	Wole/	Malumus, wolimy/
mavis,	wolis/	mavultis, wolicie/
mavult.	woli.	malunt. wola.

Præt: Malebam, Malui, Malueram, Woli
lalem.

Plur:

Fut: Malam, es, et, bede wola.

Imperativum niesia.

Conjunctivus.

Præsens,

Sing:

Malim,	wole ic.	Malimus, wolimy ic.
malis,		malitis,
malit.		malint.

Plur:

Præt. Mallem, wola bym.

Maluerim, wola lalem.

Maluissem, wola bym byl.

Fut: Maluero, bede wola.

Infinitivus.

Præsens & Imperfectum, Malle, wole;

K

Perfe-

Perfectum & Plusquam perfectum, Maluisse.

Inſych wſyckich niema.

Nota.

Dicitur & in Futuro, Mavolam, es, et, &c.

Conjunctivo, Mavelim, is, it, &c.

Mavellem, es, et, &c.

Ajo.

Indicativus.

Præsens,

Sing: Ajo, Mowie/ | Pluraliter,

ais, mowiß/

ait. mowi.

| ajunt, mowia.

Imperfectum,

Sing:

Ajebam,

ajebas,

ajebat.

mowilem/

mowiles/

mowit.

Plur:

Mowilismy

ajebamus, mowiliscie/

ajebatis, mowili.

Perfectum,

Aisti,

rzekles abo mowiles.

Imperativus.

Præsens,

Ai,

mow.

Conjunctivus.

Præsens,

Sing: Ajas, mowiß/

ajat. mowi.

Plur:

Ajant,

mowia.

Parti-

147 EXEMP: CONIVG: ANOM: CAP: XXVII.

Participium,

Præsens, Ajens, mowiący.

Ausim,

Jest ex verbo Audeo.

Conjunctivus.

Præsens,

Sing:

Plur:

Ausim, smiem ábo smialbym/	Ausint. smieis/
ausis, smiesz ábo smialbys/	
ausit. smie ábo smialby.	ábo smieliby.

DEFIT.

Indicat: Præsens, Deficit, niedostáie! id est, deest;

Futurum, Defiet, bedzie niedostawalo.

Conjun: Præsens, Defiat, niedostáie.

Infinitivus Præsens, Defieri, niedostawac.

Edo, Jem.

Edo cum compositis dwójakim sposobem
conjugatur:

I. Regulariter, tak:

Edo, edis, edit &c. iako Lego.

II. Irregulariter, tak:

Indicativus.

Præsens,

Sing:

Edo, Jem/
es, ieß/
est. ie.

Plural:

Estis iecie.

In passivo Estur, se sie.

K 2

Impe.

Imperativus.

Præsens,

Sing: Es, iedz. | Plur: Este, iedzcie.

Futurum,

Sing: Esto, iedz wiec | Plur: Estote, iedzcie
esto. niech wiec ie.

Conjunctivus.

Imperfectum,

Sing: Plur.

Essem, iadibym /	Essemus, iedlibysny /
esses, iadibys /	essetis, iedlibyscie /
esset. iadiby.	esent. iedliby.

Infinitivus.

Præsens y Imperfectum, Esse, iesć.

Inflexionie ma.

Tak też conjugantur iego composita, Come-
do, exedo.

FAXIM, y FAXO,
pochodza a verbo Facio.

Conjunctivus.

Præsens,

Sing:

Faxim,
faxis,
faxit.

Czynię/
czynięß/
czyni.

Plur:

Faximus,
faxitis,
faxint.

czynimy/
czynicie/
czynia.

Futurum,

Sing.

149 EXEMP: CONIVG:ANOM: CAR:XXVII.

Sing:	vczynię/	Plur:
Faxo, <i>id est</i> , Fecero,		Faximus, vczynimy/
faxis,	vczyniſſ/	faxitis, vczynićieſ
faxit.	vczyniſſ.	faxint. vczynia.

FOREM, *id est*, Essem.

Conjunctivus.

Imperfectum,

Sing: Forem, Bylbym/	Plur:
fores, bylbyſſ/	
foret. bylby.	Forent, byliby.

Infinitivus.

Præsens yFuturum, Fore, być/ābo mieć być.

Tak y composita: Abforem, Afforem,
Conforem, Deforem, Proforem.

INQUIO, tertiae Conjugationis.

Indicativus modus.

Præsens,

Sing: Powiedam/	Plur:
Inqvio vel Inqvam, Inqvimus, powiedamy/	
inqvis, powiedaſſ/ inqvitis, powiedaćieſ/	
inquit. powieda. inqviunt. powiedaſſa.	

Imperfectum,

Sing: Inqviebam,	powiedalem/
inqviebas,	powiedales/
inqviebat.	powiedał,

Pluraliter,

Inqviebamus, powiedálismy/
inqviebatis, powiedáliscie/
inqviebant. powiedáli.

Perfectum,

Sing:

Plur:

Inquisti rzekles/ Inquistis. rzekliscie.

Futurum,

Sing: Inqvies, rzeczeß/ Plur:

inqriet. rzecze. Inqvient. rzeka:

Imperativus.

Præsens,

Sing:

Plur:

Inqve, powiedz/ Inqvite, powiedźcie.

Futurum,

Sing: Inqvito, powiedz wiec.
inqvito. niesch wiec powie.

Conjunctivum y Infinitivum nie ma.

Participium, Inqviens, powiedáiacy.

M E M I N I,

Habet significationem Præsentis.

Indicativus modus.

Præsens y Perfectum,

Sing: Memini, pámietam/
meministi, pámietasß/
meminit. pámietat.

Plur: Meminimus, pámietamy/

memi-

151 EXEMP: CONIVG: ANOM: CAP: XXVII.

meministis, pámietacie/
meminerunt *vel* ere. pámietáia.

Plusquam perfectum,
Sing: Memineram, pámietalem/
memineras, pámietales/
meminerat. pámietat.

Pluraliter,
Memineramus, pámietálismy/
memineratis, pámietáliscie/
meminerant. pámietali.

Imperativus:

Futurum,

Sing: Plur:
Memento, pámietay. | Mementote, pámies
memento, niech pámiet. | taycie.

Conjunctivus.

Præsens y Perfectum,

Sing: Plur:
Meminerim, pámies | Meminerimus, pámies
memineris, tam/ž. | memineritis, tamy/ž.
meminerit. | meminerint.

Plusquam perfectum,
Sing: Meminissem, pámietalbym byt/
meminisses, pámietalbys byt/
meminisset. pámietalby byt.

Pluraliter,
Meminissemus, pámietálibysmy byt.
K 4 memi-

PARS II. ETYMOLOGIA 152

meminissetis, pámietáliby scie bylis/
meminisent. pámietáliby byli.

Futurum,

Sing.

Meminero,
memineri,
meminerit.

Plur:

bede pámies	tal.	Meminerimus,
		memineritis,

Infinitivus.

Præsens, Perfectum, y Plusquam perfectum,
Meminisce, pámietáć.

Inßych nie ma.

O D I.

Indicativus modus.

Præsens y Perfectum,

Sing:

Odi, Nienawidze/
odisti, nienawidzis/
odit. nienawidzi.

Plur:

Odimus, nienawidzimy/	odistis, nienawidzicie/
oderunt,	

velere. nienawidza.

Plusquam perfectum,

Sing: Oderam,
Oderas,
oderat.

Nienawidzialemy/
nienawidziales/
nienawidzial.

Pluraliter,

Oderamus,
oderatis,
oderant.

Nienawidzielismy/
nienawidzieliscie/
nienawidzili.

Impera-

Imperativum nies ma.

Conjunctivus.

Præsens y Perfectum,

Sing:

Oderim, nienawidze/
oderis,
oderit.

Plur:

Oderimus, nienawidzi/
oderitis, my / zę.
oderint.

Plusquam perfectum,

Sing: Odissem,
odisses,
odisset.

nienawidziałbym był/
nienawidziałbys był/
nienawidziałby był.

Pluraliter,

Odissemus, nienawidzielibysmy byli/
odissetis, nienawidzielibyście byli/
odissent. nienawidzieliby byli.

Futurum,

Sing: Odero,
oderis,
oderit,

bede
bedzieſſ } nienawidzial.
bedzie }

Pluraliter,

Oderimus, bedziemy
oderitis, bedziecie } nienawidzie-
oderint. bedę. li.

Infinitivus.

Præsens, Perfectum, y Plusquam perfectum,
Odisse, Nienawidzieć.

Futurum, Osurum esce, mieć nienawidzieć.

Gerundia y Supina nie ma.

Dwoie Participia pochodza od tego slowa Odi:
Præteritum na SLLS, iako Osus, znenawidzony.
Composita sa bárziey we zwyczaju iako Exo-
sus, Perosus.

Futurum na RUS, iako Osurus, ktory bedzie
znenawidzial.

Novi,

Habet significationem Præsentis.

Indicativus modus.

Præsens & Perfectum,

Sing:

Plur:

Novi,	znam/	Novimus,	znamy/
novisti vel nôsti, znaſſ/		novistis vel nôstis, znaſſ/	
novit.	zna.	noverunt.	cie.

vel erc. znaſſ.

Plusquam perfectum,

Sing: Noveram vel nôram,	znałem/
noveras vel nôras,	znałeś/
noverat vel nôrat.	znał.

Pluraliter,

Noveramus,	znałismy/
noveratis,	znałiscie/
noverant, vel nôrant.	znałi.

Conjunctivus.

Præsens y Perfectum,

Sing: Noverim vel nôrim,	znam/ie.
	ncveris,

155 EXEM: CONIVG: ANOM: CAP: XXVII.

*noveris vel nōris,
noverit vel nōrit.*

Pluraliter,

Noverimus, *3namy/ 2c.*
noveritis,
noverint *ve/nôrint.*

Plusquam perfectum,

Sing: Novissem *vel* nôssem, ȝnalbym byl.
novisses *vel* nôsles, ȝnalbys byl/
novisset *vel* nôsset. ȝnalby byl.

Pluraliter,

Novissemus *vel* **nossemus**, **ználiby sny byli/**
novissetis *vel* **nôssetis**, **ználiby scie byli/**
novissent *vel* **nôssent**. **ználiby byli.**

Futurum,

Sing:Novero, bede
noveris, bedzieß }
noverit. bedzie. } znat.

Pluraliter,

Noverimus, bedźiemy }
noveritis, bedźiećie } znali;
noverint. bedą }

Infinitivus.

Præsens, Perfectum, y Plusq; vam perfectum,

Novisſe vel Nôſſe, znáć.

Innych wątylek nie ma.

Cœpit

Cœpi: od stárodawnego słowa Cœpjo.

Indicativus Modus.

Perfectum,

Sing

Plur:

Cœpi, poczalem/	cœpimus, poczelismy/
cœpisti, poczales/	cœpistis, poczeliscie/
cœpit, poczal.	cœperunt velere, poczeli.

Plusquam perfectum,

Sing: Cœperam,

Poczalem był/

cœperas,

poczales był/

cœperat.

poczal był.

Pluraliter,

Cœperamus, poczelisny byli/

cœperatis, poczeliscie byli/

cœperant. poczeli byli.

Conjunctivus.

Perfectum,

Sing:

Plur:

Cœperim, poczalem/	Cœperimus, poczelis-
cœperis, ic.	cœperitis, smy/ ic.
cœperit.	cœperint.

Plusquam perfectum,

Sing: Cœpissem,

poczalbym był/

cœpissem,

poczalbys był/

cœpissem.

poczalby był.

Pluraliter,

Cœpissemus, poczelibysmy byli/

cœpissem-

157 EXEMP: CONIVG: ANOM: CAP: XXVII.

cœpissetis, poczelibyscie byli/
cœpisent, poczeliby byli.

Futurum,

Sing: Plur:

Cœpero, poczne/	Cœperimus, poczniemy/
cœperis, pocznieſ/	cœperitis, poczniecie/
cœperit, pocznie.	cœperint. poczna.

Infinitivus.

Perfectum y Plusquam perfectum,

Cœpisse, poczać.

Futurum, Cœpturum esse, miec poczać.

Dwoie participia idę od tego Verbum Cœpi.

Præteritum ná TUS, iako Cœptus, poczety/

Futurum ná RUS, iako Cœpturus, ktery pocznie.

SALVE, AVE, VALE.

Imperativus.

Præsens,

Sing: Plur.

Salve, zdrow badź.	Salvete, badźcie zdrowi
Ave, witay/	Avete, witaycie/
Vale, miey sie dobrze.	Valete, mieycie sie dobrze.

Futurum,

Sing: Salvelo,

Avelo,

Valeto.

Infinitivus.

Præsens,

Salvere, Avere, Valere.

Cicero etiam dixit, Salvebis & Valebis.

EXEMPLA CONIUGATIONUM

Verborum Impersonalium.

O P O R T E T.

Indicativus modus.

Præsens,

Sing: me	Oportet,	ábymia/ zé.
te	oportet, potrzebá	
illum	oportet.	

Pluraliter,

Nos	Oportet,	ábysmy my/ zé.
vos	oportet, potrzebá	
illos	oportet.	

Imperfectum,

Sing: me	Oportebat,	ábymia/ zé.
te	oportebat, potrzebá	
illum	oportebat.	

Plur:

Nos	Oportebat,	ábysmy my/
vos	oportebat, potrzebá	
illos	oportebat.	

Perfectum,

Sing:		Plural:
Me	Oportuit,	Nos Oportuit,
te	oportuit,	vos oportuit,

Plus-

Plusquam perfectum,

Sing:

Pluri-

Me Oportuerat, te oportuerat, illum oportuerat. | Nos Oportuerat, vos oportuerat, illos oportuerat.

Futurum.

Sing: Me Oportebit, ábymia ře.
 te oportebit, potrzebá áby s ty / ře.
 illumí oportebit. bedzie áby on / ře.

Pluraliter,

Nos Oportebit, áby smy my / zE
 vos oportebit, potrzeba áby sciewy / zE.
 illos oportebit. bedzie áby oni. zE.

Imperativum nientia.

Conjunctivus.

Præfens,

Sing: Mc Oporteat,
te oporteat, potrzeba
illum oporteat. {aby mia/ż.
abyś ty/ż.
aby on/ż.

Pluraliter,

Nos Oporteat, ábysmy my / řc.
vos oporeat, potrzebá ábyscie woy / řc.
illos oporeat. aby oni. řc.

Imperfectum,

Sing: Me	Oporteret,	{ ábym ia / zc.
te	oporteret, potrzebás	{ áby s ty / zc.
illum oporteret.	bylo	{ áby on. zc.

Plura-

Pluraliter,

Nos Oporterét,   ábysmy my / zé.
 vos oporteret, potrzbá   ábyscie woy / zé.
 illos oporteret. byłο/   aby oni. zé.

Perfectum,

Sing: Me   Oportuerit,
 te   oportuerit, iáko in perfecto In.
 illum oportuerit. dicativi.

Pluraliter,

Nos   Oportuerit,
 vos   oportuerit,
 illos oportuerit.

Plusquam perfectum,

Singulariter,

Me   Oportuisset,   ábym iato byli zé.
 te   oportuisset, potrzbá   ábysty to byli / zé.
 illum oportuisset, by byłο   aby on to byli / zé.

Pluraliter,

Nos Oportuisset, potrze   ábysmy my to byli zé.
 vos oportuisset, báby   ábyscie woy to byli zé.
 illos oportuisset. byłο/   aby on to byli / zé.

Futurum,

Sing: Me   Oportuerit, iáko in futuro In.
 te   oportuerit, dicativi.
 illum oportuerit,

Plur: Nos   Oportuerit,
 vos   oportuerit.
 illos oportuerit.

Infini-

Infinitivus.

Præsens & Imperfetum, Oportere.

Perfectum, & Plusquam perfectum, Oportuisse.

Tæktež:

Me pudet, wstyd mie: me pudit.

Me pœnitet, žal mi / káie sie: me pœnituit.

Me piget, lenie sie / wstyd mie: me piguit.

Me tædet, testno mie: me pertæsum est.

Me miseret, žal mi / lituie: me misertum est.

Me decet, przystoi ná mie: me decuit,

Me juvat, pomocno mi: me juvit.

Et qvæ Dativum habent:

Sing:

Mihi licet, wolno mi.

tibi licet,

illi licet.

Plura

Nobis licet,

vobis licet,

illis licet &c

Impersonale Passivæ vocis,

AMATUR.

Indicativus.

Præsens, Amatur, milowano bywa.

Imperfetum, Amabatur.

Perfectum, Amatum est.

Plusquam perfectum, Amatum erat.

Futurum, Amabitur.

Conjunctivus.

Præsens, Ametur.

L

Imperf:

PARS II. ETYMOLOGIA DE PART: 163

Imperfectum, Amaretur.

Perfectum, Amatum sit.

Plusquam perfectum, Amatum esset.

Futurum, Amatum erit.

Infinitivus.

Præsens y Imperfectum, Amari.

Perfectum & Plusquam perfectum, Ama-
tum esse.

Futurum, Amatum iri.

Tak tež Docetur, vežono bywa. Legitur, cžys-
tano bywa. Auditur, siuchano bywa. Audi-
tum est, slyßano. Sedetur, siedžianq bywa. Se-
debatur, sessum est, siedžianq. &c.

CAP. XXVIII.

DE PARTICIPIO.

Quid est Participium?

(D) Est nomen Adjectivum verbale, significans tempus.

Participio quoq; accidentiis

Participium qvædam accidentia mutuator a Ver-
bo, ut, Tempus & Formam: Qvædam a Nominis, ut,
Genera & Declinationes.

Qvot sunt Tempora Participiorum?

Tria: Præsens in NS, ut: Amans, docens, legens, audi-
ens. Præteritum in TUS SUIS, & XIS, ut: Amatus, vi-
sus, fixus. Futurum in RUS, & DUS, ut: Amaturus, A-
mandus.

Qvot

Qvot sunt Forme Participiorum?

Duae: in NS, & US. Ab Activo enim verbo & Neutro
veniunt Participia Activa presentis temporis in NS,
& Futuri in RUS: ut, Amo, amans, amaturus: Sedeo, se-
dens, sessurus. Qvamvis à qvibusdam Neutrīs etiam Par-
ticipia Passiva Præteriti aut. Futuri temporis reperian-
tur; ut, a Doleo, dolendus: a Clamo, clamatus: ab Audeo,
ausus, & audendus, &c. A verbo Passivo venuunt Participia
præterita Passiva in TUS, SUS, XUS, & Futura in
DUS: ut Amor, amatus, amandus: &c.

A Deponenti verò qvatuor plerumque veniunt Par-
ticipia, Præsens, Præteritum, & utrumque Faturum:
ut, Vt or, uiens, usus, usurus, & utendus.

Cujus generis sunt Participia?

Præsens est generis Omnis, reliqua in US desinentia,
sunt generis Masculini, qvorum Fæmininum in A definit,
Neutrum U.

Qvomodo declinantur Participia?

Præsens ad tertiam declinationem nominum, ut Adje-
ctiva unius terminationis; reliqua ad primam & secun-
dam declinationem nominum, ut Adjectiva trium termi-
nationum pertinent.

CAP. XXIX. DE ADVERBIO.

Qvæ voces sunt inflexibiles?

Qvæ per numeros & personas non variantur. ut
Adverbium, Præpositio, Conjunctio, Interjectio.

Quid est Adverbium?

Adverbium est vox, quæ actionis aut passionis circumstantiam una voce effert: ut, *Graviter*.

Quot sunt significaciones Adverbiorum?

Significationis Adverbiorum multa capita sunt:
L O C I. In loco: ut, *Hic, isthinc, illinc*, &c. Quorum Interrogativum est *Vbi?*

De loco: ut, *Hinc, isthinc, illinc*, &c. Quorum Interrogativum est *Vnde?*

Per locum: ut, *hac, isthac, illac*. Quorum Interrogativum est *Quà?*

Ad locum: ut, *Huc, isthuc, illuc*, &c. Quorum Interrogativum est *Qvò?*

Versus locum: ut, *Horsum, isthorsum, illorsum*, &c.

Quorum Interrogativum est *Qvorsum?*

T E M P O R I S. Ad Interrogativum *Qvando? Hodie, Heri, cras, &c.*

Ad Interrogativum *Quamdiu? semper, aliquandiu &c.*

N V M E R I: *Semel, bis, ter, quater &c.* Ad interro-
gativum *Qvoties?*

M A G N I T U D I N I S: *Longè, latè, breviter, pro-
lixè, &c.*

Ad Interrogativum *Quantūm vel Qvousque.*

Q V A N T I T A T I S I N G E N E R E: *Multūm,
parūm, aliquantūm, modicūm, &c.* Ad Interrogativum
Quantūm?

Q V A L I T A T I S: *Ita, sic, aliter, pulchrè, doctè,
bene,*

benè, malè, &c. Ad interrogativum Qvomodo?

SIMILITUDINIS: *Qvasi, ceu, sic, ut, uti, sicuti, Quemadmodum &c.*

INTENDENDI: *Valde, prorsus, nimium, admodum, omnino, &c.*

REMITTENDI: *Sensim, paulatim, pedetentim, a-
grè, vix, &c.*

MINVENDI: *Saltem, minimum, ut, certè, vel
&c.*

COMPARANDI: *magù, minus, tam, quam, tan-
quam, eque, perinde, &c.*

ELEVANDI: *Scilicet, nimirum, videlicet, susque-
que, &c.*

DVBITANDI: *Forsan, forsitan, fortassis, fortas-
se, An, num, &c.*

INTERROGANDI: *An? Num? Ne? Cur? Qva-
re? Vbi? Quo? Unde? Qvando? Qvamdiu? Qvoties? qvomo-
do? &c.*

AFFIRMANDI: *Ita, etiam, sic, certè, profectò,
&c.*

NEGANDI: *Haud, non, neque, nequaquam, &c.*

DEMONSTRANDI: *En, Ecce.*

IVRANDI: *Næ, profectò, vere, Amen, &c.*

HORTANDI: *Eja, age, agite, Cedd, &c.*

OPTANDI: *ut, utinam, si, ó si &c.*

CONDITIONIS: *sù, fodes, sultù, &c.*

CONCEDENDI: *sanc, sanequidem, illicet, &c.*

PROHIBENDI: Ne, nequaquam, minimè, &c.

RESTRINGENDI: Quà, quatenus, quando &c.

CORRIGENDI: Imò, potius, magù, verius, &c.

ELIGENDI: Præcipue, imprimù, præsertim, potius, magis, &c.

EXCLUDENDI: Solùm, tantùm, modò, &c.

SEPARANDI & DISTRIBVENDI: Seorsim, separatim, priratim, simpliciter, Dupliciter, &c.

CONGREGANDI & COMITANDI: simul, unà, pariter, collectim, &c.

ORDINIS: primò, secundò, tertio, deinde, deinceps, &c.

EVENTVS: Fortè, fortuitò, forzè fortuna, casu, &c.

Comparantur Adverbia?

Comparantur, nempe orta a Nominibus Adjektivis Comparabilibus, Comparativum habent in US, Superlativum in ME. ut;

Fortiter fortius fortissime.

Docè doctiùs doctissime.

Sapè sapiùs sapissime.

Diu diutiùs diutissime.

Propè propriùs proxime.

Penè penissime.

Satis satius.

Secus seciu.

Sic & Tempori, temporius.

CAP. XXX.

DE PRÆPOSITIONE. (c)

Quid est Præpositio?

Præpositio est vox, verbo nomen adjungens, quod aliquam facti circumstantiam significat.

Quotuplices sunt Præpositiones?

Duplices: Aliæ separabiles, (quas vide in Syntaxa cap. xi.) aliæ inseparabiles.

Quæ præpositiones sunt Inseparabiles?

Septem. An vel Am, Di vel Dis, re, te, ve, con.

[nisi malis consuetudinibus esse ex Cum.]

CAP. XXXI.

DE CONJUNCTIONE.

Quid est Conjunctio? (c)

Conjunctio est vox, quæ superioribus sententiis aut vocibus alias annexit.

Quot sunt significations Conjunctionum?

Præcipue duodecim.

I. Copulativæ: Et, qre, quoqre, ac, atque, etiam, simul, cum, tum, nec, neque, neu, néve. &c.

II. Disjunctivæ: Ve, vel, aut, seu, sive.

III. Electivæ: Qvam, ac, atque.

IV. Adversativæ: At, sed, ast, atqui, autem, verum, vero, verumenim vero, interea, interim, tamen.

V. Concessivæ: Etsi, etiamsi, rametis, qvanquam, quamvis, licet, ut, quidem, eviderem, sanè, saltē.

VI. Conditionales. Si, sin, ni, nisi, siqvidem, modi,

dum, dummodo, quodsi, quoad, quatenus, alioqui, cetero-
gri, alias.

VII. Exceptivæ: Nisi, præterquam, extraquam.

VIII. Explanativæ: Seu, sive, vel, scilicet, nempe,
quippe, nimirum. &c.

IX. Causales: Nam, namque, enim, etenim, quia,
quoad, quoniam, quando, quandoquidem, quandoque, si, si-
quidem, ideo, propterea, &c.

X. Conclusivæ seu Ratiocinativæ: Ergò, ideo, idcir-
co, igitur, quapropter, proinde, quamobrem, quare, pro-
pterea, &c.

XI. Ordinis, seu continuativæ: Insuper, postea, post-
quam, denique, deinde, deinceps, præterea, primò, secundò,
ultimò, &c.

XII. Completivæ: Nam, ne, ergo, igitur.

Quotuplex est ordo Conjunctionum in oratione?

Triplex: Præpositivus, Postpositivus, & Commu-
nis seu indifferens.

Quæ Conjunctiones sunt Præpositivæ?

Quæ in oratione tantum præponuntur: ut, Nam,
quare, ac, at, ast, nec, si, quin, nisi, sin, seu, sive, verum.

Quæ Conjunctiones sunt Postpositivæ?

Quæ in oratione tantum postponuntur: ut, Autem,
enim, que, quidem, quoque, ve, verò.

Quæ Conjunctiones sunt Communes seu indif-
ferentes?

Quæ indifferenter, alias in oratione præponuntur:
alias

aliæ postponuntur: ut, Ergò, igitur, itaque, quoniam, tam
en. [Ex q̄sibꝫ, Itaque & quoniam c̄rebrius præponuntur: Igitur
sapientia postponitur.]

C A P. X X X II.

- D E I N T E R I E C T I O N E. (c)

Quid est Interjectio?

Est vox, animi affectionem s̄ono incondito indicans.

Da præcipuas significationes Interjectionum?

Interjectionum aliæ sunt,

Admirantis: *Papæ, vah, hui, hem.*

Approbantis vel laudantis: *Euge, eja.*

Comminantis: *Væ, hem.*

Dolentis: *Væ, heu, cheu, hei, au, ah, proh, ô, ha, jo.*

Metuentis: *Atat.*

Indignantis: *Hem, ehem, vah, hau, oh, ô, proh.*

Gaudentis: *Evaꝫ, jo, ho, evohē, ju.*

Irridentis: *hui, vah, hem, eja,*

Ridentis: *Ha ha ho.*

Lachrymantis: *hei, hoi, oh, ohe.*

Blandientis: *Eja, fodes, sis.*

Exclamantis: *ô, adeo.*

Vocantis: *ô, heu, echo.*

Respondentis: *Hem, ehem.*

Fastidientis: *Apate, ohe, Phy.*

Silentium præcientis: *Au, st, bat, Pax, ho.*

PARS III. SYNTAXIS.

Quid docet Syntaxis?

Docet vocum inter se constructionem.

[Est autem constructio alia Convenientiae, quia voces diversae certis accidentibus convenienter: alia Rectio[n]is, quia vox alia alias seruo quodammodo accidente regit ac postulat.]

CAP: I.

DE CONVENIENTIA NOMINIS
CUM NOMINE.

I. Regula.

(C) Substantivum Adjecti- Substantivum & Ad-
vū tak z soba bywāia z laczo- jectivum, eodem ge-
ne/ že māia iednož Genus, ie- nere, numero & casu
denže numerum, y iedenže cohærent. uta
casum, iako:

Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano. J.v.

Amicus certus in re incerta cernitur. Enn.

Tu Substantivum Amicus, y Hic Substantivum
Adiectivū certus, tak z soba Amicus, & Adiecti-
jo z laczōne/ že māia iednož vum certus, cohærent
genus, to iest masculinum; eodem genere, vide-
iedenže numerū, to iest sin- licet masculino; nu-
gularem; y iedenže casum, to mero, videlicet sin-
iest Nominativum. gulari; & casu, videli-
cet Nominativo.

NOTA.

(D) 1. Adiectivorum rationem etiam Pronomina & Participia habent.

2. Natu-

2. Naturam Substantivorum interdum induunt Adjectiva. [ut, *Amicus* certus: *rusticus* ille: *fortunate senex*] & Verbum vel tota Oratio, cui Adiectivum Neutrius generis apponitur. ut:

Pers. *Velle suum cuique est, nec voto rivitum uno.*

In tempore ad eam veni, qvod rerum omnium primum est. Teren.

3. Participium passivum inter duo substantiva possum, cum praecedente regulariter convenit. ut:

Tullia erat nata hōno: non natus. Cic.

Bonitus Imperator, cūm vitam laqueo finiisset, dictus est amphora pendens. Flav. Vopisc.

EXCEPTIO I.

Relativum cum Antecedente Substantivo, satis est Genere & Numero convenire. Casus autem talis est, qualem vox sequens possebat. ut:

Pronomen relativum ma miej toż genus, y tenże numerum, Etory ma wprzod idace substantivum: ale casus ie' ma być/ iakkiego potrzebuje słowa pozad idace. iakkó:

Nulla videtur dura curatio, cuius effectus est salus. Sene.

Quo semel est imbuta recens servit odorem Testa diu. Horat.

Hic relativum *Cujus*, conuenit cum antecedente Substantivo *curatio*, co-

Tu Pronomen relativū *Cujus*, ma toż genus, Etory y substantivū wprzod idace

*idace curatio, to iest fœ-*dem genere, videlicet fœ-
*mininum, y tenze nume*minino, & numero, vide-
rum, to iest singularem: licet singulari: casus au-
*Ale casus iego iest takiiā-*tem hic est genitiv⁹, quem
*iego potrzebuie slowko*postulat Vox sequens ef-
*pozad idace effectus, á ten-*sediu..
iest genitivus.

NOTA.

(c) Relativum positum inter duo substantiva diver-
 sorum accidentium, tam antecedenti, quam sequenti
 recte respondet. Antecedenti, ut:

Vnus erat tuto natura vultus in orbe.

Qveni dixerē, Chaos. Ovid.

Consequenti, ut: *Animal plenum consilii, qvem voca-
 mus hominem.* Cic.

EXCEPTIO 2.

(d) Interrogativum & redditivum, si ad idem verbum
 respondeatur, casu convenire sufficit. Genus autem &
 numerus, a re significata pendent, ut:

Qui venit? Cicero, Maria, homines.

Cujus sunt verba? Virgilii.

Veri dedisti? Neutri: Iohanni.

Quid habes? Cultrum: nummos.

II. Regula.

(e) Substantivum, explicationis gratiâ, alii substanti-
 vo vel pluribus eodem casu absqve conjunctione ap-
 ponitur. Vnde & Appositio dicitur. ut:

Et genus & formam regina pecunia donat.

72 173 DE CONV: NOM: QVM VERB: CAP: II.

Not^a.

1. Substantivorum naturam nonnunquam & Adjectiva induunt, ut: Virg.

— — — varium & mutabile semper

Fœmina

Dulce sat^us humor. Triste lupus stabulū.

Fama malum, quo non aliud velocius ullum.

2. Si alterum substantivum est mobile, etiam genere(B) & numero convenire debent. ut:

pecunia regina: non rex.

Magister artū, ingenīq^z largitor

Venter. Pers. non magistra, aut largitrix.

Sed Epicœnis & Neutris jungitur Masculinum, ut:

Aqvila rex avium: non regina.

Tempus discipulus & magister multorum.

[Epicœnum autem vocant, cum sub uno genere, unaq^z terminazione, uterque sexus exprimitur.]

CAP: II.

DE CONVENIENTIA NOMINIS
CUM VERBO.

I. Regula.

Nominativus & Verbum personale coherēt in simili numero & persona. ut:

Nominativus y Verbum personale tak^u maia byc^z iedenž numerum y iednež personam.

Plaut: Est profecto Deus, qui, quæ nos gerimus, auditq^z videtq^z.

Hic No-

Tu Nominativus Deus, Hic Nominativus
 y Verbum Personale **Deus**, & verbum per-
 est, tāk ſa z sobą zlaczo-
 nci že māia iedenże nu- simili numero, nempe
 merum, to iest/ singu- singulari, & persona,
 larem, y iednež perso- nem petertia.
 nam,to iest/trzecia.

(D)

Not. I.

Gemini interdum junguntur verbis Nominativi,
 qvorum posterior statum rei indicat [eftq; loco Adverbii.]

Nemo ferè saltat sobrius, niſi fortè insanit. Cic.

2.

Verba substantiva, & Nuncupandi passiva, aut simili-
 vim habentia, itemq;ve participia verborum Nun-
 cupandi in Vocativo posita, præcedit & seqvitur
 Nominativus, ut:

ira furor brevū est. Horat.

*Themistocles, cùm in epulu recusas set lyram. habitus est
 indoctior. Cic. Salve primus omnium parens patriæ ap-
 pellate. Plin.*

3.

Vtimur Verbis interdum finitis, dissimulato Nomi-
 nativo. ut:

Nitimus in vetitum semper. cupimusq;ve negata.

*Sic: Vivimus (scil: nos.) adestis (scil. vos.)
 ajunt (scil: homines.) tonat, pluit.*

4.

Vsurpantur & Infinitivi, aut tota oratio itemq;ve ad-
 verbia, & voces materialiter sumtꝫ, loco Nominativi.
 ut:

Eximia

Eximia est virtus, prætare silentia rebus.

At contrà, gravis est culpa, tacenda loqui. Ovid.

Crede mihi, sapere est, non nimium sapere. Mart:

*Quod Tyranni vivunt, malum est. Abundè est frau-
si vales, bene est.* *Amo est verbum.* (du.)

II. Regula.

Vocativi Imperativis secundæ personæ præponun-
tur in eodem numero: aut sine verbo orationi inle-
runtur. ut:

— — *Romanem memento.*

Eripe nate fugam, finemq; impone labori.

Nate Deā, q[uo]d fata trahunt retrahuntq; seqvamur. Virg.

Notæ.

Secundà persona Imperativi interdum sola usurpa-
tur, omisso vocativo. ut:

Durate & vosmet rebus, servate secundis. Virg.

CAP. III.

DE CONSTRUCTIONE PRONO- MINUM RECIPROCORUM.

I. Regula.

Pronomina reciproca non adduntur primæ, aut ^(D) secundæ personæ; sed tantùm tertiae. ut:

Conscius ipse tibi, de se putas omnia dici.

Sic: *Amat se: non amo se: vel amas scipsum; sed amo me-
ipsum, amas te ipsum, amat te vosipso.* &c.

*Habet, vel habent suos libros; non habeo vel habes suum li-
brum: vel habemus, aut habetis suos libros; sed habeo me-
um,*

um, habes tuum librum, habemus nostros, habetū vestros libros, &c.

II. Regula.

Pronomine Reciproco utimur, cùm actio verbo aut participio designata, versatur circa ipsum agente, aut res illi proprias, ut:

Quanto quicunque sibi plura negaverit, a Deo plura feret. non, negaverit illi.

Svet: de Tyber: *Ait, similem se semper sui futurum, nec unquam mutaturum mores suos, quamdiu mentis sanctae fuisse.*

CAP. IV.

De Rectione Genitivi.

Regula I.

(c) Kiedy dwoie Substantiva, rzeczy rozne znaczace / 3 so- ba zlaczone bywaja / tedy jedno z nich ma byc genitivi casus. takz:

Mors ultima linea rerum.

Tu dwoie substantiva linea y rerum, rozne rzeczy znaczace/ sa 3sobą zlaczone/ tak ze jedno z nich / to iest rerum, iest genitivi casus.

Substantivum cum substantivo, rem diversam significante, genitivo jungitur, ut Hic substantivum rerum jungitur in genitivo casu cum altero substantivo rem diversam significante, nempe linea.

Nota.

Sic & Adjectiva pro substantivis usurpata, ut:

ESEA

177 D E R E C T I O N E G E N I T I V I . C A P : IV.

Esca malorum. vindicta sui. illius odio.
Item: Multum pecuniae. nihil boni. meum solius.
tuum ipsius. noster duorum.

E X C E P T I O .

Verbalia substantiva interdum casum verbisuire. (E)
tinent. ut:

Iustitia est obtemperatio scriptis legibus. Cic.

Quid tibi hanc rem curatio est? Plaut.

I I. Regula.

Genitivum adsciscunt Adjectiva, quæ curam, desiderium, metum, notitiam, crimen, aut his contrarium significant: Itemque verbalia in AX, & Participia in NS, habitum seu consuetudinem significantia. ut:

Conscia mens recti, famæ mendacia ridet. Ovid.

Integer vite, sceleruq; purus. Hor.

Tempus edax rerum. Ovid.

Fugitans litium.

N O T A .

I. Quædam Adjectiva reatum significantia, præter Genitivum etiam Dativum aliquando admittunt, aut Ablativum, præpositione vel addita, vel omissa. ut:

Reus voti. reus stipulando. reus de pecuniis repetundis. obnoxius timori: & obnoxius timori. insons cædis: & insons crimine cædis. liber laborum, & liber a legibus.

I I. Adjectiva quædam notitiae, etiam variè construuntur. ut:

Doctus utriusq; lingvæ: doctus Latinis literis: Doctus Graecæ, doctus ad militiam &c.

III. Regula.

(A) Superlativa & qvæ collectionem aut partitionem significant, Genitivum pluralitatem significantem adsciscunt: qui exponitur per E, EX, vel Inter, ut:

Alter horum; manuum agilior *dextra*. Digitorum longissimus *medius*: Decimum qvemqve militum: Qvotusqvisqve Philosopherum. *Totius Græciæ facile doctissimus Plato.* Cic.

[Comparativo utimur, cùm partitio inter duo instituitur: & tum qvaritur per Uter, a, um? Superlativo autem, cùm inter plura & qvaritur perqvis, qvæ, qvid?]

IV. Regula.

Genitivum postulant *sum*, *forem*, & *fio*, cùm possessionem aut proprietatem significant, ut:

Hec vesti est patris,

Demetrias Ætolorum facta est. Liv.

Boni pastoris est, sondere pecus, non deglubere. Svet.

V. Regula.

Interest & *refert* Genitivum adsciscunt, sequente mox Infinitivo, vel Conjunctione, cùm particulis, UT, AN, NE, & similibus, ut:

Interest omnium recte facere. Cic.

Refert omnium animadverti in malos. Id.

Reipub. refert, ne intercidant literæ.

EXCEPTIO.

Pronomina possessiva, *Mea*, *Tua*, *Sua*, *Nostra*, *Vestra*, *Cuja*, cum verbis *Interest*, & *Refert*, Ablativo casu, genere fœminino junguntur, ut:

Tua & mea maxime interest te valere. Cic.

Nota.

179 DERECTIONE DATIV. CAP: V.
NOTA.

Nonnunquam Ablativus pronominis poslesivi, & Genitivus Nominis, cum verbis Interest & Refert concurrunt, ut:

Tua adolescentis interest, *majores natu vereri.*

Mea Consulis refert, *Rempub. vigilanter administrare.*

CAP. V.

DE RECTIONE DATIVI.

I. Regula.

Dativos adsciscunt, qvæ commodum, facilitatem, similitudinem, proprietatem, amicitiam, affinitatem, notitiam, aut his contraria significant. Itemqve verbalia in BILIS, & in DUS participia passivæ accepta, ut & Gerundia in DUM. ut:

In via virtuti nulla est via.

Manifestum omnibus: *nec dictu affabilis ulli,*

Venerandus omnibus, curandum tibi.

II. Regula.

Quodlibet verbum ad mittit Dativum, ejus rei cui qualicunqmodo ali- quid tribuitur, vel adimi- tur. ut:

Wszelkie^v verbo to może być przydany dativus zna- czacy rzecze kto rey się co póż wlaściwa abo ode- muię. iako to:

Dat *veniam corvis, vexat censura columbas.* Iuven.
Hic verbum *Dat*, admit- tit Dativum *corvis*, qui- bus aliqvid tribuitur.

Tu Verbo dat, przydany jest Dativus Corvis, kto- rym sie tu rzecz perona przywlaścięza.

III. Regula.

(D) Verbo *EST*, habendi significatione, utimur cum Dative Posessoris. ut:

An nesciū longas, regibus esse manus? Ovid.

Pers. Tecum habita, & norū quām sit tibi cursus supplex.

Sic etiam: — — eris mihi *magnus Apollo.*

Et: *Homo homini lupus: Homo homini Deus.* sc. Est.

IV. Regula.

Quibusdam verbis gemini adduntur Dativi quozum alter personam: alter commodum aut incommodum significat. ut:

Est mibi lucro: Cedet tibi honori: dedecori.

V. Regula.

(E) Nonnunquam Dativus verbis adjicitur, Accusativi loco vel Ablativi, cum præpositione. ut:

It clamor cœlo: pro, ad cœlum.

— — neque cernitur ulli: pro, ab ullo.

— — — solus tibicerte *Amynas*, pro, tecum.

VI. Regula.

Impersonalia ex personalibus facta pleraque, ut & *Liber, colliber, licet, & liquet*, Dativum adsciscunt. ut:

Sufficiit mihi: Placet illi: liquet omnibus.

CAP. VI.

DE RECTIONE ACCUSATIVI.

(F) I. Regula.

Wszystkie Verba activa, | Activa verba omnia, ut
takie y deponentia, kiedy | & Deponentia, qvæ Acti-
znacza czynić co / biorą | vē significant, Accusati-
do siebie accusativum. | vum adsciscunt.

181 D E R E C T I O N E A C C V S . C A P . VI .
ut: *Studia* adolescentiam alunt, senectutem oblectant,
secundas res ornant, *adversis* perfugium ac solatium
præbent. Cic.

Conqueri fortunam *adversam*, non lamentari decet.
Cic.

Hic Verba Deponentia, lamentari & conqueri, quæ activè significant, adsciscunt Accusativum, fortunam. | Tu Verba Deponentia, lamentari y conqueri, kto re czynić co znaczą / biora do siebie Accusativū fortunam.

E X C E P T I O .

Benedico, maledico, nubo, insidior, adversor, & quæ. (D)
dam alia, Dativum adsciscunt.

I I . Regula.

Adsciscunt & Neutra quædam & Deponentia, quæ significant Neutraliter, Accusativos, vel suæ originis, vel cognatae significationis. ut:

Suæ originis:

Servio servitutem. Plaut.

Erro errorem. Gell. *Ludo lufum.* Teren.

Pugno pugnam Plau. *Iuro iurandum.* Cic.

Præliari pralium. *Seqvi sectam.* mori mortem.

Cognatae significationis:

Curro viam. Olet lucernam. Vivo etatem.

Iurat iurem, lapidem. *Dormit somnum* Epimenidæum.

N o t a .

Accusativus interdum vertitur in Ablativum. ut: (B)
Diu video rità vivere. Plaut. pro vitam.

Morte obiit repentina. Svet. pro mortem.

Non licet rectâire via. Seneca. pro riam.

III Regula.

Certa qvædam verba duos Accusativos adsciscunt; unum personæ, alterum rei.

*Flagito, posco, peso, precor, obsecro, postulo & oro
Exoroq; interrogō, percunctorq; rogoq;.
Exigo & erudio, doceo, moneo, admoneoq;.
Hortor & appello, voco, prædico, nuncupo, dico,
Nomiro & efficio, facio, do, consulo, reddo.
Et celo, præsto, puto, censeo, judico, duco.*

ut:

Nulla salus bello, pacem te poscimus omnes.

NOTA.

Accusativum rei etiam passiva retinentia *doceo, edeo, moneo, admoneo, rogo, exoro, & posco*. ut:
Pauca docendus eris. Ovid.

(D)

IV. Regula.

His verbis, *Debet, dedecet, delectat, jurat, oportet, latet, præterit, fugit, saltat,* Accusativus personam significans additur, sequente mox Infinitivo. ut:

Mendacem oportet esse memorem.

V. Regula.

Accusativo freqventiūs utimur de tempore, cùm per vocem *Quamdiu* qværi potest: & de loco, cùm motum ad locum, nomine proprio expressum, significamus. ut:

Quamdiu vixit? ducentos annos. Quid proficisci? Proficisci Athenas.

NOTA.

Quamdiu de tempore continuo, ablative utimur. ut: Vixit annis no-
yem,

CAP. VII.

DE RECTIONE ABLATIVI.

I. Regula.

Ablativo nomina temporis efferuntur, cùm quæri potest per *Quando*: & urbium nomina de loco & per locum significantia. ut:

Quando venisti? superioribus diebus.

Puncto temporū, maximarū rerum momenta vertuntur.

Româduces si: Quà ibis in Germaniam? Cracoviam.

II. Regula.

Duo Ablativi junguntur, ad designandum Tempus, modum, aut causam actionis. ut:

Nil juvat amissio claudere septa grege. Ovid.

Nil desperandum Teucro duce, & auspice Teucro.

Tu nihil invitâ dices facies vē Minervā. Horat.

Qvod, autore te, velle cœpi, adjutore asseqvar. Cic.

III. Regula.

Comparativi comparatè accepti adsciscunt Ablativos, qui interdum exponuntur per *quam*, *ac*, *atq;*, *cum eo* casu, quem vox præcedens requirit. ut:

Vilius argentum est auro, virtutibus aurum. Horat.

Hominem callidiorem vidi neminem ac Parmenonem.

NOTA.

(8)

Interdum resolvitur Ablativus per Nominativum, etiam si verbum præcedens alium casum requirat, &

"verbū: " aut h.

M. t.

Nepi

tum subauditur verbum est, aut simile, ut:

Novi hominem multo, quam Phormio [est] callidorem.

IV. Regula.

*Dignus & indignus, fatus, praeditus, contentus, turgidus,
gravus, venalus, natus, prognatus, fatus, cretus, editus, ortus, &c
his similia, Ablativum adsciscunt. ut:*

Dignum laude virum. Musa vetat mori. Hor.

Contentus paucis. Fretus sua virtute.

Morte venalem laurum. Horat.

Ingenuus parentibus natus. Plaut.

Ortus obscuro loco. Liv.

NOTA.

(E) *Dignus & Indignus nonnunquam etiam Genitivum
habent. ut:*

*Suscipe curam & cogitationem dignissimam tuae virtu-
tis. Cic.*

Descendam magnorum haud unquam indignus avorum. Vir.

V. Regula.

(D) *Ablativos adsciscunt, quæ causam, instrumen-
tum, modum, partem, excessum, & similem aliquam
circumstantiam significant. ut:*

Fessus cursu. Promitus manu. Tristia eventu. Aeger oculi.

Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine luscus.

Longior me digita. Genere Andria. Tempore prior.

Ennius ingenio maximus, arte rudis.

Oderunt peccare boni virtutis amore.

Oderunt peccare mali, formidine pena.

VI. Regula,

(E) *Quæ ordinem aut diversitatem significant Adjecti-
va Ab-*

185 D E R E C T I O N E A B L A T . C A P . VII .
va Ablativos adsciscunt, cum præpositione A, vel Ab.
ut:

Proximus a Iove.   Tertius ab urbe lapū.

Diversus ab illo.

— — — quantum mutatus ab illo

Hectore — — —

N O T A .

1. Alius, in comparatione postulat particulas redditivas, quam, præterquam, ac, atque, nisi. ut:

Aliud mihi respondes ac rogo.

2. Alius & alienus, interdum cum Ablativo, sine præpositione junguntur. ut:

— — Hoc alium desine velle virum. Tibul.

Alienum dignitate imperii. Cic.

Amore nostro non sum arbitratus alienum.

VII. Regula.

(c)

Passiva verba omnia, ut
& Neutra ac Deponentia
passivè significantia, Ab-
lativum adsciscunt, cum
præpositione A, vel Ab.
ut:

Wszystkie verba Passi-
va, sako y Neutra y De-
ponentia, ktore co ciers
piec znacza/ biora do sie-
bie Ablativum z prepos-
titio A, abo Ab.

Laudatur ab his, culpatur ab illis. Hor.

Salve ab amicis. Periit ab Hannibale.

Mori ab ense, Vapulat a Magistro.

Hic verbum Passivum
Laudatur, adsciscit Abla-
tivum his, cum præpositi-
one Ab.

Tu Passivum Laudatur,
bierze do siebie Abla-
tivum his, z prepositio Ab.

EXCEPTIO.

Oblector & delector, sine præpositione Ablativo junc-
guntur.

(D) VIII. Regula.

Quæ Prohibendi significationem habent: item Au-
ferendi, Abstinendi, aut Distandi, Ablativum adsci-
scunt. sed aliàs cum præpositione A vel Ab: aliàs sine
præpositione. ut:

Ignarum suos pecus a præsepibus arcent. Virg,

Qvum abeslet ab Amano iter unius diei. Cic.

Ne fatus nescia Dido finibus arceret. Virg.

IX. Regula.

Mercandi verba, contrahendi & æstimandi, Ablati-
vum pretulisse Præpositione adliscunt. ut:

Vendidit hic auro patriam. Virg.

Haud illi stabunt Æneia parvo hospitia.

EXCEPTIO.

Excipiuntur hi Genitivi, ranti, tantidem, quanti, quan-
ticunque, plurū, minorū, &c. ut:

Magis illa juvant quæ pluris emuntur. ↗

X. Regula.

Ablativos adliscunt & hæc Deponentia, *Vtior, abu-*
tor, fruor, fungor, positor, vescor, nitor, glorior. Itemque hæc
Neutra: *Victio, vivo, pro Alor; labore, pro male habeo;*
sto, consto, pluit. ut:

Vescor carne. Fungor officio. Glorior rebus gestis.

Laborare fame. Stare promissis. Pluit lapidibus.

NOTA.

1. *Potior etiam Genitivum habet.* ut:

Posse illius regni potiri. Cic.

2. *Vtior, abutior, fruor, fungor, positor, vescor, & pluit, ali-*

187 D E R E C T : D I V E R S : C A S : C A P : VIII.

quando etiam Accusativum adsciscunt. ut:

Fortiter malum qui patitur, ille post potitur bonū. Plaut.
Absinthium vescuntur. Plin. Pluit lapides. Val. Max.

C A P . V I I I .

D E R E C T I O N E D I V E R S O R U M C A S U U M .

I. Regula.

Genitivum vel Ablativum subjicimus tam nominibus, quam verbis substantivis, cum formam aut qualitatem alicujus describimus. ut:

Ingenui vultus puer, *ingenuiq* pudoris. Iuv:

Homo antiqua virtute & fide. Terent.

Cum faciem video, videtur esse quantivū pretii. Ter.

Fallit enim vitium specie virtutis & umbra.

Cum sit triste habitu, vultuque & veste serena. Iuven.

Sit amplissimi corporis, cervice valida. Colum.

II. Regula.

Qvæ copiam aut inopiam significant, sive Nomina, sive Verba, modò Genitivum, modò Ablativum recipiunt. ut: — — — Horum

Semper ego optarem pauperrimus esse bonorum. Horat.

Eget armis Cappadocum Rex.

Dives agris, dives positis in fænore nummis. Horat.

Malo virum, qui pecunia egeat; quam pecuniam quæ vi-
ro. Cic.

III. Regula.

Accusandi verba, damnandi & absolvendi, Genitivum adsciscunt, vel Ablativum, qui crimen aut pœnam significet. ut:

Qui alterum incusat proprii, ipsum se se intueri oportet.

Plaut.

Scel.

Scelere solutum, periculo liberavit. Cic.

I V. Regula.

Recipiunt Genitivos & Ablativos promiscue, qz curam aut perturbationem animi significant. ut:

Discructio animi, & *Discructio animo.*

EXCEP^TIO.

7. *Misereor, miseresco, & Satago*, Genitivum tantum admittunt. ut: *Is suarum rerum satagit*. Ter.

2. Miseror, aris, Accusativum adscilicit. ut, Cum familiaribus suis commune periculum miserabantur. Cæs.

V. Regula.

Verba memoriae & oblivionis promiscue Genitivum adsciscunt, vel Accusativum, vel etiam Ablativum, cum Præpositione D E. ut:

Memini	}	{	hujus rei,
Recordor			hanc rem,
Admoneo te,			de hac re.

Sic: *Venit mibi in mente* { *ejus rei,*
de care.

Nota.

Reminiscor & oblitiscor ad scilicet Genitivum vel Accusativum tantum.

V I. Regula:

Quæ mensuram aut spatiū significant, freqventer
Acculativo casu, rarius Genitivo vel Ablativo cum
verbis aut Adjectivis quantitatēm significantibus jun-
guntur, ut:

Caulis palmum altus. Plin.

*A recta conscientia transversum unguem non oportet
discedere. Cic.*

In morem horsi, areas latas pedum denam, longas pe-

189 D E R E C T : D I V E R . C A S V V M . C A P . V I I I .
dum quinqvagenum facio. Col.

Cum abessem ab Amano iter unius diei. Cic.

Bidui spatio abest.

Septem horis dormisse sat est juveniq; seniq;.

VII. Regula.

Vrbium propria , primæ vel secundæ declinationis, in loco esse significantia, Genitivo casu singulari: Tertiæ autem Declinationis , & Pluralia tantum Ablativo casu efferuntur. ut:

Scribit Romæ. Sum Carthaginæ.

Tarenti degit. Vivit Atheniæ.

N O T A .

Propria Vrbium imitantur & hæc appellativa: Domus, rus, humus, belli & militiae. ut:

Domi militiæq; boni mores colebantur. Salust.

Belli vel domi Rempub. augeat. Cic.

[Si ad locum significant, in Accusativo, si de loco, in Ablativo colle-
cantur. ut: Eo domum, venio domo &c.]

VIII. Regula.

(D)

Opus adsciscit Dativum personæ, & Nominativum vel Genitivum aut Accusativum rei acqvirendæ: Sed Ablativum tamen freqventiùs. ut:

Dux & author nobis opus est. Cic.

Hic erit artis opus. Ovid. Aliquancum temporis & magni laboris & multæ impensæ opus fuit. Plan.

Video mihi opus esse viaticum. Cic.

Vbi rerum testimonia adsunt non opus est verbis. Cic.

Tacito quum opus est, clamas. Cic.

Dicitur etiam: opus est loqui, &c. Ter.

N O T A .

NOTA.

[Comici earatione utuntur voces USUS. ut:

Viginti jam usus est filio argentinus. Plaut.

IX. Regula. (E)

(E) Nominandi formulæ, vel Nominativo casu effteruntur, vel Genitivo: aliquando etiam Accusativo: frequenter autem Dative. ut:

Hercyra nomen est huic fabule. Terent.

Nomen Mercurii est mihi. Plaut.

Scipio cui Africano cognomen fuit. Livius.

X. Regula.

Verba, Adulor, Allatro, Antecedo, Antecello, Anteco, Antesto, Antevenio, Anteverto, Attendo, Curo, Deficio, Despero, Illudo, Incesso, Insulto, Medicor, Moderor, Occumbo, Praegeo, Precurro, Praeo, Presto, Prestolor, Studeo, Tempero. eadem significatione modò Dativum, modò Accusativum admittunt. ut:

Adulari alicui. Qvint.

Adulantem omnes vidi. Cic.

Qui eloquentia cæteros antecellis. Cic.

XI. Regula.

Impersonalia Pœnitet, Piget, Pudet, Tædet, Miseret, eum Derivatis & compositis, præcedunt Accusativi, sequuntur Genitivi vel Infinitivi. ut:

Nihil faciendum est, cujus nos pœnitere possit. Cic.

Ne te pœniteat calamo trivisse labellum. Virg.

XII. Regula.

Genitivum & Dativum adsciscunt sequentia.

Æ, prævalu, proprius, similis, par, finitimusq;

Sic cuam affinus, germanus, itemq; propinquus,

Vnus, socius, fidus, cognatus, amicus.

191 D E R E C T . D I V E R . C A S V V M . C A P : V I I I .

Et derivata & qvæ componuntur ab illis. ut:
Similis Majorum. Et: *similis majoribus.*

X III. Regula.

Tam Dativum, qvam Accusativum cum præpositi-
one regunt seqventia.

Natus, idoneus, atqve accommodus, aptus, ineptus.
Vtilis, ac habiliis, qvæq; his contraria cernes. ut:
Natus Reipub. Et: *Natus ad omnia summa.*

X IV. Regula.

(D)

Construuntur cum Accusativo vel Ablativo ali-
qvando verba Composita, vi Præpositionis, cum qvæ
sunt composita. ut:

Villam Prætereo sciens. Terent.
Pedem portâ non extulit. Svet.

X V. Regula.

Participia imitantur verborum suorum constructi-
onem ut:

Leg. ns Virgilium. *Defendendus à Cicerone.*

Accusandus negligentiae. *Pænitens facti.* Svet.

[Interdum cum genitivo construi participia, cum in nomina de-
generant, superius est monitum Cap: IV. reg: 2.]

N O T A .

Exosus & perosus Accusativum adsciscunt; & nonnun-
qvam etiam pertæsu. ut:

— — — *Tædas exosa jugales.* Ovid.

Antissius, tarditatem veneni perosus, *intercisis venus*
mortem appropinquavit.

Svet. *Pertæsu ignaviam suam: pro ignaviæ suæ.*

[Hucusq; suis rectio *E nominis* *E verborum* qvorumq; se-
per nunc verborum infinitorum tantum.]

C A P : I X ,

CAP. IX.

DE CONSTRUCTIONE VERBO-
RUM INFINITORUM.

I. Regula.

(c) Nomen abo Pronomen | Nomen aut Prono-
 kiedy ma przy sobie Infinitivum, ma być Accusati- | men, quod Infiniti-
 vum regit, in Accula-
 vi casus. iako: | tivo ponitur. ut:
 Metiri se quemq; suo modulo ac pede verum est. Hor.
 Tu Pronomen quemque, | Hic pronomen quem-
 Etore ma przy sobie Infinitivum metiri, iest Accusa- | que, quod regit Infini-
 tivum metiri, ponitur in Accusativocasu.
 tivi casus.

NOTA.

[1. Exponi autem poset Accusatus ille, per Nominatum, mutato Infinitivo, in eum modum, quem praefixa particula quod, velut requirunt. ut: quisque metiatur.

2. Nominis rationem etiam Participia aliquando habent, & voces quaevis materialiter posita. ut: Perire videamus amantes. ceterum est, Legi esse Aliquam.]

II. Regula.

Kiedy sie dwie Verba | Cum duo Verba absque
 bez coniunctiey zlacza: | Conjunctione concur-
 ia / tedy jedno z nich iest | runt, eorum alterum po-
 Modi Infinitivi. iako: | nitur in Infinitivo. ut:

*Improbis est homo qui beneficium scit sumere,
 & reddere nescit.* Plaut.

Tu dwie Verba, scity | Hic duo verba, nempe
 sumere, bez coniunctiey scit, & sumere, absq; Con-
 junctio

193 DE CONSTR: VERB: INFINIT: CAP: IX.
junctione concurrunt, & ~~in~~ glaciōne /āicōnōz.
alterum eorum, nempe nichil to iesit sumere,
sumere, ponitur in Infinitivo iesit Infinitivi modi.
tivo.

EXCEPTIO.

(D)

- 1 Aliqvando per Ellipsin Conjunctionis Ut, duo Verba finita concurrunt. ut: *Fac sciam, velim ignoras mihi.*
2. Aliqvando Infinitivus ab alio Infinitivo regitur. ut:
Ars non est major, quām benē posse mori.

III. Regula.

Catus seqvens Infinitivum *Esse, Fieri, & similia*, convenit cum proximo suo catu præcedente. ut:

Cato esse, quām videri, bonus malebar. Sal.

Nobis non licet esse tam disertis.

[*Verba his similia sunt: Evado, existo, maneo, nascor: Verba passiva, Nuncupandi, existimandi, & cognoscendi: Item nomen a gestum aut statum alicuius significantia. ut:*

Parmenonem incedere tristem video. Terent.

Credo illum haberī virum doctum.]

EXCEPTIO.

(E)

Qvando verbum substantivum finitum cum obliquis casibus construitur, tum iidem casus etiam Infinitivo adjunguntur. ut:

Sic te esse acri ingenio: qvia dicimus: sum acri ingenio.
Item. Audiri te esse Romæ: qvia dicimus: Sum Romæ.

IV. Regula.

Infinitivus aliquando ponitur pro Gerundio aut Supino, [nempe per Græcismum.] ut:

Audax omnia perpeti Gens humana, pro, perpetiendi.

Aspici cognosciqve dignissimum, pro, aspectu & cognitu.

N

V. Re-

(D)

V. Regula.

Gerundia cum Nominibus, Verbis, & Præpositiōnibus ante se construunt modo substantivorum: post se autem casus verborum suorum recipiunt. ut:

Ante se: *Ducendi causa: quemadmodum studiorum causā.*

Manil: *Omnia conando dociliū solertia vincit.*
quemadmodum, vincit conatu.

Post se: *Æternas qroniam pœnas in morte timendum.* Lucr. ut, *timeo pœnas.*

Addendum partes alias erit. Lucr. ut, *addo partes.*

Utendum est ætate, *cito pede labitur ætas.* Ovid.
ut, uxor ætate.

NOTA.

(E) Gerundia, quæ passivè significant, nullum post se casum admittunt. ut:

— — namque ante domandum,
Ingentes tollunt animos. — — id est, *ante-*
quam domentur.

Memoria excolendo, sicut alia omnia, augetur. Quint.
id est, dum excolitur.

Alitur vitium vivitque tegendo. Virg. *id est, dum regi-*
sur.

(D)

VI. Regula.

Cum necessitatē, vel officium significant in DUM Gerundia, Dativum personæ adiungunt: aut etiam ab-solutè sine casu ponuntur. ut:

Pavidō fortis, cadendum est. Lucan.

Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.

VII. RE-

VII. Regula. (E)

Gerundium in DI sape jungitur Genitivis pluralibus cuiuscunq; generis. ut:

Reliqvorum siderum qvæ causa collocandi fuerit. Cic.

Utrum Antonio facultas detur agrorum suis latronibus condonandi. Cic.

Exacti jocandi licentiâ, diripiendiq; pomorum.

Aliqvod fuit principium generandi animalium.

Eratlus caesarum orandi cupidus. Gell.

Nominandi iltorum magis, qvam edendi, copia est.
Plaut.

Novarum qrispe standi faciunt copiam. Ter.

Non tam sui conservandi causâ, Cicero.

[*ubi, sui Genius seu pluralis est.*]

VIII. Regula. (D)

Supina priora casum verbi sui adsciscunt, & cum verbis motum ad locum significantibus junguntur aut etiam sine calo ponuntur. ut:

Nutricem accersitum irit. Terent.

— — *Grajis servitum matribus ibo.* Virg.

Coctum ego, non vapulatum, dudum conductus sum.
Plaut.

IX. Regula.

Posteriora supina ferè construuntur cum Adjectivis, facultatem, aut modum aliquem rei significantibus aut cum verbis significantibus motum de loco. ut:

Nec visu facilis, nec dictu affabilis ulli. Virg.

— — *sapiens, vitatu, qvidre petitu*

Sit melius, dicet tibi. Horat.

Primus cubitu surgat, postremus cubitum eat. Colum.

DE CONSTRUCTIONE ADVER-
BIORUM.

(C)

I. Regula.

Adverbia przydane bys
wątia verbis abo parti
cipiis. Adverbia subjiciuntur
verbis, aut participiis
[ad explicandas eorum circum-
stantias. ut:

Festina lente.

Tu Adverbium lentē. Hic Adverbium lentē,
przydane iest verbo se-| subjicitur verbo *festina-*
flina.

(E)

II. Regula.

Interdum duo vel plura Adverbia sibimetipsis sub-
jiciuntur, ut:

Sac circū, sis at bēnē. Cato.

III. Regula.

EN & **ECCE** Nominativum vel Accusativum ad-
scilunt ut:

*— — en dextra fides q̄.**En gratuor aras — — — Virg:**Nora.*

Interdum additur Dativus. ut:

Ecce tibi, qui rex populi Romani eſe concupierit. Cic.

IV. Regula.

No, adverbiū negandi omnib^o modis & personis jun-
gi potest: præterqvam Imperativo secundā personā. ut:
Non facio. Non fecit. Non faciam. Quasi non faciatū.

V. Regula.

Ne, Adverbium prohibendi secundis tantūm perso-
nas latae

197 DE CONSTR. ADVER. CAP: X.
nis Imperativi, freqventius autem Subjunctivi addi-
tur. ut:

Terent. Ne lævi tantopere. Ne nega.

Ne conferas culpam in me,

V I. Regula.

Optandi vel Imprecandi particulæ, ut, utinam, &c
& conjunctivum adsciscunt. ut:

Ô mibi præteritos referat si Iuppiter annos. Virg.

V II. Regula. (D)

Adjiciuntur Adverbia Noninibus Adjectivis, aut
Adjectivè usurpati, intendendi vel minuendi gratiâ.
ut:

Graviter impudentem esse oportet, qui semel verecun-
dia fines transierit. Cic.

Sic: senes bus pueri.

Sic: Heri semper lenitas. Terent.

V III. Regula.

Adverbia loci, temporis, quantitatis, & quæ Copi-
am aut penuriam significant, item, *in* *stare* & *ergo* Geni-
tivos adsciscunt, ut:

Nuquam gentium. Tunc Temporū.

Quoad ejus fieri potest. Pridie ejus diei-
bari eloquentias sapientia parum. Sal.

NOTA.

Pridie & postridie, præter Genitivum, Accusativum
adsciscunt, aut Conjunctionem *Quam*, ut:

Pridie Nonas Iulii. Postridie ludos Appollinares. Cif.

[nisi qm̄ ista ad Ellipsin reserre malis.]

Postridie quam excessis e vista.

IX. Regula.

Adverbia a nominibus derivata, primitiorum suorum constructionem sequuntur. ut:

Convenienter naturæ vivere. Cic.

Obviam ei processimur.

Quiusq[ue] plus justo non sapit, ille sapie.

Asdrubal casta propius urbem movit. Cic.

CAP. XI.

DE CONSTRUCTIONE PRÆPOSITIONUM.

(c)

I. Regula.

Accusativum recipiunt hæ præpositiones.

Ad, penes, adversus, cù, citra, circiter, extra,

Erga, apud, ante, secu, trans, supra, versus & intra.

Ultra, post, præter, propter, prope, penè, secundum,

Per, circum, circa, contra, juxta, inter, ob, infra. ut:

Non datur ad Musas currere lata via.

II. Regula.

Ablativum postulant hæ præpositiones.

A, ab, abs, absq[ue], cum, coram, de, e, ex, præ, pro, palam,
fine, tenui. ut:

Acane non magno sæpe tenetur aper.

III. Regula.

Quatuor hæ præpositiones, *In, sub, super, & subter,*
Accusativum recipiunt, quum motum significant ad locum; Ablativum, quum quietem, aut in loco esse, vel fieri. ut:

Audiam, & bac manes venies mibi fama sub imos.

Virgil.

199 DE CONSTR. CONI VNCT. CAP: XII.

Sub die jacere. Horat.

Consul eqro citato subter murum advehitur. Liv.

Ferre liber subter densa testudine casu. Virg.

[Sub, super, in, subter, procul & clam sunt usriusq[ue]]

NOTA.

(E)

[Sic etiam procul & clam. ut:

Procul muros. Lig. Procul muro. Curt. Procul patriam. Cic.

Procul dubio. Sver. Clam uxorem. Plaut. Clam viro. id.

Tenus postponitur Ablativo: Vel si nomen plurale tantum sit, aut rem geminam significans, genitivo plurali. ut:

Collo tenus. Ovid. Cumarum tenus. Cic. Crurum tenus Virg.

Nonnunquam & Accusativo jungitur. ut: Tanaim tenus. Flac.

Daciam tenus. Flor.]

IV. Regula.

Præpositiones, cum suos casus amittunt, adverbia
sunt. ut:

Clam vivit: propè adest.

CAP. XII.

DE CONSTRUCTIONE CON-

JUNCTIONUM.

I. Regula.

(C)

Coniunctio aut senten- Coniunctio, ab omnibus
tiam incipit, aut similes iaka zaczyna / ab ideo
casus similesque modos in kie Casus, a in verbis te-
sententia connectit. dnakie modos, 3 sobo
zaczyna.

Aut prodesse volunt, aut delestant Poeta. Horat.

Nox & amor vinumq[ue] nibil moderabile svadent. Ovi.
Hic Coniunctio &, con- Tu Coniunctio &, zaczyna
jungit similes casus, nem- 3 sobo ideo kie casus, to

*Iest Nominativos, nox y pe Nominativos, nox
amor.* & amor.

(e)

NOTA.

1. Interdum diversa conjunguntur Tempora, aut Genitivus cum pronomine possessivo alterius casus. ut:
Gaudebam & mibi persulteram, fore ut omnia placarentur inter vos. Cic.

Meo præsidio atque hospitis. Ter.

2. Aliquando conjunctionum abundantia est, & dicitur *polysyndeton:* aliquando defectus, & dicitur *asyndeton:* ut:
Vna Eurusq; Notusq; ruunt, creberq; procellis Africus. — — Virgil.

Et: *Corpora debilitant balnea, Bacchus, amor.*

I I. Regula.

Etsi, etiamsi, tamen si, quamquam, ab initio sententiae frequentius coherent Indicativo, sed in medio & fine tam Subjunctivo, quam Indicativo. ut:

Etsi suus cuig, modus est, tamen magis offendit nimium, quam parum.

Præposteros habes tabellarios, et si me qridē non offendunt.

Ista veritas, etiamsi jucunda non est, mibi tamen grata est. Cic.

I II. Regula.

Quamvis, licet, ut, pro quamvis, Conjunctionem adsciscunt. ut:

Vt desint vires, tamen est laudanda voluntas. Ovid,

NOTA.

Quamvis quandoque Indicativum flagitat. ut:

Quamvis est igitur meritū indebita nostrū: Magna tempes est in beniciale Dei. Ovid.

IV. Re-

I V. Regula. (D)

Conjunctiones Causales, ut, ne, quo, quin, Subjunctivum adsciscunt, & si Præsens Verbum vel Faturum præcesserit, Subjunctivus seqvens Præsentis et mporis esse solet; sin Præteritum præcesserit, Subjunctivus in Imperfecto saepius ponitur. ut:

— — tolluntur in altum,

ut lapsu graviore ruant. Claud.

No r a.

I. Similiter usurpantur interdum qui, vel quippe qui, quippe cum, & quod.

E X C E P T I O.

Post Conjunctiones causales ut &c. etiam præsens sequitur, Præterito antegresso, si actio adhuc duret: Aut contrà, præteritum antegresso præsenti, quum videlicet ad præterita respicitur. ut:

Orare jussit hera, si se ames, ut ad se venias. Ter.

Velim ita fortuna tulisset. —

(subintelligitur enim Conjunction ut.)

Ut januam clauderent, & ipsi ad fores asfisterent, imperat. Cic.

II. Observandum est, quando particula ut. locum habeat. Nempe 1. ad exprimendam causam finalem.

2. Post verba significantia voluntatem, efficientiam, jussum, & contingentiam. 3. Post particulæ intenden- di, ita, adeò, tam, tot, toties, talis tantus, eò, huc: Alijs usurpatur quid. ut:

Volo ut venias. Bene faciū quod me adjuges.

N s

III. Post

PARS. III. SYNTAXIS 202
III. Post verba timendi, particula UT, significat ne-gativè, ne, affirmativè ut:

Metuo ut possum; Nois sie je rego nte bede mogl vczynic.
Veresor ne palam fiat. Obawiam sie je to wynidzie na iao-wiq.

CAP. XIII. DE CONSTRUCTIONE INTER- JECTIONUM.

I. Regula.

Multæ Interjectiones sæpe absolutè ponuntur. ut:
Eheu quam pingui maledicere est mihi taurum in arvo. Virg.

II. Regula.

Hei, & Vae, Dativum adscilcunt. ut:

Hei mihi. Vae capiti tuo.

III. Regula.

Prob, vab, & ab, regunt Accusativum, vel Vocati-vum ut:

Proh Deum atque hominum fidem. Ter.

Proh sancte Iupiter.

IV. Regula.

Hem, & Hen, Dativum, Accusativum & Vocativum adscilcunt. ut:

Heu miserere mihi. Hem astutias. Ter.

V. Regula.

Eheu Accusativum habet. ut:

Eheu conditionem hujus temporis. Cie.

VI. Regula.

Hem & ohe Vocativum regunt. ut:

Ohe jam satu est, ohe libelle. Martial.

VII. Re-

VII. Regula.

ô Exclamandi particula regit Nominativum, Accusativum, & Vocativum. ut:

ô Vir fortū atq; amicus. Ter.

Interdum omittitur, cùm lèvior est affectus. ut:
Me cæcum, qvi hac ante non viderim.

VIII. Regula.

ô Vocandi aut blandiendi particula, Vocativum adsciscit. ut:

ô Melibœe, Deu nobū hæc otia fecit. Virg.

Sæpius tamen ô, vocandi omittitur, ut:

Credo vos mirari, iudices. Cic.

IX. Regula.

Exclamatioñes, querelæ, indignandi formulæ, & E. piphonemata, per Infinitivos & Accusativos effeuntur. ut:

Ab tantamnē rem tam negligenter agier!

CAP. XIV.
DE CONSTRUCTIONE
ANOMALA.

Qvæ Constructiones a reguli commemorati recedunt?
Illæ, qvæ per figuram qvandam Syntaxeos dicuntur.

Qvotuplices sunt figure Syntaxeos?
Duplices: Generales & Speciales.

Enallage, Ellipsis, & Pleonasmus.
Qvæ sunt Generales?

Quid est Enallage?

Cùm eadem manente sententia, alia vox, seu pars orationis,

rationis a autem vox diversi accidentis, b pro altera collocatur. ut: sole recens orto, | a (dicitur *Antimeria*)
pro, recenter. | b (dicitur *Heterosis*)

Tacita, bona (pro, melior) est mulier semper quam lo-
grens. Ter.

Quid est Ellipsis?

Est Figura, quam aliquid in oratione omittitur. ut:

Frimas tenet: scilicet: partes. pro virili: scilicet: parte.

[*Huc pertinet & illa, quae vulgo per Synecochen dicitur censetur: Ethyops albus dentes: Kubet faciem. Hisuta capillos. &c. subauditur enim, quoad.*]

Quid est Pleonasmus?

Est Figura, quam aliquid supervacuum orationi ad-
jicitur. ut:

Ancilla mulier ubique locorum. Hominem neminem,
Tu mihi semper es negligens.

Quae sunt Figure Syntaxeos speciales?

Zeugma, Syllepsis, Prolepsis, & Synthesis.

Quid est Zeugma?

Zeugma est, cum Verbum vel Adjectivum multis
Substantivis additum, convenit cum propiore. ut:

socius & Rege recepto. Virg.

— — — — — hic illius arma.

Hic currus fuit. — — — — — Virg.

Quid est Syllepsis?

Syllepsis est, cum pluribus Substantivis verbum vel
Adjectivum, in digniore accidente, adjicitur.

Nota.

Est autem dignior. (1.) Numerus pluralis, singulari.

Vnde

205 DE CONSTRVCT. ANOM. CAP: XV.

[Unde Syllepsis numerorum. ut: *Furor iraq̄ mentem praci-
pant. Virg.*]

Non bene cum sociis regna Venusq; manent. Ov.]

(2) Genus Masculinum dignius est Fœminino: in
inanimatis autem rebus Neutrū genus censetur di-
gnissimum. [Unde Syllepsis generum:

Mulciberis capti Marsq; Venusq; dolis. Ibid.

Et: *Regna, imperia, nobilitates, honores, dñeissia, in easu sita
sunt. Cn.*] & denique (3) Prima persona præstat securi-
dæ; secunda tertia, [Hinc Syllepsis personarum. ut:

Egregiam verò laudem & spolia ampla referat.

Tuq; puerq; tuus. . Virg.]

Quid est Prolepsis?

Prolepsis est, cùm toti alicui partes subjiciuntur, di-
versis numeris aut personis, verbo non repetito. ut:

Ego vapulando, ille verberando, usq; ambo defessi-
mus. Plaut.

[Totius nomine, etiam Universale intelligimus.]

Quid est Synthesis?

Synthesis est, cùm magis ad sensum, qvām ad verba
respicitur. ut:

In Eunuchum suam. [pro Eunuchum Comœdiā suam].

[Huc persones, cùm nomini multitudinis, subiectur Verbum plus
vale. ut:

Pars in frusta secante.

Turba ruunt.

Voces multitudinis sunt:

Gens, populus, plebs, pars, exercitus, atq; Senatus,

Turba, cohors, legio, concio, quisq; manus.]

CAP: XV. DE DISTINCTIONIBUS.

Quæ sunt distinctiones Orationis?

I. Imperfectæ sententiaz sunt (1.) Incisum, seu com-
ma, qvod

ma, quod notatur virgulâ [,]. (2) *Semicolon*, qvod locum habet, cùm sententia præcedenti qvodammodo opposita seqvitur, & notatur per punctum inciso impositum [;]

11. *Perfectæ sententiæ distinctio* est (1.) *Colon*, sententiam qvidem absolvens; sed cum sequenti tamen protinus eam connectens: & duobus notatur punctis [:]. (2.) *Punctus*, qvi ad finem periodi scribitur [.].

111. *Parenthesis*, cùm aliqua interseritur sententia alteri, qvæ sine ea consistere poterat, lineisq; utrinque incurvatis clauditur. ( ) [ ].

IV. *Signum interrogationis*, notatur inverso s, & puncto ei subiecto, (?).

V. *Signum exclamationis seu admirationis*, notatur lineola erecta, & puncto ei subscripto [!].

PARS IV. PROSODIA.

CAP: I.

D E Q V A N T I T A T I B U S

S Y L L A B A R U M .

(E)

Quid docet Prosodia?

Syllabarum quantitates.

Quæ est quantitas Syllabarum?

Quæ syllaba vel longa [—] vel brevis [u] censemur: vel euain Anceps, hoc est indifferens, modò longa, modo brevis [˘].

Quot modis cognoscitur quantitas Syllabarum?

Duobus modis: primò *Auctoritate*; qva exemplo aliquo

207 DE QVAN: PRIM: ET MEDIARVM. C. P. II.
licujus probati Poëtæ syllabæ cujusdam quantitatem
ostendimus: ut, primam syllabam in voce Divos, lon-
gam esse ostenditur auctoritate Virgilii, dicentis;

Discite justitiam moniti & non temnere divos.

Secundò, ratione vel Regulæ, qvæ tamen & ipsa ex
autoritate pendent.

Qvib[us] Rationibus cognoscitur Syllabæ quantitas?

1. Naturā, 2. Positione, 3. Accentu, & 4. Col-
latione cum aliis.

CAP. II.

DE COGNITIONE QVANTITATIS EX natura syllabarum, Regulæ generales.

Qvomodo ex natura syllabæ ejus quantitas cognoscitur?

Per regulas: tum generales, de qvavis syllaba, tum
speciales [de syllabis vel ultimam antecedentibus, sive initiale-
bus illæ sint, sive media: vel ultima. Ad ultimam autem & monosylla-
ba pertinent.]

Qvot sunt regulae generales?

I. Regula.

Diphthōgus omnis longa est. ut: Cæ-sar, cœ-na, eu-ru[m].

II. Regula.

Contractio qvævis longa est. ut:

Di-pro, Dii. mæ-lo, pro, mavolo, Tibi—cen pro, tibiicen.

CAP. III.

DE PRIMIS ET MEDIS SYLLABIS.

Qvæ sunt Regulae speciales de syllabis primis & mediis?

I. Regula.

Præterita polysyllaba in VI & SI, & ab his Supina
in TUM,

in TUM, & SUM, penultimas producunt. ut:

<i>Amo,</i>	<i>Ama-vi,</i>	<i>Ama-tum.</i>
<i>Quiesco,</i>	<i>Quie-vi,</i>	<i>Quie-tum.</i>
<i>Quaro,</i>	<i>Quesi-vi,</i>	<i>Quesi-tum.</i>
<i>Divido,</i>	<i>divi-si,</i>	<i>divi-sum.</i>

EXCEPTIO.

Supina in ITUM, qvæ non ab IVI veniunt, penultimas corripiunt. ut:

<i>Fugio,</i>	<i>Fugi,</i>	<i>Fugi-um.</i>
<i>Credo,</i>	<i>Credidi,</i>	<i>Credi-um.</i>
<i>Noceo,</i>	<i>Nocui,</i>	<i>Noci-um.</i>
<i>Sic: Agnosco,</i>	<i>Agnovi,</i>	<i>Agni-um.</i>
<i>Cognosco,</i>	<i>cognovi,</i>	<i>cogni-um.</i>
<i>Prater: Recenseo,</i>	<i>Recensui,</i>	<i>Recensi-um.</i>

II. Regula.

Præteriti geminati trisyllabi, prima brevis est, unum media sequente. ut:

Diudiuci, Tuotuodi, Ceuciudi à Cado.

EXCEPTIO.

Excipiuntur penultimæ in,

Cauci-di à Cado. peope-di, a pedo.

III. Regula.

Genitivi plurales Primæ, Secundæ, & Quintæ Declinationis, A, E, O, in penultima producunt. ut:

Dua-rum, Duo-rum, Die-rum.

Dativi & Ablativi plurales in BUS, & BIS [si B non ingreditur rectum] A, E, O, penultimæ producunt. ut:

Dea-bus, re-bus, bo-bus, ne-bus, vo-bus.

Sed I & U corripiunt. ut.

209 DE QVANT. PRIM. ET MED. CAP: IV
Arci $\textcircumflex$ bus, arcu $\textcircumflex$ bus: Præter Bu- bus, qvod producitur.

V. Regula.

A, Characteristica primæ Conjugationis, E, Secundæ, & I, Quartæ producitur. ut:

ama - bo,	ama - re,	ama - retū.
doce - bo,	doce - re,	doce - retū.
audi - rem,	audi - re,	audi - retū.

Excipiuntur.

1. Qvando vocalis immediatè seqvitur. ut:

Doce $\textcircumflex$ am, Audi $\textcircumflex$ am.

2. Do qvod das - da - qvidem producit: sed aliàs dà corripit. ut: Da $\textcircumflex$ bam, da $\textcircumflex$ bo, da $\textcircumflex$ rem, da $\textcircumflex$ re. Etiam in compositione: Circunda $\textcircumflex$ bam, circunda $\textcircumflex$ bo, circunda $\textcircumflex$ rem, circunda $\textcircumflex$ re.

VI. Regula.

E tertiae Conjugationis seqvente statim R, itemq; I, in mediis syllabis corripitur. ut: Lege $\textcircumflex$ o rem, lege $\textcircumflex$ o re, legi $\textcircumflex$ o mus, legi $\textcircumflex$ o tur, legi $\textcircumflex$ o tote, legi $\textcircumflex$ o mini. Sic & U, ut: Su $\textcircumflex$ o mus, quæsu $\textcircumflex$ o mus, volu $\textcircumflex$ o mus.

Excipitur, E ante R, in tertia plurali perfecti Indicativi Activi, ut: Lege - runt, Lege - re: & secunda singulari futuri Indicativi Passivi, ut, Lege - ri, & Lege - re.

CAP. IV.

DE ULTIMIS SYLLABIS.

Qvot sunt Regulæ speciales de ultimis Syllabis?

I. Regula.

A.

Nomina in A primæ aut tertiaz Declinationis: item
O pluralia

pluralia Neutra brevia sunt. ut:

Musa u., Poëma u., arma u.

Excipiuntur.

1. Vocativi a Masculinis in AS primæ vel tertiiæ declinationis longa sunt. ut: *ōÆnea-, Atla-, Caliba-, Falla-*.

2. Ablativi primæ declinationis producunt A. ut:
Musā-, ab Europa- & Asiatā-.

I I. Regula.

Verba & indeclinabilia in A. producuntur. ut: *ama-, memora-, da-, a-, infra-, supra-, frustra-, præterea-, contra-, puta-, triginta-, quadraginta-. &c.*

Præter Eja u., Ita u., Qvia u., quæ corripiuntur.

I I I. Regula.

E.

E, in fine corripitur. ut: *Cepē u., Cubile u., corpore u., patre u., legere u., temere u., sponte u., sāpe u., ante u.*

E X C E P T I O .

I. Græca in E primæ declinationis, & neutra pluralia longa sunt. ut: *Anchise- Euterpe- Penelope- Tempe- Mele-*.

II. Ablativi qvintæ declinationis in E. producuntur. ut: *Fide-, specie-, die-, re-, &c. & qvæ cum his componuntur, ut: hodie-, pridie-, postridie-, qvare-, &c.* Additur his & *Fame-*.

III. Imperativi singulares secundæ Conjugationis longæ sunt. ut: *Doce-, tene-, file-, rāce-*.

IV. Adverbia in E, facta ex nominibus secundæ declinationis longa sunt. ut: *Bellè-, pulchrè-, doctè-, valde-, maximè-, optimè-, pessimè-, &c.* Quibus se ad-
jungunt

211 DE QVANT. VLT. SYLLAB. CAP: IV:
jungunt etiam ferè -, & fermè -, & Interjectio, Ohe-
Sed bene o & malè corripiuntur.

V. Monosyllaba in E, longa sunt. ut: e -, de -, me-,
ze -, se -. ne -, [prohibendi particula] Præter præpositionem
re o, Enclyticasque o, ne o, ve o & syllabicas adje-
ctiones, pre o, ce o, te o, ut: Meapte o, hice o, tute, o.

IV. Regula.

I.

In I desinentia producuntur. ut: Gummi -, sinapi -,
Domini -, patri -, Domus -, qui -, illi -, Legi -, dixi -, ni-
ò Ceci u li -.

EXCEPTIO.

I. Indifferentia sunt, Mih i, o tibi o, sibi o, ubi o, i-
bi o, uti o, Adverbia. Et compolita veluti o, sicuti. o

II. Brevia sunt, nisi o, quasi o, & cui o. cùm disyllabi-
bum est.

V. Regula.

O.

In O indifferentia sunt. ut: Leo, Virgo, Duo, ambo, ego,
lego, amo, docero, vigilando, medicando.

EXCEPTIO.

I. Dativi & Ablativi producuntur. ut: Domino -, lu-
po -, scanno -.

II. Præpositio Pro - & Adverbia a Non-nibus orta
producuntur. ut: subito -, merito -, multo -, rintò-, qvan-
to-, salto-. Qvibus adduntur: Ergò [pro causa], adeo -, id est -,
profectò-, ultrò-, citrò-, idcirò -.

Præter hæc brevia: citro-, modò-, dumno-, post-
modo o. Item, Cedo, pro dic vel da: illico-.
dunt, & imò o.

O 2

Indifferentia tamen sunt, quomodo, porr̄d; conjunctio, Verò & Ergò pro Igitur.

VI. Regula.

U.

U in fine semper longum est. ut: Cōrnu-, Genu-, fū-
du-, currū-, amatu-, risu-.

VII. Regula.

Y, in fine breve est. ut: Molyo, ô Tethyo.

VIII. Regula.

B, D, T, L, M.

Desinentia in B, D, T, L, M, corripiuntur. ut:

Ab o, Ad o, Caput o, Mel o, Circum o.

Excipiuntur longa, Sal-, Sol-, & Nil-.

IX. Regula.

C. H.

In C, & H, longa sunt: ut: lac-, dic-, duc-, hic-, il-
lic-, prob-, ab-, vah-.

Excipiuntur.

I. Hic pronomen Masculinum indifferentis est; cum adverbium hic secundum regulam producatur.

II. Nec illi, doneco, corripiuntur, ut & Imperativus Fac o.

X. Regula.

N. R.

In N, & PL, brevia sunt. ut: lumen o. Numen o, tamen o,
Pater o, Vir o, Cor o.

Excipiuntur.

aba hæc producuntur, ren-, splen-, qvin-;
n-, item lien-

R. Ut

213 DE QVANT. VLTIM. SYLL. CAP: IV.
Rut Par- cuni compositis, *Impar-*, *compar-*, &c.
Item, *Nar-*, *lar-*, *far-*, *cur-*, *fur-*, & *fer-*.

X I. Regula.

A S , & E S .

In A S & E S longa sunt. ut: *bonitas-*, *mensas-*, *amor-*,
Fides-, *res-*, *sacerdotes-*.

E X C E P T I O .

1. Græca in A S tertiae Declinationis, brevia sunt,
Arcadas- o, *Pallas-* o.

2. Brevia sunt in E S tertiae declinationis, quæ per-
nultimam Genitivi imparisyllabici corripiunt. ut: *se-
ges* o, *segetum* o; *teges* o, *præses* o, *dives* o, *miles* o.

Præter, *Ceres-*, *aries-*, *paries-*, *abies-*, & *pes* cum
compositis: ut, *Bipes* - *tripes* -, *loripes* -, *cornipes* -, *so-
nipes* -, &c.

3. Brevis est præpositio, *penes* o.

4. Es o a verbo *Sum*, corripitur, etiam in compo-
sitis *ades* o, *præs* o. Sed es-, ab e o do, producitur.

X II. Regula.

I S .

Is breve est. ut: *ignis* o, *piscis* o, *matri* o, *legum* o, *le-
gitimus* o, *bui* o.

E X C E P T I O .

I. Producuntur Dativi & Ablativi plurales. ut, *Do-
minus-*, *musis-*, *nobis-*. Huc refer & *Quis-*. pro *qvibus*.

II. Longa sunt: *Dū*, *glī*, *lī*, *rī*, *Samnū*. [Ex qvadam Græ-
ca, qvæ Genitivum formant in inis & entis, ut: *Delphis*, *Simois*.]

III. Verba quartæ Conjugationis producunt se-
cundam

PARS IV. PROSODIA C 214
cundam singularem præsentis Indicativi. ut: *Audiu-*
sbū-.

XIII. Regula. O S.

Os longum est. ut: *Bos*- , *ros*- , *dos*- , *os* . , *o - rū* , *Ar-*
bos- , *honos*- , *dominos*- .

EXCEPTIO.

I. Brevia sunt, *Compos* o, *Impos* o, *Os* u *osfis*, *Exos* o,
[*II. Graca in OS per omicron brevia sunt. ut:* *Delos* o, *Chaos* o,
Pallados o, *Tethyos* o.]

XIV. Regula. U S.

U S breve est ut: *Dominus* o, *tempus* o, *patribus* u,

EXCEPTIO.

I. In U S tertiae declinationis, qvæ u in obliquis re-
tinent, producuntur: ut. *Tellus* - , *urū salus* - , *utū* , *mus* - , *mu-*
rū ; *fus* - , *fuu*. Præter *pecus* o, *udi*; *intervus* o, *utū*; *Ligus* o,
Ligurū.

II. Genitivus singularis, Nominativus, Accusati-
vus, & Vocativus pluralis in U S quartæ, producuntur.
ut: *bujusfructus* - , *bi fructus* - , *hos fructus* - , *ô fructus*.

XV. Regula. Y S.

YS per Y, breve est. ut: *Chelys* o, *Capys* o.

C A P: V.

D E P O S I T I O N E.

Quotuplex est Positio?

Duplex: Consonantium & Vocalium.

Quæ est positio Consonantium?

Quâvo-

Qvâ vocalem duæ minimūm consonantes, sive in eadē, sive in diversis dictionibus seqvuntur; aut una duplex.

Quomodo inde cognoscitur syllabarum quantitas?

Positio Consonantium vocalem præcedentem longam efficit. ut:

Quī C Quī D PRæcipies ēSTo brevis, ûT Cito dīCTA,

PēRCipiāNT animi docilēS TeneāNT Qve fideles.

NOTA.

1. J Consonans inter duas vocales posita, instar duplicitis est. ut:

— — — — —

Majus, Eju: Exceptis compositis. ut, multijugus, quadrijugus.

2. Duæ etiam Consonantes initio dictionis positæ, vocalem ultimam præcedentis vocis longam plerumque reddunt: præsertim si vocalis ea pedem non finierit. ut:

Virg. Ferte citi flamas, date telā, SCandite muros.

Catull. Nulla fuga ratio, nullā SPes, omnia musa.

EXCEPTIO.

Liquidæ Mutæ subiectæ, vocalem præcedentem, si naturâ brevis sit, anticipet reddit. ut: *Patrū a Pater.*

NOTA.

[1. Huc pertinet & QV; ut in illo Lucretii:

— — — — —

Fit quo QVe ubi in magnas a QVæ vastasqve lacunas.]

2. Si vocalis naturâ suâ longa sit, ob mutant & liquidam non corripetur unquam. ut, prima in *Mātrū*, perpetuò longa est, qvia est *ἀπό τῆς μητρός*.

3. Penultimæ syllabæ, ex muta cum liquida anticipates, extra versum semper correptè proferuntur. ut: *Tenebræ*, non *Tenebrae*.

Quæ est positio vocalium?

Quæ vel vocalis, vel Diphthōgus ante aliam, sive vocalem, sive Diphthongum, in eadem dictione ponitur.

Quomodo inde cognoscitur syllabæ quantitas?

I. Diphthongus ante vocalem vel diphthongum posita indifferens est. ut:

o
ſudib⁹q; præſtū. Virg.

Qvum vacuu domino præiret Arion.

II. Vocalis ante vocalem posita brevis est. ut:

o o o o o

justior, justius, doctior, pius, mihi.

[*Henim in prosodia littera rationem non habet*]

EXCEPTIO.

I. Fio habet I longum nisi assumat R. ut:

Fi - o, fi - ebam, fi - am: At in fioerem, fioeri, &c corripitur.

II. Genitivi & Dativi quintæ Declinationis E, ante l, producunt. ut: *specie - i, facie - i, die - i: Præter reu i, spe u i, fide u i.*

III. Genitivi in IUS, habent I longum in soluta oratione: in carmine verò commune. ut:

— — uni - us ob iram

Uniuers ob noxam & furias Ajacis Oilei.

Præter Genitivum *Ali - us*, qui semper I ante US producit, alterius u I semper corripit.

C A P . V I .

D E C O G N I T I O N E Q V A N T I T A T I S
ex Accentu.*Quid est Accentus?*

Accentus sive tonus est pronunciandi ratio, qua syllaba alia efferendo attollitur, alia deprimitur.

Quæ syllaba cognoscuntur ex Accentu?

Penultimæ in polysyllabis.

I. Regula.

Penultima in polysyllabis, cum accentu attollitur, longa est. ut: *investi - go. adū - lor. prastō - lor. dormī - ro.*

II. Regula.

Quando accentus est in antepenultima, penultima brevis notatur. ut: *dómi - nus, mulie - ros.*

C A P . V I I .

D E C O G N I T I O N E Q V A N T I T A T I S
ex Derivatione.*Quomodo cognoscitur syllaba ex Collatione cum aliis?*

Siconferatur vox cum aliis vel ejusdem originis: ut in *Derivatione & Compositione*. vel diversæ: ut in *Analogia*.

Quomodo Derivatione?

I. Regula.

Derivata retinent quantitatem primitivi, seu thematis. ut: *Do - minus, do - minium, do - minor.*

Fau - ces, suffo - co, praefo - co.

E X C E P T I O .

I. Præterita disyllaba habent priores longas, quantumunque fuerit eadem syllaba thematis. ut:

*O s**Lin - que*

*Lin - quo, li - qui, fa uio, fe - ci, le ugo, le - gi, Cudo,
cu - di, vi u deo, vi - di.*

Præter, *de u di, tu o li, st e u ti, st i u ti, bi u bi, sci u di,
fi u di.* Et qvæ duabus vocalibus finiunt. ut, *ru o i,
plu o i.*

Et per syncopen facta. ut, *I u i, pro ivi, peti u i, pro
petivi.*

II. Supina disyllaba habent etiam priores longas. ut:
lu o o, lu - tum, vi u deo, vi - sum.

Præter, *da u tum, fa u tum, ra u tum, i u tum, fi u tum,
li u tum, ii u tum, ru u tum, qvi u tum.*

III. Quatuor hæc præterita qvæ veniunt a longis,
etiam primam corripiunt. ut:

Ge u nui, po u sui, po u tui, co u egi.

IV. Sunt brevia a longis deductæ: *mamilla, curulus,
Perfidus, atqve fides, fidius, ditio atqve butyrum.*

Dux duci, agnitus atq; rudi, nato, arundo, ducatus.

Et sopor & jubeo, noto, semisopor, aruspex.

Atqve varix, varicosus, aristæ, mitella, qvasillus:

Causidicusq; , dicax, odium, pugil atq; pugillus.

Et fragor & fragilus, siqvide m̄qve, pacifcor, osella;

Dic etiam Qratio, satuusq; figilla, rigillum.

Dejero, cognitio, vir, pejero, apella, Qvirites.

Innubus atqve farina, dicare, bubulcus, Avernus.

Et scutulatus, arena, sagax, saga, itemq; molestus.

Pronubus atqve anus & solium, posuiqve & omasum.

Quintilianus, atrox, & Agrippa, pusillus, amarus.

Sic ligula & lituus, manus: adde lucerna, disertus

Cum strigibus, strigilus, vitium, r̄culusq; ve radumq; ve.

V. Sunt

219 DE QVANTIT. EX COMPOS. CAP: IIX.

V. Sunt longa a brevibus: vires, humanus, & humor.
Sedes, ceritus, jucundus, remigo, remus.
Saturnus, renes, & rivus, & imbecillus.
Iugera, Priamides, nitela & tragula, jugū,
Lex legū, Cubus, Rex Regū, regula, Pætus,
Staturus, statim, vox vocis, pusio, vomer.
Viginti, binus, triginta, secula, trinus.
Iunior, & nonus, vitis, stipendia, denus.
Vociferor, Chiis, feralis, feriae, & h̄eres,
Sicelides, rapum, vena & suspicio, nummus.
Tegula, vocalis, laterna, & secius udus.
Casus & prælum, legare, & macero, cune.

II. Regula.

Quando dictio aliquia sicutendo aut derivando minuitur numero syllabarum, tunc syllabæ illius, quæ penultima facta est, quantitas ex Accentu judicatur. ut:
Auda - cia, [antepenultimate longa] qvia *Audax* *Auda - cis*. Impeudi - mensum, qvia *impedi - tum*, & impeudit. Miliutiā, qvia *miles*, miliutiū. Conjugium, qvia *conjurx*, conjugū.

CAP: IIX.

DE COGNITIONE QUANTITATIS SYLLABARUM EX COMPOSITIONE.

Quomodo cognoscitur syllabarum quantitas ex compositione?

Præcipue per Augmentum seu Incrementum.

I. Regula..

Composita retinent quantitatem simplicium, nisi aliqua

aliqua generalium regularum obliter. ut:

De - ci u do	ex	{ De - & ca u do.
Pra - ci - do,		Pra - & ce - do.
Suffi - co,		Sub - & fau - ces.
Pra - eu o,		Pra - & E u o.
Qva - re - ,		Qva - & re.

NOTA.

I. Omnes Præpositiones exeentes in vocalem, ut alias, ita & in Compositione producuntur. ut:

De - pono, e - ligo, pro - duco, di - vido, se - jungo. Præter, ante u, absque u, sine u, pone u, prope u, & re u quæ corripiuntur.

II. Omnes præpositiones exeentes in unicam consonantem corripiuntur: ut, In o eo, sub u eo, super u eminet, ab u eo, ad o e/sus, Cu u alpinus, Inter u erat, ob u eſe, per u enni, præter u eo. Circum u eo.

II. Regula.

Quantitas prioris syllabæ, in voce disyllaba, cognoscitur ex accentu post compositionem. ut:

Scri - bo, Inseri . bo, Le u go, Colli u go.

Excipitur, si - dus, a quo Insi - dus, qvidem producitur, ut & si - ducia, si - do. sed Per si u des, i corripit, ut & si u des, p u delis, fide u liter.

CAP: IX.

DE COGNITIONE QUANTITATIS
ex Analogia.

Quomodo cognoscitur syllabæ quantitas ex Analogia?

Si vox aliqua conferatur cum alia simili, ratione declinationis & Conjugationis, ex Accentu judicari potest, ut:

Corpus,

Corpus Corporū, ergo & pectus pectorū.

Amo, amā-bam, Amā-re, Amā-re.

Ergo & Clamo Clamá-bam, Clamá-re, Clamare.

Legē-bam, Lége urem Lége ure.

Ergo & Rapiē-bam, Rápe urem, Rápe ure.

CAP: X.

DE ANOMALIA SEU FIGURIS Orthographiæ & Prosodiæ.

Prosthesiſ apponit capiti; sed Aphæresiſ aufert. ut:
gnatus pro semnere pro
natus contemnere.

Syncoptiſ de me dio tollit; sed Epenthesiſ indit, ut:
dixi pro navita pro
dixisti nauta

Conſona qvod gemina in medio est, dat Diplasiſmuſ,
ut religio pro religio.

Aufert Apocopte finem; sed dat Paragoge. ut,
dic pro dicier, pro
dice, dici.

Dicitur e binis conflare Synæresiſ unam. ut:
Negoti pro Negotii.

Rursus at in binas diſflare Diæresiſ unam. ut:
Aulai pro aula.

Litera ſi legitur transpoſta Metathesiſ extat. ut:
Ipræ pro præ i.

Antithesiſ dices, aliam ſi litera mutat. ut:
Optumus pro optimuſ.

Compositæ vocis diſlectio Tmesiſ habetur. ut:
Quæcunq; vocant terræ, pro quæcunq;.

Corripit ut steteo runt longandam Systola vocem.
Ectasis Italiam producit corripiendam.
Bina Synesis vocalia cogit in unum. ut:
älpeo, duabus syllabis.

M necat Echklisis, vocalein aufert Synalæpha.

*Audend' est; pro facil' est; pro
Audendum est. facile est.*

A P P E N D I X.

De Pedibus & Versuum Generibus.

Qvandoqvidem e Poetica vulgò in Prosodiam trans-
ferri solent qvæ de Pedibus & Versuum generibus tra-
duntur ; ideoqve ne qvicqvam desiderare incipientes
posint , & nos pauca de illis adjiciemus .

Pedes usitatores:

Disyllabi,   **Trisyllabi,**

Pyrrichius & *Dew.* | *Tribrachis* & *Dominus.*

Spondeus - - Omnes. Molossus - - - è cælu.

Iambus - *o - pios.*   *Dactylus* - *o o respicit.*

Trochæus - uſalvat. | Anapæſtus uo - homines.

Versuum Genera usitatoria,

Genus Hexametrum.

region	1	2	3	4	5	6
--	--	--	--	--	--	--
-00	-00	-00	-00	-00	-00	-0

Genus Pentametrum.

region	1	2	3	4	5
-	--	--	-	--	-
-00	-00	-00	-00	-00	-0

5

Cum ista

APPENDIX.

223

Cum ista duo genera conjunguntur alternatim, dicitur
Genus Elegiacum.

Genus Sapphicum.

regio	1	2	3	4	5
	- 0	--	- 0 0	- 0	- 0

Cui ter posito subjici solet

Genus Adonicum.

regio	1	2
	- 0 0	--

Genus Phalæcium.

regio	1	2	3	4	5
	--	- 0 0	- 0	- 0	0

Genus Iambicum Dimetrum.

regio	1	2	3	4
	0 -	0 -	0 -	0 -
	--	0 0 0	--	0 0
	0 0 0		0 0 0	
	- 0 0		- 0 0	
	0 0 -		0 0 -	

Genus Iambicum Trimetrum.

regio	1	2	3	4	5	6
	0 -	0 -	0 -	0 -	0 -	0 -
	--	0 0 0	--	0 0 0	--	0 0
	0 0 0		0 0 0		0 0 0	
	- 0 0		- 0 0		- 0 0	
	0 0 -		0 0 -		0 0 -	

Versus tales a numero regionum dicuntur Scenarii.

METHODUS ET SUMMA CAPITUM.

Grammaticæ partes quatuor:

{ I. Orthographia de { Literis
{ Syllabis

C A P :	pag:
I.	5.
II.	6.

II. Etymologia de Vocabulorum	C A P :
Generalibus Accidentibus	I. 9.
Distributione in	
Flexibiles, quæ varum	
Accidentia	II. 10.
Distributio in	
Nomen, cuius	
Analogia, in qua Nominum	
Accidentia propria	
Genus	III. 11.
Declinatio	IV. 14.
Prima	V. 17.
Secunda	VI. 19.
Tertia	VII. 21.
Quarta	VIII. 28
Quinta	IX. 30.
Distributio	
ratione naturæ in	
Substantivum &	
Adjectivum, cuius	
Motio	X. 31.
Comparatio	XI. 32.
Regularis	XII. 35.
Irregularis	XIII. 38.
ratione communium	
Accidentium	XIV. 41.
Anomalia in	
Deficientibus	XV. 42.
Variantibus	XVI. 47.

[D]	[C]	[B]	C A P :	p a g :
Pronomen			XVII.	49.
Verbum, cuius			XVIII.	60.
{ Analogia, in qua Verborum				
{ Accidentia propria				
{ Forma			XIX.	60.
{ Conjugatio			XX.	62.
{ Prima			XXI.	68.
{ Secunda			XXII.	78.
{ Tertia			XXIII.	90.
{ Quarta			XXIV.	105.
{ Species			XXV.	117.
Anomalia ubi				
{ Recensita Anomala			XXVI.	118.
{ Conjugationum Anomal:				
Exempla			XXVII.	120.
Participium			XXVIII.	162.
Inflexibiles				
{ Adverbium			XXIX.	163.
{ Praepositio			XXX.	167.
{ Conjunctio			XXXI.	167.
{ Interjectio			XXXII.	169.

		C A P:	p a g:	
I	III. Syntaxis Constructionis			
	Analogæ	I.	170.	
	{ Convenientiæ	II.	173.	
	{ Rectioñis			
	Pronominum	III.	175.	
	Nominū & Verborū quorūq;			
	Flexibilium	Genitivi	IV.	176.
	{ Uniformis	Dativi	V.	179.
	{ Accusativi			
	{ Ablativi	V I.	180.	
	Diversorum casuum	VII.	183.	
	Verborum infinit: tantum	VIII.	187.	
	{ Adverbiorum	IX.	192.	
	Inflexibilium	Præpositionum	X.	196.
	{ Conjunctionum	XI.	198.	
	{ Interjectionum	XII.	199.	
	Anomalæ	XIII.	202.	
	Distinctionis	XIV.	203.	
	XV.	XV.	205.	
IV.	Prosodia, cuius	C A P:	p a g a	
	Analogia de			
	{ Quantitate syllabarum	I.	206.	
	{ Quantitatis cognitione ex			
	Natura per regulas			
	Generales	II.	207.	
	Speciales	III.	207.	
	deSyllabis	IV.	209.	
	Positione	V.	214.	
	Accentu	VI.	217.	

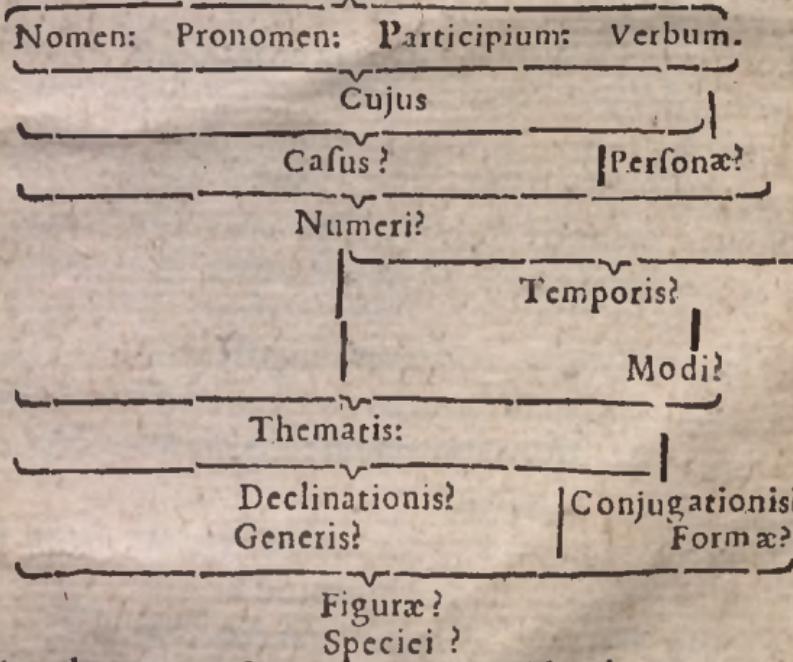
[G][F]		C A P:	PAG:
{ Collatione cum voce originis ejusdem, ut	Derivatione	VII.	217
{ Diversæ ut	Compositione Analogia	VIII.	219
Anomalia		IX.	220
		X.	221

Appendix de *pedibus & versuum generibus.*

A N A L Y S I S

Etymologica in vocibus flexilibus eo ordine est instituenda.

Qualisv ox?

Hinc demum descenditur ad Distributiones, qværiturq; v. g. *qvale* sit *Nomen?* *Substantivum;* an *Adjectivum?* &c. nisi forte ob *Genus cognoscendum*, prius istud aliquando qværi oporteat &c. In vocibus Inflexilibus, ratione ordinis nulla est difficultas.

EXEMPLUM.

Psalm: XXXVII. 5.

Revela Domino viam tuam, & spera in eum, &
Ipse faciet.

Revela] qvalis vox? Est verbum: qvia est vox flexibilis
signific. &c. [pag. 60.]

Personæ Secundæ. Numeri Singularis.

Temporis Præsentis. Modi Indicativi.

a Themate seu verbo Revelo, præt: revelari, sup: reve-
latum, infin. revelare, futur: indic: revelabo.

Conjug. Primæ: qvia habet infut. Ind. &c. [pag. 68.]
ut revelabo.

Formæ in O, Activæ: qvia in O definit, & adjecta &c.
[pag. 61.] ut revelo, revelor.

Figuræ Compositæ: qvia componitur ex præp. in-
sep. re & a verbo, Velo, relavi, relatum, velare.

Speciei primitivæ: qvia a nulla alia vox &c. [pag. 9.]

Dominus] qvalis vox? Est nomen: qvia est vox &c. [pag.
11.]

Casus Dativi. Numeri singularis.

A Themate seu Nominativo Dominus, Gen: Domini.

Declinationis Secundæ; qvia ejus genitivus &c. [pag.
19.] ut Dominus Domini.

Generis Masculini: qvia nomina secundæ declin. in US
Masculina sunt [pag: 21.] ut Dominus.

Figuræ simplicis: qvia in partes &c. [pag. 9.]

Speciei primitivæ: qvia a nulla alia &c. [pag. 9.]

ANALY-

ANALYSIS
Syntactica eo ordine instituenda:

qværantur

1. Particulæ excitandi.
2. Vocativus.
3. Verbum secundæ personæ.
4. Nominativus. | Verbum Impersonale.
5. Verbum personale.
6. Causus obliqui | voces inflexibiles.

EXEMPLUM.

Revela] Secunda persona Imperativi interdum sola usurpatur &c. [pag. 175.] Hic verbum *revela* secundæ personæ Imperativi modi, usurpatur solum, omisso vocativo *Tu*.

Revela viam.] Activa verba omnia &c. [pag. 180.] hic verbum activum *revela*, adsciscit Accusativum *viam*.
viam tuam] Substant: & Adject: &c. [pag. 170.]

Hic subst. *viam*, cohæret cum adject: pronominali *tuam*, eodem genere, sœminino: numero singulari: casu Accusativo.

Revela Domino] Qvodlibet verbum &c. [pag. 179.]

Vive: vale: si quid novisisti rectius istis,
Candidus imperti: si non; his utere mecum.

Śląska Biblioteka Publiczna

222240

I

CIMELIA

S.

Min. Ołów. 507a — PLWS C850 X. 49

